

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

**BILBON PROSTITUZIOAN ARITZEN DIREN
EMAKUMEAK.**

Emakumeen egoera hobetzeko esku-hartze proposamena.

Gradu Amaierako Lana

KRIMINOLOGIA GRADUA

2021-2022 IKASTURTEA

EGILEA: Idoia Díez Santorcuato

ZUZENDARIA: Juan Aldaz Arregui

LABURPENA

Gradu Amaierako Lan honen bidez, Bilbon prostituzioan aritzen diren emakumeen egoerari buruzko azterketa bat egin nahi da, jasaten duten indarkeria ardatz hartuta, haien egoera nola hobetu bilatzeko. Horretarako, prostituzioaren fenomenoaren osatzen duten hainbat alderditan sakondu da (sexualitatea, interseksionalitatea, arauak, etab.), eta, gainera, Bilboko bi elkartek parte hartu dute, Askabide eta Ahizpa Oblatak, elkarrizketen bitartez. Bi elkarteek gertutik ezagutzen dute emakume horien errealitatea, eta, gainera, oso tresna baliagarriak dira emakumeen egoera hobera joan dadin. Literatura zientifikoan nahiz elkarteetako profesionalen laguntzarekin jasotako informazioarekin, prostituzioan aritzen diren emakumeekin aurrera eramateko esku-hartze proiektu bat proposatzen da, emakumeek bizi duten indarkeria-egoera, bai emakumeak eta baita gizartea kontzientziatzea helburu duena, haien bizi egoera hobetzearekin batera.

HITZ-GAKOAK: prostituzioa, emakumeak, indarkeria, esku-hartzea.

RESUMEN

Con este Trabajo de Fin de Grado se pretende realizar un análisis sobre la situación de las mujeres que ejercen la prostitución en Bilbao, centrándose en la violencia que sufren, para buscar cómo mejorar su situación. Para ello, se ha profundizado en los diferentes aspectos que conforman el fenómeno de la prostitución (sexualidad, interseccionalidad, normas, etc.) y, además, han participado dos asociaciones de Bilbao, Askabide y Hermanas Oblatas, a través de entrevistas. Ambas asociaciones conocen de cerca la realidad de estas mujeres y, además, son una herramienta muy útil para que la situación de las mujeres vaya a mejor. Con la información recibida tanto en la literatura científica como con el apoyo de profesionales de las asociaciones, se propone un proyecto de intervención con mujeres que ejercen la prostitución, con el objetivo de concienciar a las mujeres y a la sociedad sobre la situación de violencia que viven y mejorar su situación vital.

PALABRAS CLAVE: prostitución, mujeres, violencia, intervención.

ABSTRACT

The aim of this End of Degree Project is to carry out an analysis of the situation of women engaged in prostitution in Bilbao, focusing on the violence they suffer, in order to find ways to improve their situation. To this end, the various aspects of the phenomenon of prostitution (sexuality, intersectionality, rules and laws, etc.) have been deepened, and two associations in Bilbao, Askabide and Sister Oblata, have participated through interviews. Both associations are closely aware of the reality of these women and are also a very useful tool for improving their situation. With information both in scientific literature and in collaboration with professionals from associations, an intervention project is proposed to address the situation of violence against women in prostitution, with the aim of raising awareness among women and society, while improving their living conditions.

KEY WORDS: prostitution, women, violence, intervention.

AURKIBIDEA

SARRERA	6
A) MARKO TEORIKOA	9
1. PROSTITUZIOA	9
1.1. Mundu mailako fenomenoa	9
1.2. Espainia mailan	10
1.3. Euskal Autonomia Erkidegoko prostituzioa	13
2. MUGIMENDU SOZIALAK	15
2.1. Feminismoa	15
2.1.1. Eredu abolizionista	16
2.1.2. Eredu legeztatzailea	17
2.2. Euskal Herriko Prostituzioa XIX.mendetik	18
2.3. Bilboko elkarte eta aktibistak	19
3. INTERSEKZIONALITATEA	25
3.1. Prostituzioa interseksionala da	25
3.2. Generoa	26
3.3. Etnia	27
3.4. Maila soziala / egoera sozioekonomikoa	28
4. SEXUALITATEA	30
5. INDARKERIA	33
5.1. Indarkeria motak: Galtungen Triangeluaren arabera	33
5.1.1. Zuzeneko indarkeria	34
5.1.2. Egiturazko indarkeria	35
5.1.3. Indarkeria sinbolikoa	35
5.2. Prostituzioan aritzen diren emakumeek pairatzen duten indarkeria	36
6. ARAUDIA	42
6.1. Espainia mailako araudia	42
6.2. Bilbo hiriko araudia	45
B) ALDE PRAKTIKOA	47
1. AURKEZPENA	47
2. ERAKUNDEAK: ASKABIDE ETA AHIZPA OBLATAK	49
a. Elkarteen sorrera	49
b. Gaur egungo lana	51
c. Etorkezunean	53
3. BILBOKO PROSTITUZIOA	53
a. Emakumeak: profila eta egoera	54
b. Pairatzen duten indarkeria eta erakundeen lana honen aurrean	57

c. Gizartearen eta poliziaren ikuspuntua	59
d. Egoera idilikoa	60
C) ESKU-HARTZE PROPOSAMENA	62
1. SARRERA	62
2. JUSTIFIKAZIOA	64
3. HARTZAILEAK	65
4. DENBORA	65
5. HELBURUAK	66
6. METODOLOGIA	67
7. JARDUERAK	67
8. BALIABIDEAK	74
9. EBALUAKETA	74
ONDORIOAK	75
BIBLIOGRAFIA	79
ERANSKINAK	85
TXOSTEN EXEKUTIBOA	105

SARRERA

Lan honetan, prostituzioan aritzen diren emakumeen egoera, hauek pairatzen duten indarkerian bereziki funtsatuz, ezagutzea eta erakundeek horren aurrean egiten dutena ikustea bilatzen da, konkretuki, Bilboko hirian oinarrituta. Alde batetik, emakumeek jasaten duten indarkeria aztertu nahi da, prostituzioan aritzen direnen errealitatea berdina den, indarkeria mota ezberdinak jasaten dituzten, ekidin daitekeen zerbait den, hala, aitzitik, prostituzioari atxikita doan ezaugarri bat den jakiteko. Bestalde, Bilbon prostituzioan aritzen diren emakumeekin jarduten duten erakundeek zer nolako lana egiten duten, eta, indarkeria horren aurrean, haien erantzuna ikuskatzea bilatzen da. Hain zuzen ere, informazio horrekin esku-hartze proposamen bat ematea da lanaren oinarritzko helburua.

Prostituzioa, mundu osoan zehar existitzen den fenomeno da, eta ez hori bakarrik, historian zehar gizarte ezberdinetan eman izan dena. Gaur egun, munduko herrialdeen artean dagoen komunikazio maila, inoiz baino handiagoa da. Ez bakarrik garai honetako teknologiagatik, edozein unetan planetako edozein lekurekin konektatuta egoteko aukera ematen duela, baita ere, herrialde batetik bestera bidaiatzeko dagoen erraztasun eta, batez ere, abiaduragatik. Izan ere, gaur egungo garraioak inoiz baino azkarragoak dira, eta orain dela urte batzuk egun batzuetan egin beharreko bidaiak, ordu batzuetan egiteko aukera ematen dute.

Prostituzioaren gaira bueltatuz, globalizazioak inoiz baino gehiago zabaldu du fenomeno hori, bereziki trata kasuetan, zeinetan emakumeen salerosketa herrialdeen artean gertatzea erreztu duen, emakumezkoen trafikoa, hau da, emakumeak herrialde batetik bestera mugitzea, handituz. Hau da, ez da soilik prostituzioa herrialde guztietan ematen dela, badago horien arteko merkatu bat, non eskaintza emakumeak diren.

Esan bezala, mundu mailako fenomeno da, mundu osoan zehar ematen dena, eta beraz, ezaguna dena, baina, hala eta guztiz ere, ez da agenda politikoetan azaltzen, ezta egunerokotasunean, gizarte mailan, hitz egiten edo eztabaidatzen. Leku guztietan gertatzen den eta jende gehienak ezagutzen duen zerbait izan arren, alde batera uzten da, existituko ez balitz bezala. Lan honen helburuetako bat, bada, ondorioz, prostituzioa lehen plano batera ekartzea eta honi buruz hitz egitea, emakume hauen errealitatea foko azpian jarritz.

Hain zuzen ere, isiltasun horren biktima zuzenak prostitutak izaten dira, haien existentzia ezagutu arren, ez baitago haien errealitateenganako interesik. Ezin da ezeztu, prostituzioan aritzen diren emakumeak gutxiengo bat direla, erreprimituak eta baztertuak izaten direnak gizartearen aldetik.

Jasaten duten indarkeria aztertzeko interesari dagokionez, berriz ere, honen inguruan dagoen ezjakintasunagatik dator. Gai honetan murgiltzeko beste arrazoi bat, prostituzioan aritzen diren emakumeek indarkeria sufritzen dutela egizat jotza, jasaten duten biolentzia zer motakoa den, edo diren, eta nola eragiten duen emakumeen bizitzan ezagutzea da. Soilik isildutako gutxiengoa izateagatik esan daiteke indarkeria jasaten dutela, baina, gainera, jakin nahi da haien lanean indarkeria ere jasaten duten, eta, batez ere, hura isilarazteko zergatia aztertu nahi da. Lan honen helburuetako bat, esan bezala, gizarteak bizkarra ematen dion errealitate bati buruz hitz egitea da, emakume horiek jasandako indarkeriarekin gauza bera gertatzen denez, lan honen bidez ikusgarritasuna eman nahi zaie.

Agerikoa denez, lan honek prostituzioan aritzen diren emakumeak ditu ardatz, prostituzioan aritzen diren gizonak alde batera utzita. Izan ere, gizon horien existentzia ezagutu arren, bi arrazoiengatik erabaki da, oraingo honetan, emakumeak soilik kontuan hartzea:

Lehenik eta behin, jarraian aipatuko den bezala, lan honen alde praktikoa prostituzioan aritzen diren emakumeekin lan egiten duten hainbat elkarteri egindako elkarrizketek osatzen dute. Beraz, gizonei buruz ere hitz egingo balitz, ezin izango litzateke Bilbon duten errealitatea behar bezala aztertu, hori lan honen helburu nagusietako bat izanik.

Bigarrenik, gizonen eta emakumeen errealitatea oso desberdina da, ez bakarrik prostituzioaren esparruan. Horregatik, emakumeen errealitateaz soilik hitz egitea erabaki da, prostituzio-egoeran dauden pertsona gehienak emakumezkoak baitira. Azken finean, sistema patriarkal batean bizi gara, non ez dagoen berdintasunik gizonen eta emakumeen artean. Azken horiek dira zapalduenak, eta prekariedade-egoeretan, prostituzioan adibidez, zapalkuntza hori areagotu egiten da.

Horrez gain, elkarteak aipatu behar dira, lan honen alde garrantzitsua baitira. Prostituzio-egoeran dauden emakumeekin lan egiten duten elkarteek harreman zuzena

dute haiekin. Gainera, datu interesgarriak dituzte errealitate horretara gehiago hurbiltzeko, eta, jakina, sektorean esperientzia nahikoa haien esperientzia kontuan hartzeko. Prostituzioa lehen pertsonan bizi ez arren, oso gertuko posiziotik egiten dute, harreman etengabea hala egiten duten emakumeekin. Horregatik, lan hau egiteko aukerarik onena bezala hartu dira.

Lana Bilbon zentratzeko hautua azterketa-eremua kokatu nahi izatetik dator, azterketa sakonagoa egin ahal izateko. Prostituzioa oso errealitate aldakorra da, eta hala dira, ondorioz, prostituzioan aritzen diren emakumeekin lan egiten duten erakundeak edo elkarteak ere. Bilboko hiriak, gainera, harreman estua du prostituzioarekin. Izan ere, XX. mendean, batez ere bigarren erdian, Las Cortes auzoa klub ugariengatik izan zen ezaguna, nahiz eta hiriaren erdigunean egon. Beraz, prostituzioa, Bilboren errealitatea izan da, eta oraindik bada ere, orain era ezberdinetan ematen den arren.

Esandakoa kontuan hartuta, lan hau, prostituzioari eta prostituzioan aritzen diren emakumeei ikusgarritasuna ematera zuzenduta egoteaz gain, Bilboko hiriko prostituzioa ezagutzera, han ematen diren indarkeriak aztertzea eta prostituzioan aritzen diren emakumeekin lan egiten duten erakundeen papera zein den ezagutzera bideratuta dago. Baina, hori, hasieran esan bezala, esku-hartze proiektu edo proposamen bat gauzatzera bideratuta dago; izan ere, hori da lan honen jomuga: prostituzioan aritzen diren emakumeen egoera hobetzea (edo hobetzeko proposamenak ematea) bai marko teorikoan bai, erakundeen bidez ezagutuko den, praktikan oinarrituta.

A). MARKO TEORIKOA

1. PROSTITUZIOA

1.1. Mundu mailako fenomeno

Prostituzioa mundu mailan ematen den praktika da, momentu historiko edota lekuaren arabera, ezberdin eman ahal dena (Bedia, 2016). Indibidualki aurrera eramaten den jarduera izan arren, prostituzioa fenomeno sozial bat kontsideratzen da, gizartean duen eraginagatik. Hitzaren jatorri etimologikoa bera, prostituzioa "prostituere" latinezko ahotsetik dator, "Salmentarako erakutsi" esan nahi duena, presentziaren eta eskaintzaren dimentsio publikoa, pribatuarekin, kontratazioaren edo zerbitzuaren erosketaren esparruari dagokionez, bateratzen duena (Emakunde, 2007).

Aspalditik munduko gizarte ezberdinetan eman den praktika sozial honek aldaketa ugari jasan ditu, horietako asko azken urteetan (Bedia, 2016). Hala ere, oinarrian berdin jarraitzen du, hau da, bezero deituriko horiek dirua ordaintzen dute prostituzioan aritzen direnak haiekin sexu-harremanak izateko. Ez dira aldatu, ezta ere, prostituzioaren kontzeptua definitzerakoan, definizio horrek hartzen dituen konnotazio negatiboak, eta horiek sortzen dituzten zailtasunak (Emakunde, 2007), izan ere, aurreiritziz josia dagoen gaia da, gizartearen bigarren plano batean ematen dena.

Horren froga argia prostituzioaren inguruan falta den informazioa eta, batez ere, datuak dira. Sexu-esplotaziorako salerosketarekin gertatzen den bezala, fenomeno horren zifra beltza bereziki handia da (Linde, 2012). Kriminologian, zifra beltza azaltzeko iceberg baten irudia erakusten da, ikusezinak diren praktikak agerian dauden gutxi horiekin konparatzeko, ikusezinak, ur azpian dagoen izotz zati handia izanik (Córdoba, 2021). Hori da prostituzioarekin gertatzen dena, ikusi daitekeena ez dela errealitatearen erakusgarri. Informazio falta horren arrazoi dira kontzeptua era bateratuan definitzeko eta horri buruzko datuak lortzeko dauden zailtasunak. Nazio Batuak egindako ikerketa batek dioenez, urtero munduan lau millioi pertsona inguru prostituitzen dira, zazpi bilioi dolar-eko etekina lortzen da (Matés, María, Pérez Freire, Gómez Suárez, 2015).

Azken urteetan, prostituzioaren praktika nabarmenki hazi da mundu mailan (Ranea-Triviño, 2019). Hazkunde hau globalizazio prozesuak ekarri du, mundu mailan

prostituzioa milloika euro mugitzen dituen industria globala izatea eragin duelako, sektore garrantzitsuenetariko batean bihurtuz, izan ere, herrialde batetik bestera bidaiatzeko dauden erreztasunak, prostituzioaren hedapena ekarri dute. (Bedia, 2016)

Fenomenoaren azalpenarekin bukatzeko, ezinbestekoa da pertsonen tratari buruz hitz egitea. Delitu horren adierazpen klasikoak dira emakumeen sexu-esplotaziorako salerosketa, edo legez kanpoko edo behartutako enpleguetarako langileen salerosketa (Linde, 2012).

Fenomeno honek eboluzionatu egin du, eta pertsonen salerosketa egileentzat praktika globalizatua eta oso errentagarria dela baieztatu ahal izan du. Izan ere, emakumeen sexu-esplotaziorako trafikoa irabazi-asmorik handieneko bigarren delitutzat jotzen da, drogen aurretik eta armen trafikoak soilik gaindituta. (Linde, 2012)

Jarduera horren aurka borrokatzeko arazoak agerikoak dira, hain zuzen ere, horren aurka joatea zaildu egiten dute esplotatutako pertsonen ageriko adostasunak, salatzen duten gutxiespenak edo haien kalteberatasun-egoerak; izan ere, batzuetan salerosketa-sarera jotzen dutenak haien baitira, emigratu ahal izateko horietara jotzen dutenak. Nolanahi ere, emakumeek beren lan-eskubideak edo oinarrizko eskubideak galtzen dituzte, beren borondatearen aurka lanean jarraitzen baitute edo prostituzioan aritzera behartzen baitituzte. (Linde, 2012)

Esplotazio sexuala helburu duen trata hain dago harremanean prostituzioarekin, askotan bateratu egiten direla, bi kontzeptuak nahasiz (Blázquez-Vilaplana, 2017). Lan hau, prostituzioaren fenomenoan oinarrituko da, tratarekin duen harremana kontuan hartuz, baina fokoa horretan mantenduz.

1.2. Espainia mailan

Espanian, prostituzioari dagokionez, diruaren truke sexu harremanak mantentzean datzan jarduera bezala definitzen da Espainiako Akademia Errealean ("Real Academia Española, RAE"). Mundu mailan bezala, Espainian ere, hazkundera ikusi da fenomeno honetan, baita ere trafiko eta tratatzen, globalizazioari esker, izan duten hedapenak bultzatuta (APRAMP, 2005). Save the Children eta Pertsonen Salerosketaren aurkako Espainiako Sarearen datuen arabera, urtero 40.000 eta 50.000 emakume eta

neska artean ekartzen dituzte Espainiara trafikatuak izateko, erakunde horien arabera espainiar herrialdean eskaria oso handia delako (Matés, et al., 2015).

Prostituzioan zentratuz, aurkitu daitezken datuei erreparatuta, 2007an *Espainiako Gobernuko Diputatuen Kongresuko Emakumeen Eskubideen eta Aukera Berdintasunaren Batzorde Mistoak* egindako ikerketa batean, ikusi zen, Espainia mailan, prostituzioan aritzen diren 300.000 emakume existitzen direla, gehienak pobreak, immigranteak eta dokumentu gabeak izanik, eta bezeroen %99,7a gizonezkoak zirela (Matés, et al., 2015), mundu mailako prostituzioaren antzera, oferta eta demanda subjektuei dagokienez. Hala ere, zifra horrek alde batera uzten ditu prostituzioan aritzen diren bestelako subjektuak, hala nola, gizonezkoak edota transexualak (APRAMP, 2005). Aurretik aipatutako ikerketa horrek dioenez, urtero 18.000 milioi euro sortzen dira estatu mailan eta espainolen eguneroko gastua 50 milioi eurokoa izanik, bestelako herrialde batzuekin konparatuta kantitate oso altua suposatuz (Matés, et al, 2015).

Prostituzioa kontsumitzen dutenen gizonezkoen profilaria buruzko ideia bat edukitzeko, Matés, et al.-ek (2015) egindako ikerketa batean, lau taldetan banatu zituzten bezeroak: bezero misoginoa, prostituzioa da sexu-harremanak izateko aurkitzen duen era bakarra; bezero kontsumitzailea, hau gizon gaztea izaten da, diskurtso ez-sexista duena, eta uste du bai gizonek eta bai emakumeek beren harremanetan bakarrik sexua bilatzen dutela; bezero laguna, honek jarrera atsegina eta aitatasunezkoa hartzen du ordainpeko sexuaren aurrean; azkenik, bezero kritikoa, ohikoa ez dena, honek emakumeek gizartean jasaten dituzten genero-desberdintasunak eta bidegabekeriak onartzen ditu. (Matés, et al., 2015)

Fenomeno honi buruz hitz egiterakoan burura datozen lehenengo parte hartzaileak prostitutak izaten dira, normalean emakume baten irudia izaten dena, aldiz, ezin dira ahaztu lehen aipatutako bezeroak, bezerorik gabe prostituzioa ez litzakeelako existituko (Matés, et al., 2015), ezta proxenetak ere, hauek baitira, behintzat ekonomikoki, etekin handiena lortzen dutenak baina ezkutuen geratzen direnak. APRAMP (2005) elkarteak azaltzen duenez, proxenetak prostituten lanari esker bizi direnak dira, zenbait erraztasunen truke, prostituten etekinen zati batekin geratzen direlako.

Bezeroaren figurarekin jarraituz, prostituzioaren kontsumoari dagokionez, 1990eko hamarkadaren amaieran Europako hamaika herrialdetan egindako ikerketa

baten arabera, Espainian hamar gizonetik lauk ordainpeko sexu-harremanak izan zituzten noizbait, eta horrek Europako lehen postuan jarri zuen Espainia (Hubert et al. 1998). Espainiako erakunde ofizialek egindako ikerketetan ere egiaztatu da sexu-kontsumo handia dagoela prostituzio-testuinguruetan. Zehazki, Estatistikako Institutu Nazionalak (INE) eta Osasun eta Kontsumo Ministerioak egindako inkesta batean adierazten denez, 2003. urtean, Espainiako gizonen % 27,3k ordaindu zuten noizbait prostituzio-zerbitzuengatik (INE 2004). Ondoren, Ikerketa Soziologikoen Zentroak (CIS) egindako azterlan batean adierazten denez, 2008an, 16 urtetik gorako gizonezko espainiarren % 32,1ek erabili zuen noizbait ordainpeko sexua (CIS 2009).

Trata delituari dagokionez, Espainia zirkulazio herrialde bihurtu da, eta baita emakume eta neskak erakartzeko eta esplotatzeko herrialde ere. Gaur egun, lurraldean ematen den fenomeno horri dagokionez, lehen tokietan aurkitzen da. Baina, gainera, lehen postuetan dago baita ere prostituzioaren kontsumoa, tratarekin lotu gabe, aztertzen duten eskaletan. Estatistikako Institutu Nazionalaren (INE) datuen arabera, prostituzioa Barne Produktu Gordinaren % 0.35 da Espainian, urtean 3 700 milioi euro inguru. (Blázquez-Vilaplana, 2017)

Prostituzioarekin duen lotura estuak, mafiek eta tratulari-sareek esplotatzen dituzten pertsonen kopurua kuantifikatzeko zailtasunak eta, kasu askotan, salerosketaren gaia legez kanpoko pertsonen trafikoarekin batera jorratzeak, Espainia fenomeno horren paradisu gisa katalogatzea ekarri du nazioartean. Datuek diotenez, Europako herrialdeekin konparatuta, Espainia da esplotazio sexualeko kasu gehien antzeman diren herrialdea. Alde batetik, prostituzioaren aurrean hartzen duen jarreragatik, Espainian hori alegala baita, eta, beraz, proxeneta zigortzen duelako soilik, baldin eta hala dela frogata badaiteke, eta ez ditu zigortzen ez bezeroa ezta prostituta. Bestalde, eskariagatik, Espainiako gizartean gaur egun ere ohiko aisialdia kontsideratzen baita. (Blázquez-Vilaplana, 2017)

Egungo testuinguru pandemikoan, etxeko konfinamendua, segurtasun-distantzia, aisialdiko espazioetako pilaketan amaiera eta abar inflexio-puntu bat suposatu dute giza harremanetan. Hala ere, inplikaturako pertsonen osasunerako eta bizitzarako ageriko arriskua egon arren, Espainian prostituzio-eskaria ez zen eten. (Gómez Suárez eta Verdugo Matés, 2021)

Alarma-egoera martxan jartzeak, konfinamenduak eta negozioetan edukiera murrizteak gizarte-harremanak aldatu zituzten. Hala, gizonen soziabilitate-patroiek, hala nola enpresa-afariek, ezkongabeen agurrek edo azken kopak – askotan gaueko klubetan amaitzen zirenak –, murrizketa nabarmena izan dute, eta horrek murriztu egin du lokal horietako sexu komertzialaren talde-kontsumoa. Nolanahi ere, industria sexualak kontrolatzen dituen pisu partikularretako ordainpeko sexuaren kontsumo indibidualizatuak gora egin duela antzeman da. (Gómez Suárez eta Verdugo Matés, 2021)

Gómez Suárez eta Verdugo Matés-ek (2021) diotenez, konfinamenduak batez ere prostituzioan aritzen diren emakumeengan izan du inpaktua. Izan ere, emakume horien kalteberatasuna eta esplotazioa areagotu egin da. Emakume horiek elikagai- eta bizitegi-premia larriko egoerak pairatu dituzte, eta, aldi berean, tratulariekin, proxenetekin eta esplotatzaileekin zituzten zorrak handitzen ikusi dituzte; ondorioz, garai goiztiarretan inoiz onartuko ez zituzten bezeroekin praktikak onartu behar izan dituzte. (Gómez Suárez eta Verdugo Matés, 2021)

Mundua astintzen ari den pandemian, ikusi ahal izan da Espainian – Sexu komertzialaren Europako lehen herrialde kontsumitzailea- industria sexuala gune diskretuagoetara eta klandestinitate handiagokoetara itzuli dela, ordainpeko sexua eskaintzen jarraitzeko. Egia da jarduera-bolumenak nabarmen egin zuela behera, baina, era berean, ukazina da horrelako zerbitzuen eskaria bi bide nagusiren bidez bideratu dela: batetik, mainstream pornografiaren eta porno-prostituzioaren kontsumo intentsiboa, eta, bestetik, jai pribatuak antolatzea eta eskaintza zabaltzea sexu-industriaren kontrolpeko pisuetatik. (Gómez Suárez eta Verdugo Matés, 2021)

1.3. Euskal Autonomia Erkidegoko prostituzioa

EAEko emakumeek prostituzioan aritzeari dagokionez, lehen datu aipagarria da fenomeno hori EAEko udalerrien %10ean dagoela, bertan ematen diren edozein modaliteri erreparatzen bazaio, hauek kaleko prostituzioa, klubetako eta pisuetakoa direlarik. (EMAKUNDE, 2007)

Emakumeen prostituzioaren fenomenoak dagoen udalerrien lurralde-banaketari erreparatzen bazaio, ikus daiteke Bizkaia dela fenomenoaren edozein modalitatetan presente dagoen udalerrien proportzio handiena biltzen duen Lurralde Historikoa (%52),

bai eta jarduteko modalitate zehatz bakoitza ere. Bizkaian daude kalean egiten diren udalerrien %67a, klubetan egiten diren udalerrien %52a eta pisuetan egiten diren udalerrien %45a. (EMAKUNDE, 2007)

Gainerako lurralde historikoei dagokienez, Gipuzkoak, Bizkaiak bezala, pisuetan lan egiten duten udalerrien % 45 biltzen du, eta ez du kaleko prostituzioa detektatu duen udalerririk. Bestalde, Arabak ez du horri buruzko datu bereziki aipagarririk erregistratzen, baina kontuan izan behar da Bizkaiak EAEko udalerrien % 45 biltzen dituela, Gipuzkoan % 35 eta Araban % 20. (EMAKUNDE, 2007)

EAEEn prostituzioan aritzen diren emakumeen kopuruari dagokionez, nabarmentzekoa da jarduera-modalitate hedatuena klubetan prostituzioa dela, prostituzioan aritzen diren emakumeen % 66 biltzen baititu. Bestalde, ia herenak (% 31) pisuetan egiten du lan. Gainera, gainerako modalitateekin alderatuta, kalean lan egiten duten emakumeen proportzioa (% 3) nabarmentzen da. Hau da, EAEEn ikusten da jarduera leku pribatuetan (klubetan edo pisuetan) kontzentratuta dagoela, eta prostituzioaren jardun publikoa oso txikia dela. (EMAKUNDE, 2007)

2007an EMAKUNDEk egindako ikerketarekin jarraituz, 2002 urtetik 2007 urtera bitartean bilakaera bat eman zen EAEko prostituzioan, funtsezko elementuak honako hauek zirelarik: prostituzioan aritzen diren emakumeen “atzerritaratasunerako” joera mantendu zen, praktika pribatizatzeko joera antzeman zen (pisuetan ematen baita gehien), emakume transexual eta trabesti gehiago ikusten hasi zen, lehen urratsak eman ziren alterneko klubetako enpresariaren antolakuntzan Estatu mailan, prostituzioan aritzen diren emakumeen kolektiboaren antolaketan eta aldarrikapenean urrats batzuk eman ziren eta araugintza-ekimen eta esku-hartze ugari garatu ziren udal, autonomia eta Estatu mailan.

2. MUGIMENDU SOZIALAK

2.1. Feminismoa

Feminismoa biak dira, mugimendua eta teoria iraultzailea. Feminismotzat hartzen da mugimendu sozial feministak garatutako politika praktikoen eta teoria sozialen multzoa, emakumeak menpean egotearen iraganeko eta oraingo harremanak kritikatzeko dituen eta harreman horiek amaitzeko eta gizartea eraldatzeko borrokatzen duena, gizartea bidezkoagoa izan dadin. Feministen helburua da emakumeen zapalkuntzaren arrazoiak aurkitzea, gaur egungo gizartean sexu-genero dinamikak ezagutaraztea eta emakumeek jasan behar dituzten kalteak gainditzeko erabil dezaketen ezagutza sortzea (Nicolás Lazo, G., 2007). Horregatik, prostituzioaren errealitateari ikuspegi feministatik heltzen zaio, lan honetan ikusiko den bezala.

Atal honetan, gai honi buruz dauden diskurtso ezberdinak arakatuko dira, oro har prostituzioaren araudiari lotutakoak. Izan ere, prostituzioari buruzko eztabaida sutsua izaten ari da, eta, bereziki, prostituzioaren erregulazioari buruzkoa. Jarraian, eztabaida horretan hartu diren jarreraren laburpen labur bat egin da. (Nicolás Lazo, G., 2007)

Prostituzioaren problematikak hainbat eztabaida dakar berekin, sexu-lan gisa arautu, debekatu eta zigortu edo gizarte-sistematik kendu behar ote den jakiteko (Daich, 2012). Esan bezala, prostituzioaren munduaren inguruan hainbat jarrera sortu dira historian zehar. Egileek erabilitako kategoriak beti bat ez badatoz ere, gehien erabiltzen direnak lau dira: erregelamentarismoa, abolizionismoa, debekukeria eta lan-eredua edo eredu legeztazailea (Boza Moreno, 2019).

Eredu horietako bakoitzaren oinarriak hainbat ikuspegi ideologikotan oinarritzen dira, laburki esanda, ondoriozta daiteke jarduera hori deabruzeko joera dagoela, jarduera hori berezko onura eta babesa dituen jardueratzat aitortzearen aurrean. Hori dela eta, bai eredu legeztazailea, bai eredu abolizionista, herrialde ezberdinetako, nazioarteko eta Europako, politika kriminalaren sistema onartuenak eta hedatuenak izan direla baieztatzen da. Hala ere, eta hasieran esan den bezala, bi eredu horiekin batera, beste batzuk ere badaude, legedi desberdinetan ere ikus daitezkeen arren, onarpen edo eragin bera izan ez dutenak. (Boza Moreno, 2019)

XIX. mendean entzun ziren lehen aldiz prostituzioaren aurkako ahotsak. Anarkistak, sozialistak eta feministak izan ziren agertu zirenak, emakumeen muturreko zapalkuntza modu bat zela uste baitzuten, horregatik sortu zuten diskurtso abolizionista. Baina, XX. mendeko azken hamarkadatik aurrera, LGTB eta queer mugimenduek erregulazioaren diskurtsoa defendatzen dute. Hortik aurrera, zatiketa handia gertatu zen feminismoaren barruan, bi talde handitan banatuz: erregulazionistak eta abolizionistak.(Delgado Rodríguez, 2014)

Prostituzioari buruzko hausnarketak arauzko horizontearen eta eraiki nahi den, eta etorkizuneko belaunaldiei utzi nahi zaien, munduaren ingurukoa izan behar du. Erabilera sexual edo ez-sexualerako erabili daitezkeen gorputzen merkatu baterako sarbide arautua normalizatuko den mundua eraiki nahi den. Prostituzioaren gai honetan gizakiaren kontzeptua bera dago jokoan, eta horri buruz eztabaidatu behar da ezagutzatik abiatuta, eta ez esaldi labur, eslogan eta topikoetatik. Horregatik, jarraian bi mugimendu hauen argudioak azaltzen dira laburki.(De Miguel Álvarez, 2012)

2.1.1. Eredu abolizionista

Eredu abolizionistak, Mariana Pucciarellok (2007) dioenez, prostituzioak mundu juridikoan inolako aitortzarik ez izatea aldarrikatzen du, jarduera desadoretzeko eta desagerrarazteko, pertsonen duintasunaren defentsarekin lotuta dago, ez du prostituitzen den pertsona zigortzen, baina bai bere sexu-esplotazioarekin etekina ateratzen duena.

Genero-ikuspegitik ere uler daiteke; izan ere, horren arabera, fenomeno hori emakumeek gauzatzen dute gehienbat, eta gizonak esplotazio-egoera bat jasaten du, bai eta genero-indarkeriaren adibide argi bat ere. Horren aurrean, jarduera hori egiten duena biktima da, eta halakotzat hartu behar da, abusuaren eta esplotazioaren aurrean babesa behar baitu. Horregatik, abolizionismotik praktika hori ezabatzea bilatzen da sektorearen askatasunarekin batera, sektore hori oinarrizko eskubideen aurkakoa delako. (Boza Moreno, 2019)

Ikuspegi horrekin jarraituz, gaur egungo testuinguruan, emakumeen gorputzen merkantilizazioa sustatzen da; izan ere, eskubide eta desio propioak dituzten subjektutzat hartu beharrean, besteen nahiak asetzeko eskuragarri dagoen gorputz-objektu gisa irudikatzen dira oraindik ere gizarte- eta kultura-mailan. Horri dagokionez, azpimarratu behar da prostituzioan dauden pertsona gehienak testuinguru

pobretuetako emakumeak direla, horietako asko etorkinak edo diskriminazio anitzak jasaten dituzten arrazializatuak. (Ranea-Triviño, 2021)

Planteamendu abolizionistak, berez, proiektu utopikoa du: prostituzioa desagerraraztea, justifikaziorik gabeko emakumeen eta gizonen irudi bereizia mantentzen eta errepikatzen duten praktika diskriminatzaile guztiak gizartetik ezabatzeko. Eta, gainera, eraldaketa-prozesu hori posible egingo duten hainbat neurri politiko, juridiko eta sozial ezartzea. Utopia sozial eta politikoaren garrantzia aldarrikatzea ezinbestekoa da gizabanakoen grina politikoa berreskuratzeko eta erakundeak gizartea eraldatzeko dinamizazio-elementu bihurtzeko. Utopiak oraindik existitzen ez dena, baina existitu daitekeena eta existitu behar dena irudikatzen du. (Castro, 2008)

2.1.2. Eredu legeztatzailea

Teoria erregulazionista feministaren oinarrizko argudioa gizabanako bakoitzak nahi duen ofizioa askatasunez aukeratzeko duen eskubidea da. (Tapia Ateka, 2017) Pentsatzen da, zapalkuntza-egitura edo errealtate material jakin batzuek baldintzatzen dutela lanbide batean edo bestean aritzeko erabaki oro. Edozein erabaki, ezinbestean eta hasteko, zapalkuntza-egiturek eta baldintza materialek baldintzatzen dute. Gainera, pertsona bakoitza zeharkatzen duten egituren eta elkargunearen arabera, erabaki bakoitzaren aukera gutxi gorabehera mugatua izango da. Nahiz eta ez den guztiz beharrezkoa aukeraz hitz egitea (inor ez baita aske), bai erabakiaz eta agentzia-gaitasunaz (Sanchez, 2017).

Prostitutak markatu dituen estigmatizazioa salatzen dute, eta baita gizartearen gaitzespenaren hipokresia. Horren inguruan dagoen moral bikoitza eta sexu-harremanei buruzko gai guztiak tratatzeko erabiltzen duten puritanismoa kritikatzeko dute, eta horregatik saiatzen dira frogatzen prostituzioa ez dela zerbait bekatuzkoa, ezta gaiztoa ere (Boza Moreno, 2019). Prostituzioa defendatzen dute, sexu-askatasunaren kontua dela argudiatuz, eta haren helburu nagusia normalizatzea eta lan gisa aitortzea da, eredu legeztatzaileak mantentzen duen bezala (Torpedo, 2006).

Bere ekarpena, ia bakarra esan genezake, prostituzioaren sexu-esplotaziorako salerosketa bereiztea da, eta, beraz, prostituzioan aritzen diren pertsonen oinarrizko

eskubideak aitortzea defendatzea, salerosketaren biktimei eskubide horiek aitortzeko eremu bereizi gisa. (Tapia Ateka, 2017)

2.2. Euskal Herriko Prostituzioa XIX.mendetik

Euskal Herrian prostituzioari dagokionez egon den jarrera aldatuz joan da. Guda Karlistaren ondoren, industrializazioaren aroa iritsi zen Euskal Herrira, eta horrek immigrazio-fluxu handia ekarri zuen. Hirira langile berriak iristearekin batera, Bilboko hainbat auzotan kokatutako prostituten kopuruak ere gora egin zuen, batez ere langileen auzoak okupatuz. (González García, S., 2006)

Prostitutak, gaitz sozialetan hartzen zirenak, beren garaikideen mespretxua jasan zuten, eta gizarteko bizitza batetik kanporatuak izan ziren, agintarientzat eta gainerako gizarte-taldeentzat eraginkorra izatea posible izan zen neurrian. (González García, S., 2006)

Gizartean bi jarrera-mota bereizgarri nabarmendu behar dira. Alde batetik, auzo eta kale beretan bizi izan ziren talde behartsuenak. Horiek modu guztietan saiatu ziren bereizten, argi eta garbi eta zalantzarik gabe, bizitza txarreko emakume haiengandik. Horren ordainetan, klase sozial ertain eta altuek prostitutekiko jarrera paternalista erakutsi zuten. Ulertu behar zen haiek lan-merkatu honetara sartu zirela beren bizitzako zorigaitzagatik. (González García, S., 2006)

XIX. mendeko Espainian, prostituzioa delinkuentziaren forma femeninotzat hartu zen, garai hartako azterketa mediko higienistetan babestuta (Lombroso buru zuen korrante medikoa); hala ere, beste pertsona batzuei kalte zuzenik eragiten ez zenez, moralki zuzena denaren aurkako delitutzat tipifikatuta geratu zen, eta prostitutak ziren eraso moral horren egileak. Fenomenoa kriminalizatzeko emakumeen kontrol sexuala ekarri zuen, bi kategoriatan banatuta: emazte-ama eta Prostituta. (Villa Camarma, E., 2010)

Mugimendu feministen sorrera eta Espainiako II. Errepublikan politika liberalaren garaipena funtsezkoak izan ziren, neurri handi batean, Espainiako lurraldean sexu-merkataritzaren erregulazioa zehazteko. Meretrizioaren munduarekin lotutako permisibitate horri esker, aldaketa ugari abiarazi ziren, batez ere legegintzan, publizitatean eta, batez ere, osasun-arloan. Erreforma berritzaileak, gizartean garrantzi

handia izan arren, ez zuten garapen luzerik izan, gobernu errepublikarraren iraupen laburra zela eta. (Ruiz, B. O., & Brouardelle, N., 2018)

Espainiako Gerra Zibilak II. Errepublikak bultzatutako gizon eta emakumeen arteko berdintasun proiektuaren amaiera ekarri zuen. Frankismoaren garaipenarekin nazionalkatolizismoak emakumea etxearen eta jaiotza-tasaren sinbolo eztabaida ezin bihurtu zuen, gizonaren autoritate totalitarioaren mende jarritz. (Ruiz, B. O., & Brouardelle, N., 2018)

Feminismoaren aurreko olatuek bezala, emakumearentzako oinarritzko eskubideen aitortpenaren bidez lortu diren hainbat helburu izan dituzte. Eskubide horiek, ia herenegun, eskuraezinak ziruditen, hala nola, hezkuntzarako eskubidea, botoa emateko eskubidea, ezkontide bien eskubide berak ezkontzaren barruan, dibortzioa, abortatzeko eskubidea, eta abar. Feminismoaren Laugarren Olatuak oinarri teorikoak ditu emakumeen aurkako indarkeria-moduen aurkako borrokan, baita prostituzioan ere. (Barriga, N. A., 2020)

Prostituzioa modu publikoagoan jorratzea feminismoaren laugarren olatura arte izan ez arren, XX. mendearen amaieran, Bilboko prostitutak lehen lerroan jarri zituen gertakari bat eman zen. 1977an, Bilbon, Basauriko espetxean prostituta bat hil ondoren, Bilboko prostitutak beren eskariak publiko egiteko antolatu ziren, eta, nolabait, ordu batzuetan gutxienez, mugimendu feminista baten hurbiltasuna eta elkartasuna aurkitu zuten. Prostituten greba deklaratu zen preso sozialen amnistia eskatzeko eta jende marjinal eta behartsuenari eragiten zioten lege frankistak indargabetzeko (Momoitio, A., 2022).

2.3. Bilboko elkarte eta aktibistak

Hainbat dira elkarte pribatu konfesional eta akonfesionalak, bai eta prostituzioaren esparruan lan egiten duten erakunde publikoak ere. (Berostegieta, M., & Alegría, J. M., 1990)

Gizarte-zerbitzuak "giza premia jakin batzuk asetzeko edo arintzeko antolatutako jarduera" gisa defini daitezkeela kontuan hartuta, prostitutei laguntzeko gizarte-zerbitzuak prostituten kolektiboaren beharrianak eta gabeziak asetzerantz bideratutakoak direla esan genezake. (Berostegieta, M., & Alegría, J. M., 1990)

Prostituta-jarduerak dakarren marjinazioaren ondorioz, asistentzia publikoaren barruan, emakume prostituten kasuak Oinarrizko Gizarte Zerbitzuek edo funts publikoekin finantzaturako elkarteek tratatu dituzte. (Berostegieta, M., & Alegría, J. M., 1990)

Prostituzioaren fenomenoak eragindako bazterketa horrek hainbat osagai ditu: osasun-gaiak, hezkuntza-prestakuntza, etxebizitza, hirigintza eta abar. Beraz, arazoaren sail anitzeko ikuspegiari kokatzea nahi izatekoa da. Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen zeregina, funtsean, emakume prostitutekin harremanetan jartzea da, prebentzio- eta gizarteratze-lanarekin batera. Beharrezkoa da informazioa biltzea, estatistika-erregistro bat ezartzea, problematika dimentsionatzea, horrela tartean dauden solaskide guztiek hausnarketa bateratua egin ahal izan dezaten. (Berostegieta, M., & Alegría, J. M., 1990)

Arnaiz Gómez-ek (2003) egindako ibilbide diakronikoan Bilbo Zahar inguruko mugimendu sozialen historian zehar, lau etapa bereizten ditu: lehen etapa, sortu zenetik laurogeiko hamarkadara arte, eta, gero, mugimenduaren mugarririk markatutako hiru etapak: taldeen koordinatzailearen sorrera, Birgaitzearen aldeko Mahaia eta birgaitze integraleko planaren edizioa.

Lehenengo etapa:

1975ean San Frantziskoko Familien Elkarteak sortu zen, auzokoa izateaz harro dagoen auzotar baten parte-hartze eremu gisa indarrez sartuz, eta bere bizi-kalitatea hobetzera bideratuz, instituzioen hondatze eta abandonuaren aurrean. (Arnaiz Gómez, E., 2003)

Erakundea hasiberria zen eta salaketa zen bere jardura nagusia. Frankismoaren gainbehera politikoak eta lehen trantsizioak baldintzatutako egoera historikoan sortutako gizarte-mugimendua. Garai honetan, Bilbo Zaharreko inguruko gizarte-mugimenduak Bilboko gainerako auzoen eskema bera jarraitzen du, hiriko aldirietako bat izan den eremu baten berezitasunekin, klase xumeenen bizileku izan dena eta erakundeek ahaztu ohi dutena. Urte haietatik auzo-elkarteen sare bat geratu zen, ahulduz joan zena. (Arnaiz Gómez, E., 2003)

Bigarren etapa:

Laurogeiko hamarkadan, hiru auzoetako (Bilbo Zaharra, San Frantzisko eta Zabalako) herritarren mugimendua berpiztu egin zen, Birgaitzeko Taldeen Koordinakundearen hainbat dokumentutan agertzen den bezala.(Arnaiz Gómez, E., 2003)

Gatazkak identifikatzea eta jomugak adostea elkarte bakoitzean egiten da, baina, oro har, bat datoz helburu eta metodoetan. Honako hauek dira arazo larrienak: etxebizitza zaharren parke baten hirigintza-narriadura, horietako asko ehun urtetik gorakoak; droga-trafikoa gero eta handiagoa izatea eta erakundeak abandonatzea.(Arnaiz Gómez, E., 2003)

Hirugarren etapa:

Eta honetan Errehabilitaziorako Taldeen Koordinakundea sortuko da. Talde hau garatzeko gune nagusia hiru auzo elkarteak izango dira (Bilbo Zaharra, San Frantzisko eta Zabala). Koordinakundean sartuko diren beste talde batzuk, hala nola Bizkaiko Hiesaren Aurkako Batzordea, Galtzagorri Emakume Taldea eta S.O.S. Arrazakeria; Iniciativa Gitana, Mirivillas langabetuen elkarte eta batzuetan parrokia, amalgama sozial gisa erabiliko dira gatazkaren pertzepzioa integraltasunerantz zabaltzeko.(Arnaiz Gómez, E., 2003)

Laugarren etapa:

Garai honetan, koordinakundea indartzen ari da, eta, lehen aipatutako taldeez gain, inguruko GKEetatik eta laguntza-taldeetatik (Askagintza, Gurutze Gorria), parrokiatik eta oinarritzko kristau-taldeetatik, etorkinen elkarteetatik eta abarretatik datozen beste talde batzuk gehitzen ari dira, erakundeekiko negoziazio- eta elkarrizketa-ahalmenaren itxurazko gorakadarekin paraleloan doan prozesu batean. Bi jauzitan atera ditzakegu argazkiak, gaur egungo koordinadorara iritsi arte, non hogeita hamar talde baino gehiago dauden. (Arnaiz Gómez, E., 2003)

Gaur egun, prostituzioaren gaian zentratuz, alde batetik “GU GAITUN” deituriko Federazioa dago, prostituzioan diharduten pertsonen kolektiboarekin lan egiten duten Euskal Erakundeak batzen dituen. (Euskal Federazioa, 2014)

Honen helburu orokorra, Euskadiko prostituzioaren arloko ikuspegi komuna duten elkarteak lan-sare aktibo batean biltzea, ekintza-, ordezkaritza- eta gizarte-sentsibilizazioko politikei dagokienez izango litzateke. Horrez gain, zehatzagoak diren hiru helburu planteatzen dituzte: ekintza, errepresentazioa eta sentsibilizazioa (Euskal Federazioa, 2014). Federazio honen parte da Askabide deituriko erakundea, zeinak prostituzio-egoeran dauden emakumeekin lan egiten duen, ahalduntze-prozesu indibidual eta kolektiboak sortzeko, emakumeek autonomia izan dezaten baliabideak eskuratzeko, beren eskubideak aldarrikatu eta garatzeko, eta tresna propio eta erabilgarriak bilatu eta sortzeko, etengabe egon daitezkeen gizarte-bazterketa larriko egoeretatik ateratzeko (Askabide – Si ejerce la prostitución, éste es tu sitio, s. f.-b).

Bilboko prostituzioaren fenomenoan eskuhartzen duten beste erakunde batzuk dira, alde batetik, Hiesaren Aurkako Bizkaiko Herri Batzordea, Euskadi osotik prostituzioan diharduten pertsonen zuzendutako prebentzio eta laguntza programa garatu dutenak, prostituzioan aritzea borondatez erabaki duten pertsonetan oinarrituz; eta, bestalde, Emakunde, (Emakumearen Euskal Erakundea Euskal Autonomia Erkidegoan) emakumeen eta gizonen berdintasunerako politikak bultzatzeaz, aholkatzeaz, planifikatzeaz eta ebaluatzeaz arduratzen den erakunde publikoa da, horren barru prostituzioaren gaia baita ere jorratuz (Emakunde, s. f.).

Horiez gain, Emargi eta Euskal Herriko Mugimendu Abolizionista (EHMA) daude, zeinak abolizioaren aldekoak diren. Lehena, Bilbon jaiotako irabazi-asmorik gabeko elkartea da. Helburua da emakumeen eta nesken sexu- eta ugalketa-esplotaziorik gabeko etorkizun baten alde borrokatzea, tokiko, nazioko eta nazioarteko dimentsiotik. Horretarako, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun-harremanak eraikitzearen aldeko apustua egiten dute, filosofia feministan oinarritutako balioak sustatuz eta emakumeen eta nesken eskubideak, duintasuna, ongizatea eta erabateko garapena kaltetzen dituzten logika patriarkalak eta botere-harreman matxistak gainditzea ahalbidetuko duten harreman-eredu sexu-afektibo berrien garapena eta hausnarketa sustatuz. (Emargi s. f.)

Bigarrena, hau da, EHMA, Euskal Autonomia Erkidegoko erakunde feministek eta aktibista partikularrek osatzen dute, Prostituzioa Abolitzearen aldeko Emakumeen Nafarroako Plataformarekin (PNAP) batera. Prostituzioa Abolitzearen aldeko

Emakumeen Erakundeen Estatuko Plataformari atxikita daude. (Euskal Herriko Mugimendu Feminista)

Prostituzioa indargabetzea du helburu, sexualitate-eredu bortitz eta misogino baten emaitza dela uste baitute. Hori lortzeko ezinbestekoa ikusten dute putazaleak zigortzea eta prostituzioan ari diren emakumeei alternatiba duinak eskaintzea. (Euskal Herriko Mugimendu Feminista, s. f.)

Pornografiaren eta alokairuko sabelen aurka ere borrokatzen dute, giza eskubideen aurka doazen emakumeen gorputza ustiatzeko moduak direlako. Porno, gainera, prostituzioaren marketina eta maskulinitate bortitz eta misoginoaren ereduia sustatzen duen sexu-hezkuntzako eskola da. (Euskal Herriko Mugimendu Feminista, s. f.)

Azkenik, Elizak ere hartu du bere tokia prostituzioan aritzen direnak laguntzen, izan ere, lehenetarikoak izan ziren rol hau hartzen (Arnaiz Gómez, E., 2003). Hain zuzen ere, gaur egun Ahizpa Oblatek prostituzioan diharduten emakumeak hartzeko, haien gizarteratzea eta laneratzea ahalbidetzeko, proiektuan lan egiten dute. (Hermanas Oblatas, s. f.)

Erakundeez gain, prostituzioan aritzen direnen eskubideengatik borrokatu dutenak aktibistak dira. XIX. mendearen azken herenean prostituzioak izandako gorakada izan zen etorkizuneko emakumea gizartean parte hartzeko mekanismoetan integratzen lagunduko zuten baldintzetako bat, izan ere, hori izan zen aktibista feministak mugiarazi eta bultzatu zituen beste alderdietako bat, emakumeen bizi-baldintzak kolektibo gisa, oro har, eta talde horrenak, bereziki. Gizartetik baztertuak izan ziren beren maitasun-jokabideagatik. Jokabide barkaezina hemeretzigarren mendeko gizarte batentzat, agindu erlijioso tradizionalenak zein korrante zientifiko arrazionalistek eraginda, emakumearen garapen parte-hartzaileari bizitza publikoan freno bat ezartzen baitzioten. (González García, S., 2006)

Gaur egun, Bilbon oso ezaguna den Amelia Tiganusek (2021) lan handia egiten du prostituzioaren eta feminismoaren aktibismoari dagokionez. Galatin jaio zen, Errumanian, 1984an. Aktibista, feminista eta prostituzioaren eta sexu-indarkeriaren inguruko sentsibilizazio- eta prebentzio-ikastaro eta -tailerretan trebatzailea da. Amelia Tiganus (2021) Emargi elkartearen sortzailea da, EHMA, Euskal Herriko Mugimendu

Abolizionistaren sortzaileetako bat eta militantea da, baita Nazioarteko Eskola Abolizionistaren sortzaileetako bat eta koordinatzailea ere.(Tiganus, A., 2021)

Amelia Tiganusek (2021) idatzitako liburuan dioenez, *La Revuelta de las Putas*, prostituzioa indargabetzeko eta isiltasuna eta errealitatearen ukazioa ez jasateko aktibista bihurtu zen. (Tiganus, A., 2021)

3. INTERSEKZIONALITATEA

Intersekzionalitatearen kontzeptua, kasu honetan, diskriminazio mota desberdinek elkarreragiten duten moduari dagokio. Hau da, pertsona batenganako diskriminazioa hainbat eremutatik etor daitekeela kontuan hartzeko erabiltzen da, hala nola, arraza, generoa, gizarte-klasea. (Crenshaw, 1991)

3.1. Prostituzioa intersekzionala da

Munduan zehar ematen diren prostituzioak berdinak ez badira ere, badaude fenomenoak, orokorrean, inguratzen duten zenbait gai. Izan ere, prostituzioaren fenomenoak testuinguru jakin batean gertatzen da, eta sistema zehatz baten barruan garatzen da. Sistema horrek, ezinbestean, sistema horretan parte hartzen duten kide sozialen jokabidea mugatuko du. Hori guztia ordena soziokultural hierarkiko eta matxista misogino batean gertatzen da, kontsumo-logika kapitalistaren eta, aldi berean, ideologia patriarkal indartsu baten mende, zeina egoera prostitutiboetan larriago agertzen baita. (Gómez Suárez eta Verdugo Matés, 2021)

Esan bezala, Sexuaren industriaren hazkunde gero eta handiagoa nagusitasun-modu biren gurutzean dago: patriarkala eta kapitalista neoliberalak. Hala ere, prostituzioaren zati handi bat ezin da ulertu beste domeinu batetik kanpo: arraza/kultura. Prostituzioa hiru botere-sistemaren esparruan azaltzen denez, teoria komun baten bidez bakarrik argitu ditzake praktika sozial horren azpian dauden mekanismo zapaltzaileak. Izan ere, azterketa feministak agerian uzten du mendekotasun patriarkalaren praktika bat dela, eta ekonomia kritikoak, berriz, emakume prostituituek jasaten duten esplotazio ekonomikoa erakusten du. Etnia- eta arraza-ikuspegi kritikoak arrazismoa agerian uzten du gizon eskatzaileen portaeran, baina baita prostituzioaren industriako emakumeen arraza- eta kultura-osaeran ere. (Bedia, 2016)

Garrantzitsua da horrelako gaien aurrean perspektiba intersekzional batetik begiratzea, askotan, emakumeen aurkako inarkeriaren testuinguruan gertatzen den bezala, esparru bakoitza indibidualki aztertzea problematikoa izan daitekeelako. Hain zuzen ere, eszenario honetan, dimentsio ezberdinek hartzen dutelako parte, aldi berean, bata bestearekin nahasiz. (Crenshaw, 1991)

Fenomeno interseksionala dela alde batera usten badugu, generalizazioaren akatsean erortzea legoke, hau da, gizarte-sektore batzuen arazoak orokortzea (hala nola, klase ertain edo altuko emakume zuriak) eta arazo horiek unibertsaltzat jotzea, identitatearen ikuspegi esentzialista erakutsiz. Hautemate-akats hori mugimendu iraultzaile askok partekatu dute, eta hemeretzigarren mendeko eboluzionismoan oinarritzen da. Bilakaera historiko bakar bati buruz hitz egiten du, eta bilakaera horrek aurrerabidea du helburu, neokolonialismoari, etnozentrismoari eta arrazakeriari ere estu lotutako interpretazio eboluzionista unilineala izanik. (Juliano, 2016)

3.2. Generoa

Pentsamendu feministak prostituzioa emakumeen kontrol patriarkalaren eta sexu-loturaren euskarri gisa aztertzen du, eta horrek eragin negatiboa du bai prostituzioan ari diren emakumeengan eta neskatoengan, baita emakume guztiengan ere, kolektibo gisa; izan ere, prostituzioak emakumeen definizio patriarkalak berresten eta sendotzen ditu, zeinen funtzio nagusia gizonen sexu-zerbitzura egotea litzateke. (Hofman, 1997)

Azkenaldian, bereziki Espainian, asko aurreratu dugu gizonen eta emakumeen arteko berdintasunaren arloan. Emakumeek tradizioz maskulinoztat jotzen ziren azterlan, lan eta jarduera ugari egiten hasi dira. Antzera, nahiz eta oraindik gutxiengoa izan, gizonak hasiak dira etxeko nagusi izaten; erosten, garbitzen, sukaldatzen eta seme-alabak eta nagusiak zaintzen dituzte. (De Miguel Alvarez, 2012)

Orain, sexu-berdintasun handiagoa lortzeko aldaketak gertatzearekin batera, emakumeen eskaintza eta gizonen eskaria handitzen dagoela pentsatzeko unea da. Gure herrialdeko putetxeak eta parkeak Europa ekialdeko neska ilehoriez betetzen ziren, Afrikatik ekarri berri zituzten neska beltzez, bereziki gozoki eta otzan gisa iragartzen ziren ekialdekoez, txinatar, oso gazte, eta berriak. (De Miguel Alvarez, 2012)

Ezin da ulertu berdintasunean oinarritutako eta berdintasun-balioekin konprometitutako gizarteetan prostituzioak izan duen gorakada, nondik gatozen jakin gabe, ikuspegi feminista kontuan hartu gabe. Gizon-emakumeak ez gara inoiz berdintasun-egoeran bizi izan. Gizonak, gizarte-talde edo -genero gisa, emakumeen gainean izan dute boterea. Botere ekonomikoa, botere politikoa eta botere sinbolikoa.

Gure gizarteak jada ez dira, ezta gutxiago ere, hertsapenean oinarritutako patriarkatuak, baina emakumeek ez dute gizonen zeregin politiko, sozial eta ekonomikorik. Eta, batez ere, orain argudiatzea interesatzen zaigunerako, ez dute botere sinbolikorik. (De Miguel Alvarez, 2012)

Sexu komertzialaren eskariaren ezeretzearen eta prostituzioan emakumeen egoeraren dramatismoaren artean gertatzen den kontrasteak prostituzioaren fenomenoari buruzko gogoeta egitera bultzatzen du, eta hausnarketa horretan genero-ikuspegiak eta pobrezia feminizazioak funtsezko zeregina bete beharko lukete. Espainian, prostituzioiko bezeroen azterketan zentratzen diren azterlanek antzeko ondorioak dituzte, maskulinitate patriarkalaren rol hegemonikoa aipatzean bat etorritik, gizentasunaren ideia hipersexual batean oinarritzen dena (Connell 2003; De Miguel 2015) eta genero-ekitatearen aurka dagoena (Granxeiro 2017). Ikerketa horien ondorioetako bat da prostituzioaren kontsumitzaileek ez dutela plazer sexuala bilatzen, baizik eta motibazio politiko-identitario bat gizon-emakumeen estatusa lortzeko, edo, gutxienez, berdinen taldearen aurrean gizon itxura izateko. (Gómez Suárez eta Verdugo Matés, 2021)

3.3. Etnia

Arraza/kultura nagusitasunari dagokionez, mendebaldeko herrialdeetako gizon eskatzaileek prostituzioan bilatzen dituzte emakume arrazializatuak, sexu-kolonialismoaren mekanismo argi batean, Jeffreysek (2012) argi eta garbi dioen bezala. Eta sexu-kolonialismo hori ikusten da mendebaldeko gizartearen barruan, prostituzioan aritzen diren emakume gehienak afrikarrak, latinoamerikarrak, ekialdekoak eta Europa ekialdeko herrialdeetakoak baitira (Foundation Scelles, 2012), bai eta eskatzaileen sexu-turismoan ere, gehienbat herrialde postkolonial eta pobreei zuzendua (Bedia, 2016).

90eko hamarkadan, Estatuan eta, neurri txikiagoan, EAEn, aldaketa sozial bat gertatu zen, batez ere Hego Amerikatik eta Afrikatik etorritako biztanleria imigrantearen etorrerak bultzatuta. Migrazio-mugimendu horiek, emakumeen osagai garrantzitsu batekin, prostituzioan aritzen ziren emakumeen profila pixkanaka aldatzea ekarri zuten, eta, ondorioz, atzerriko jatorriko emakumeek bertako emakumeak ordezkatu zituzten (Emakunde, 2007).

Horrekin jarraituz, ezin da ahaztu une honetan prostituzioan aritzen diren emakume gehienak etorkinak direla eta nazionalak gero eta gehiago aldentzen direla jarduera horretatik. Beraz, ezin zaio aurre egin prostituzioaren erregulazioari errealitate horri bizkarra emanda. Errealitate horrek prostituzioa zergatik uzten duten eta horien ordeztu etorkinak sartzen diren galdetzea eragiten du. Gai horri erantzuteko, Espainiako emakumeen estatus sozial, politiko eta juridikoaren azken hamarkadetako aldaketari erreparatu behar zaio. Subjektu eta herritar gisa gizarteratzeaz gain, eskubideak gauzatzea errealitate bihurtu dute. (Castro, 2008)

Castroren ikuspuntutik (2008), titulartasuna hobetzeak eta eskubideak gauzatzeak ahalbidetu badu emakume espainiarrek prostituzioa uztea beste jarduera batzuetan aritzeko, emakume etorkinen mendekotasun-posizioak azaltzen du haien presentzia nagusia. Prostituzioa mendeko gizarte-egoera batean dauden pertsonak gauzatzen badute, eta gizarte-errekonozimendua eta -balioa dutenek ez badute prostituzioa gauzatzen, esan dezakegu prostituzioa sexu-harreman soila baino zerbait gehiago dela, gizakien arteko hierarkia-harremanak erreproduzitzen baititu bere praktiken bidez. (Castro, 2008)

3.4. Maila soziala / egoera sozioekonomikoa

Kapitalismo berriak, bere politika ekonomiko neoliberalekin eta ekonomia kriminalarekin dituen loturekin, prostituzioa maila globalean onura gehien ematen dituen sektore ekonomikoetako bat bihurtu du. Globalizazio neoliberalak prostituzioaren aurpegia aldatu du eta esklabotza ekonomikoaren modu berri baten oinarriak jarri ditu. (Bedia, 2016)

Emakume horiek prostituziora behartuta egotea eragiten duen arrazoi nagusia da, batez ere, gabezia ekonomiko larriak dituztela, bai emakumeek berek, bai beren jatorrizko herrialdeetan beren familien mende dauden kideek; emakume horiek beren gain hartzen dute haien mantenu bihurtzeko erantzukizuna, horretarako gehiegizko sakrifizioa egin behar badute ere. Hori da agindu patriarkalaren beste ezaugarri bat: bestearentzat bizi den eta ez bere buruarentzat bizi den emakume abnegatu eta sakrifikatua. (Matês, et al. 2015)

Sexu-berdintasun eta -askatasun handieneko herrialdeetan uste izan da prostituzioa hondar-fenomeno gisa geratuko zela. Hala ere, lehen esan bezala, herrialde

horietan jaiotako emakumeentzat bakarrik izan da horrela. (De Miguel Álvarez, A. 2012)

Hala ere, herrialde horietan bertan, Espainian kasu, ehunka mila emakume sartu dira modu masiboan, munduko herrialderik ahulenetatik, desegituratuenetik eta patriarkalenetatik etorriak, gure herritartasun maskulinoaren zati baten desio sexualak asetzera bideratuak. Giza merkatu horren ikusgarritasun izugarria polarizatzen ari da, baldin eta aurrez aurreko bi jarrera teoriko eta politikoren arteko eztabaida, prostituzioa normalizatzearen aldekoak eta prostituzioa desagertzea arau gisa planteatzen dutenak badira. (De Miguel Álvarez, A. 2012)

Hala ere, badaude autoreak zeinak ez dute pobrezia eta prostituzioaren arteko harremana hain zuzena ikusten. Britos-ek (2009) bi argudio ematen ditu harreman hori alde batera usteko: alde batetik, edozein emakumek bere bizitzarekin nahi duena egiteko eskubidea eduki beharko lukeela, diskriminatua izan gabe; eta, bestetik, haien semeak elikatzeko beharra ikusten duten emakume batzuk prostituzioan sartzen direla, beste batzuk beste batzuen etxeak garbitzen dituzten bitartean.

4. SEXUALITATEA

Prostituzioa errealitate naturala dela justifikatzeko, esan behar da giza sexualitatearen ordenan kokatzen dela. Azpituak, beraz, adierazten du sexualitate maskulinoa kontrolaezina dela, eta, horregatik, emakumeak gizonen nahi geldiezin horren zerbitzura egon behar duela, prostituzioaren edo ezkontzaren bidez. Prostituzioak bere sustraiak sexualitatean hondoratzen baditu, orduan ezin da desagerrarazi. Prostituzioaren legitimazioa sexualitate maskulinoan oinarritzen da, kulturalki kudeatu ezin den pulstio gisa. (Bedia, 2016)

Prostituzioa ez da sexualitatearen edo plazeraren beste adierazpen bat, ezta sexualitatearen arloko malgutasun moralaren ondorio logikoa ere. Praktiken bilakaerak eta prostituzioaren aurpegi berriak sexualitatea baino zerbait gehiago dagoela esaten digute. Prostituzioko eskariaren hazkundera, alde batetik, gizartearen aldetik legitimazioa duten erakundeek herritarren behar erotiko-afektiboei estaldura emateko duten ezintasunagatik eta, bestetik, sexu-askatasunari ezarritako muga zaharrak hausteagatik gertatzen dela argudiatzen bada ere, kontua da prostituzioaren hedapena arrazoi ekonomiko eta teknologikoen ondorio dela batez ere. (Castro, 2008)

Mendebaldeko gizarte garaikideetan, gizonezkoen prostituzio-zerbitzuen kontsumo masiboa da sexualitatea ulertzeko, bizitzeko eta sentitzeko modu baten adierazlerik esanguratsuenetako bat. (Matés, V., et al., 2015)

Attwoodek (2014) sexualizazioa gauza positibo gisa azaltzen du, eta horrek sexua askeago bizitzea ekarri du. Sexualizazio modu horrek, Attwooden arabera, emakumeak ahaldundu ditu, emakumeen sexualitatea ikusgarriago egiteari esker.

Hala ere, feminismo erradikaletik, fenomeno hori, sexualizazioa, modu desberdinean definitzen da. Feminismo erradikaletik, «Sexualizazio» terminoa «kossifikazio sexual» terminoaren sinonimo gisa erabiltzen da. La sexualización es, por tanto, un mecanismo estructural que reproduce la desigualdad entre hombres y mujeres, reduciendo a las primeras a objetos sexuales para la satisfacción de la mirada y los deseos masculinos. Esta deshumanización y sexualización, esta conversión de las mujeres en objetos sexuales, además de ser violencia en sí misma, permite que se den violencias más extremas contra ellas: son el punto de partida de la pornografía, de la prostitución y de la violencia sexual (Barry, 2005)

Emakumeak gizarte honetan kosifikatzeko eta sexualizatzeko prozesua jarraitua da, eta haren adierazpen sotilenak publizitatean, konnikazio-hedabideetan, hainbat adierazpen kultural patriarkaletan eta abarretan daude; continuum horren agerpen muturrekoenak pornografian daude, eta horren punturik muturrekoenak sexu-indarkeria eta prostituzioa dira. (Alario Gavilán, 2021)

Mª Dolores Delgadok (2014) azaltzen duenez, boterea ordezkaten duen erakundearen arauen arabera adierazten da sexualitatea, hau da, sexualitatea politizatuta dagoela. Botere-harreman horien helburua da batzuen eta besteen arteko kontrola mantentzea. Ez dago zalantzarik eraikitako sexualitatea maskulinoa dela, arauak bezala, erabiltzen eta adierazten den bezala, gizonak baitira botereaz jabetu direnak. Dena bideratuta eta justifikatuta dago, gizonak izan ditzaketen sexu-nahiak asetu ahal izan ditzan. Horretarako, emakumeen merkatu zabala eskaintzen zaie, beste herrialde batzuei merkatua irekiz, hala nola trafikoari eta emakumeen eta haurren salerosketari. Prostituzioaz aritzean, gizonezkoen sexualitateaz hitz egiten da; izan ere, kontsumitzaile gehienak gizonezkoak dira, eta hornitzaileak, berriz, emakumezkoak. (Rodríguez, M. D. D., 2014)

Gizonek beren sexualitatea berresten dute, menderatzearen bidez eta prostituzioaren bidez. Emakumeek, aldiz, ez dute beren feminitatea oinarritzen gizonak menderatuz. Gizarteak ez du hornitzen gizonen merkatua, emakumeen behar sexualak, ez da eskaintzen sexua duten gizon homosexualen ikuskizunik, publiko femeninoari zuzendua, etab. Hori menderatutako mendeetako emaitza da, botereari maskulinoan eusten dion patriarkatua, gizarte osoak bereganatu du. (Rodríguez, M. D. D., 2014)

Puntu honetan argi geratzen da, boterea gizonak izan direnez, eraiki den sexualitatea gizonezkoena dela. Horren parte dira arauak, esperimintatzen eta adierazten den bezala, femeninoa nolakoa izan behar duen barne hartuz eta irizpena emanez. Prostituzioa genero-desberdintasunarekin zuzenean lotuta dago, eta gizartean onarpen handia duela ikus daiteke, bai sexu-gosea normalizatzen duten gizonen aldetik, bai kontsumitzaile izatea naturalizat jotzen duten emakumeen aldetik. Erabateko onarpena du ideologia guztietan, liberaletan zein kontserbadoreetan, baita munduko ia leku guztietan ere. (Rodríguez, M. D. D., 2014)

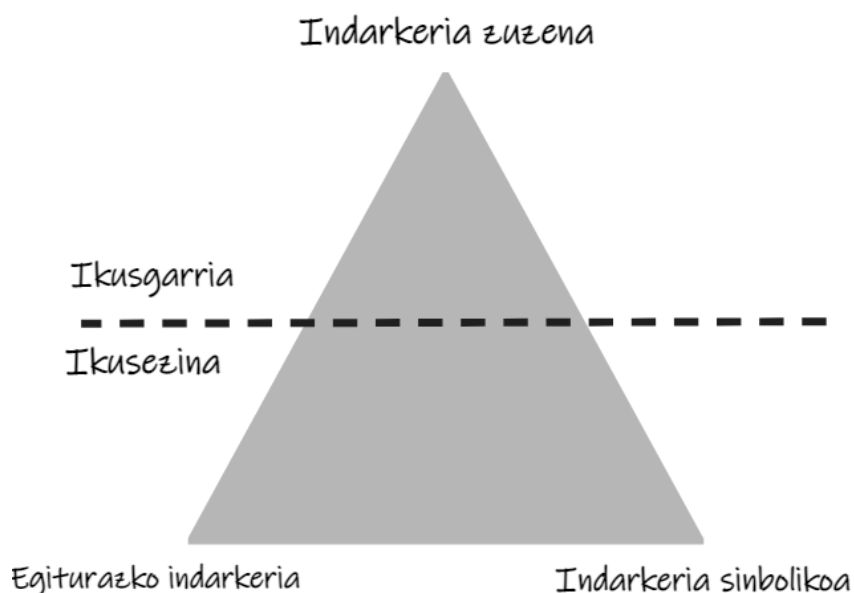
Azkenik, Mª Dolores Delgadok babesten du prostituzioaren erabilera emakumeen gauzatzearen muturreko adierazpena dela. Harreman mota horiek errazak

dira, haientzat, ez dute atseginak izan behar, ezta irribarrerik ere, guztiz kontrakoa. Gizonak ordaintzen duenez, eskatzeko eskubidea du. Gizarteak prostituzioa normalizatzen eta ahalbidetzen du, sektore oso altu batek eskatzen duelako. Era berean, alde batetik merkatu ekonomiko oso handia dagoelako, eta bestetik, jarduera horrekin neurritz kanpo aberasten diren enpresa-lobby batzuk daudelako, eta lobby horiek herrialde honetan erabakiak hartzen dituzten pertsonekin lotuta daude. (Rodríguez, M. D. D., 2014)

5. INDARKERIA

1. Irudia:

Johan Galtung-en Indarkeriaren Tringelua

Nota. El triángulo de la violencia de Johan Galtung-etik egokitua, de MPDL Cantabria, 2020, <http://pazydiversidadcultural.org/2020/08/14/la-complejidad-del-triangulo-de-la-violencia/>

5.1. Indarkeria motak: Galtungen Triangeluaren arabera

Prostituzioan aritzen diren emakumeek jasaten duten indarkeria azertu aurretik, dauden indarkeria motak aztertzea komeni da, hain zuzen ere, mota bakoitzak era ezberdinean eragiten duelako eta era ezberdinetan esku hartu behar direlako. Horretarako, lan honetan Johan Galtungek proposatutako indarkeriaren triangelua hartuko da oinarri. Izan ere, hau da emakume hauen errealitatea era integralean erakusteko erarik egokiena, alderdi guztiak hartzen baititu kontuan. Johan Galtung-ek proposatzen du hiru indarkeria mota daudela elkarri lotuta, triangelu baten erpin bakoitzean grafikoki irudika daitezkeenak: zuzeneko indarkeria, egiturazko indarkeria eta indarkeria sinbolikoa (Puente, P., 2021).

Galtungek (2016) adierazi duenez, hiru indarkeria-moten denbora-erlazioan alde handia dago: zuzeneko indarkeria gertaera bat da, egiturazkoa prozesu bat, bere gorabeherekin, eta kulturala etengabea da: funtsean, aldatu gabe egoten da aldi luzeetan, kultura-erlaketak mantso gertatzen direlako.

5.1.1. Zuzeneko indarkeria

Indarkeria zuzena, fisikoa eta/edo ahozkoa jokabide gisa ikusten da. Baina giza ekintza ez da ezerezetik sortzen, sustraiak ditu. Bi adierazten dira: indarkeria-kultura bat (heroikoa, patriotikoa, patriarkala, etab.) eta berez bortitza den egitura bat, errepresiboegia, esplotatzaileegia edo alienatzaileegia delako; gogorregia edo laxoegia jendearen ongizaterako. (Galtung, 1998)

Gaitzesten da «indarkeria giza izaeran dagoela» dioen gaizki-ulertu arrunta. Indarkeriarako eta maitasunerako potentziala giza izaeran dago, baina zirkunstantziek potentzial hori gauzatzea baldintzatzen dute. Indarkerian gertatzen diren aldaketa handiak erraz azaltzen dira kulturari eta egiturari dagokienez: kultura- eta egitura-indarkeriak zuzeneko indarkeria eragiten du, egituren aurka altxatzen diren indarkeriazko tresna eragile gisa erabiliz eta kultura erabiliz indarkeriaren erabilera legitimatzeko. (Galtung, 1998)

Indarkeriak, orduan, gizabanako batek edo horien talde batek beste baten edo batzuen aurka zuzenean esku hartzearekin du zerikusia, borondatez eta nahita kalte edo kalte egiten saiatzeagatik, eta, azkenekoetan, norbanakoaren, gizartearen, politikaren, ekonomiaren edo kulturaren arloko jarrerak aldatzea lortzearen. (Montoya, 2016)

Zuzeneko indarkeriaren ageriko ondorioak hurrengo hauek izan daitezke, beste batzuekin batera: hildakoak, zaurituak, desplazatuak, kalte materialak, guztiak biztanleria zibila gero eta gehiago kolpatuz. Baina efektu ikusezinak are gaiztoagoak izan daitezke. (Galtung, 1998)

5.1.2. Egiturazko indarkeria

Egiturazko indarkeria terminoa oinarritzko giza premiak (biziraupena, ongizatea, identitatea edo askatasuna) asebetetzeari kalte egiten dioten egoeretan aplikatu daiteke, gizarte-estratifikazioko prozesuen ondorioz, hau da, zuzeneko indarkeria motaren beharrik gabe. (La Parra & Tortosa, 2003)

Egiturazko indarkeria terminoak gizarte bateko bi talderen edo gehiagoren artean gatazka bat dagoela adierazten du (normalean generoari, etniari, klaseari, nazionalitateari, adinari edo beste batzuei dagokienez). Gatazka horretan, baliabideak

banatzeko, eskuratzeko edo erabiltzeko aukera sistematikoki ebazten da alderdietako baten alde eta gainerakoan kaltetan. (La Parra & Tortosa, 2003)

Indarkeria mota hau terminoaren baliagarritasuna baliabide material eta sozialen erabileran gatazka dagoela onartzean datza, eta, beraz, baliagarria da ulertzeko eta zuzeneko indarkeria-adierazpenekin lotzeko (taldeetako batek egoera gatazkatsuan duen posizioa indarraren bidetik aldatu edo indartu nahi duenean) edo kultura-indarkeriarekin (beste bi indarkeria-moduen legitimizazioak, hala nola arrazismoa, sexismoa, klasismoa edo eurozentrismoa). (La Parra & Tortosa, 2003)

Egiturazko indarkeria gertatzeko mekanismoak desberdinak dira aipatzen ari garen harreman gatazkatsuen arabera. Mekanismo horiek, beraz, oso aberatsak eta konplexuak izan daitezke. (La Parra & Tortosa, 2003)

Egiturazko osagaiak esan nahi du indarkeria-mota hori gizarte-egituretan sartuta dagoela. Gizarte-egitura horiek ezin dira zuzenean behatu; aitzitik, abstrakzioetatik abiatuta soilik azal eta uler daitezke. Horrek esan nahi du egiturazko indarkeria-egoerak identifikatzeko lanak gizarte-errealitatea ikertzeko lan konplexua behar duela. Lan hori interpretazio-prozesu anitzen mende egongo da, erreferentziazko esparru teorikoen, hartutako hurbilketa enpirikoen eta ikertzaileen balorazio-eskemen arabera. (La Parra & Tortosa, 2003)

5.1.3. Indarkeria sinbolikoa

Kultura batean sartutako indarkeria sinbolikoak ez du ez hiltzen ez mutilatzen zuzeneko indarkeria gisa, ezta esplotazioa erabiltzen egitura batean txertatutako indarkeriak bezala. Hala ere, biak edo horietako bat legitimatzeko erabiltzen da. (Galtung 2016)

Indarkeria kulturalaren jarduteko moduetako bat utilitarismo morala aldatzea da, okerra izatetik zuzena edo onargarria izatera pasatuz. Beste modu bat errealitatea ezaugarri lausoekin aurkeztea da, indarkeriazko egintza edo egitatearen errealitatea hauteman ezin izateko moduan, edo, behintzat, indarkeriazkotzat hartu gabe. (Galtung, 2016)

Simetriak gorabehera, oinarritzko aldea dago indarkeriaren hiru kontzeptuen artean, denbora-garapenarekin lotuta. Zuzeneko indarkeria gertaera bat da; egiturazko

indarkeria bere gorabeherak dituen prozesu bat da; kultura-indarkeria aldaezina da, iraunkorra, kultura-eraldaketak mantso gertatzen baitira. (Galtung, 2016)

Kulturak predikatzen, irakasten, ohartarazten, bultzatzen eta oldartzen ditu gure buruak, esplotazioa eta/edo errepresioa gauza normal eta natural gisa ikusarazteko, edo bizitzeko alienazioa ahalbidetzen du, horren ondorioak sentitzen ez diren itxura eginez. (Galtung, 2016)

Gerta daiteke, halaber, zikloa indarkeria zuzen eta estrukturalen jarduera konbinatuarekin hastea, gizarte-talde batek beste bat zapaltzen duenean, justifikazio bat emateko beharrean sentitzen direnean, elite menderatzaileak kultura-testuinguru berrian gogoz onartzen duena, egitura formal berrian modu iraunkorrean ezarri nahi den bitartean. (Galtung, 2016).

5.2. Prostituzioan aritzen diren emakumeek pairatzen duten indarkeria

Prostituzioa ideologia hegemonikoaren interes politiko eta ekonomikoekin bat datorren eraikuntza sinboliko eta soziala da. Ez da beti indarkeria fisikoarekin egiten, baina beti da agindu patriarkala eta emakumeen aurkako indarkeria sinbolikoa eragiten du. (Matés et al, 2015)

Atal honetan, emakumeek prostituzio-gune desberdinetan bizi izan dituzten indarkeria-moduen erreposoa egingo dugu, horiek gauzatzen dituen agentearen arabera antolatuta, Munduko Medikuek erakundeak (2020) Prostituzioa genero-indarkeria gisa. Prostituzio-egoeran dauden emakumeen pertzepzioa azterlanean egindako elkarrizketa batzuetan oinarrituta. Izen bereko proiektuaren parte da, eta Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizate Ministerioaren PFEZren konturako dirulaguntzen deialdiak finantzatu du. (Munduko Medikuek, 2020)

Azterlaneko helburua prostituzio-egoeran dauden emakumeek prostituzioari buruzko eztabaida politikoan parte har dezaten sustatzea da. Horretarako, 24 elkarrizketa egin dira Munduko Medikuek, prostituzioari dagokionez, esku hartzen duten zazpi autonomia-erkidegotan: Aragoi, Balearrak, Kanariak, Gaztela, Mantxa, Katalunia, Galizia, Madril eta Nafarroa.(Munduko Medikuek, 2020)

- **Bezeroen aldetik**

Indarkeria-mota hori berdina da bildutako diskurtso guztietan. Deigarria da indarkeria mota hori parte-hartzaile guztiek uste dutela, hau da, erabat barneratuta dutela eta edozein unetan gauzatu daitekeen etengabeko mehatxu gisa funtzionatzen duela. (Munduko Medikuek, 2020)

Emakumeen pertzepzioan bi gai garrantzitsu sartzen dira jokoan: beste gizon batzuekiko edo inguruko beste emakume batzuekiko indarkeria-esperientziak, eta maskulinitasunaren eta feminitate tradizionalaren eraikuntza subjektiboa. Subjektibotasun maskulinoa agresibitatearen, indarkeriaren eta emakumeen eta ahulenak diren gizartearen geruzen gaineko menderatzearen inguruan eraikitzen da. (Munduko Medikuek, 2020)

Aztertutako eremuaren ezaugarriak honako hauek dira: emakumeen prostituzioaren eskaera maskulinoa, hura garatzen den espazioen maskulinizazioa eta ikusezintasuna, eta prostituzio-egoeran dauden emakumeen eta emakume migratzaileen sexualitatearen inguruko imaginario maskulinoa. Horrela, patriarkatuak eta kapitalismoak emakumeen debaluazioan eta prostituzio-egoeran dauden emakume migratzaileen kalteberatasunean eragiten dute, esplotazio, indarkeria eta menderatze patriarkaleko edozein egoeraren aurrean. (Munduko Medikuek, 2020)

Ildo horretan, bezeroen indarkeriaren aurrean beldurra eta segurtasun-ezaren sentrazioak etengabeak dira parte-hartzaileen diskurtsoetan. Beldurra oinarrizko emozioa da, arrisku-egoeretan biziraupen fisiko eta psikologikorako autobabeseke portaerak gidatzen dituena. Subjektibotasun femeninoaren eraikuntzan, beldurra matxismoaren eta indarkeriaren aurrean egokitzeko mekanismo gisa funtzionatu du, eta muturrera eramanda, emakumeen portaera kontrolatzeko tresnarik onena izan da. (Munduko Medikuek, 2020)

- Bezeroek eragindako indarkeria motak

Munduko Medikuek egindako azterlanean jasotako diskurtsoetatik, jarraian deskribatuko diren bezeroek eragindako indarkeria-egoerak identifikatu zituzten:

Indarkeria fisikoa. Kalte eta lesio fisikoak eragiten dituen edo eragin ditzakeen borondatez egindako ekintza oro. Fisikoki erasotzeko indar fisikoa erabiltzea edo objektuak erabiltzea barne hartzen du. Bezeroek eragindako indarkeria fisikoa, askotan,

mehatxu edo presio gisa gertatzen da, beste indarkeria mota batzuk gauzatzeko, hala nola indarkeria ekonomikoa -ez ordaintzea- edo sexuala. (Munduko Medikuek, 2020)

Indarkeria psikologikoa. Emakumeen osotasun psikologikoaren eta ongizatearen aurkako mekanismoak erabiltzea. Hor sartzen dira umiliazioak, irainak, gutxiespena, mehatxuak, larderia edo xantaia emozionala. Bezeroek era askotara erabiltzen dute indarkeria psikologikoa: mespretxua, botere-abusua, mehatxuak, engainuak eta emakumeek iraingarritzat eta partekatzen ez dituzten sexu-praktikak egiteko betebeharra.(Munduko Medikuek, 2020)

Indarkeria ekonomikoa. Prostituzio-egoeran dauden emakumeen aprobetxamendu edota engainu ekonomikoa. Asko dira ez ordaintzeko, gutxiago ordaintzeko edo ezarritakoa baino denbora gehiago erabiltzeko saiakerak adierazten dituzten diskurtsoak.(Munduko Medikuek, 2020)

Sexu-indarkeria. OMEk (2013:1) honela definitzen du sexu-indarkeria: hitzezko jazarpenetik bortxazko sarrerara eta hertsapen mota askotara, gizarte-presiotik eta larderiatik indar fisikora. Sexu-indarkeria eskariaren indarkeria-mota ohikoena da, eta, aurreko deskribapenetan ikusi den bezala, beste indarkeria-mota batzuekin gurutzatzen da. Hainbat modutara agertzen da, eta ohikoenak kondoia kentzeko ahaleginak dira, arrakastarekin edo arrakastarik gabe, ohikoenak eta ondoren, uzki-sexu saiakerak edo baginako bortxaketak datoz.(Munduko Medikuek, 2020)

Sexu-indarkeriak ondorio larriak ditu emakumeen osasunean, hala nola nahi gabeko haurdunaldiak, GIBa eta sexu-transmisiozko beste infekzio batzuk, genitaletako urradurak eta zauriak, bai eta gernu-traktuko infekzio ugari ere. Maila psikologikoan, erru, lotsa, ezintasuna, adorerik eza, depresioa, beste pertsona batzuekiko agresibitatea, mesfidantza, alkohol edo droga abusua edo trauma osteko estresaren sindromea eragiten ditu.(Munduko Medikuek, 2020)

Feminizidioa. Gizonek egindako emakumeen hilketa misoginoa (Russell eta Radford, 1992) Estatuaren zigorgabetasunpean (Lagarde, 2008). Elkarrizketatutako emakumeen diskurtsoetan ere agertzen dira bezeroek emakumei egindako hilketei buruzko kontakizunak. Hori da indarkeria mota muturrekoena, eta sexu-indarkeriaren ondoren elkarrizketatutako emakume guztien beldur handiena da. (Munduko Medikuek, 2020)

Femicidio.net webguneak prostituzio-egoeran dauden emakumeen hilketen inguruan egindako jarraipenaren arabera, 2010-2019 aldian 38 emakume hil zituzten. Feminizidio horiek erabat ikusezinak dira, komunikabideek modu estigmatizatzailean tratatzen dituzte eta askotan ikertu gabe geratzen dira. Gainera, ez dira zenbatzen genero-indarkeriak hildako emakumeei buruzko estatistika ofizialetan. (Munduko Medikak, 2020)

- **Klub edo pisuen kudeaketaz arduratzen direnek eragindako indarkeria**

Indarkeria mota hori da gizartean gehien ikusten dena. Hala ere, jasotako diskurtsoek ia ez dute kontatzen, eta hala egiten dutenean, ustiapen ekonomikoari edo bezeroek eragindako indarkeriaren aurkako babesgabetasunari buruzkoa da. (Munduko Medikak, 2020)

Esplotazio ekonomikoa. Pisu eta klubetako prostituzioak hainbat modutan funtzionatzen du; ohikoena eta elkarrizketatutako emakumeek beren diskurtsoetan kontatu dutena da emakumeek irabazien erdia eman behar dietela haiek kudeatzen dituztenei. (Munduko Medikak, 2020)

Babesgabetasuna. Klub eta etxebizitzetan bezeroek eragindako indarkeriaren aurrean babesgabetasuna ere aipatzen da; babesgabetasun hori sistemaren konplizitatearen erakusgarri da, baita prostituzio-egoeran dauden emakumeak ez-pertsonen kategoriara debaluatzearen erakusgarri ere. (Munduko Medikak, 2020)

- **Gizarteak eragindako indarkeria**

Indarkeria-mota horretan, prostituzioaren estigmarekin zerikusia duena nabarmentzen dugu, aurreiritzietan, diskriminazioan, erasoetan eta emakumeen aurkako jazarpenean agertzen dena. (Munduko Medikak, 2020)

Diskriminazioa. Aurreiritziak prostituzio-egoeran dauden emakumeei lotutako estereotipoekin lotuta agertzen dira, non faktore moralek, etnikoek edo arrazek eta klaseek bat egiten duten. Estereotipo horiek biziotsuak, manipulatzaileak, ilegaltasunaren mundutik hurbil daudenak, lausoak edo dirua erraz irabazi nahi duten modukoak irudikatzen dituzte. Prostituzio-egoeran dauden emakumeek jasaten duten diskriminazioa elikatzen duten aurreiritzien eta estereotipoen ondorioz, emakumeen

portaerak eta jarrerak zalantzan daude beti, eta haien duintasuna etengabe erakutsi behar dute. (Munduko Medikuek, 2020)

Kaleko erasoak eta irainak. Kaleko prostituzio-egoeran dauden trans emakumeek kontatzen dituzte indarkeria horiek, eta gizartean dagoen transfobiaren erakusgarri dira. Prostituzio-egoeran dauden emakume guztiak kaleko jazarpenaren eraginpean daude. Indarkeria mota hori trans emakumeen diskurtsoetan soilik agertzearen arrazoia CIS emakumeek portaera horiek normalizatzea izan daiteke, bai prostituzioaren esparruan, bai kanpoan. (Munduko Medikuek, 2020)

- **Estatuak eragindako indarkeria**

Indarkeria horrek, instituzionalak, emakumeen aurkako indarkeria-adierazpenak Estatua bere ekintzaren edo ez-egitearen erantzule zuzena denean ez ezik, eskubideak egikaritzeko eta baliatzeko orduan diskriminazio- edo oztopo-joera erakusten duten ekintzak ere barne hartzen ditu. Elkarrizketatutako emakumeen diskurtsoetan agertzen diren indarkeria-motak honako hauekin lotuta daude: Atzerritarrei buruzko Legea, gizarte-baliabideen eta -zerbitzuen funtzionamendua ez ezagutzea, atzerrian lortutako titulu akademikoak baliozkotzeko administrazio-oztopoak, Estatuko Segurtasun Indar eta Kidegoen tratu txarrak eta babesgabetasuna, eta osasun-sisteman sartzeko oztopoak. (Munduko Medikuek, 2020)

Erakundeen arteko indarkeriaren esparruan, elkarrizketatutako emakumeek udaltzainek erabilitako mespretxua eta hitzezko indarkeria aipatzen dute, polizia sekretuak klubetan edo pisuetan sarekadak egiten dituenen tratu hobea ematearen aurrean. Era berean, nabarmendu dute poliziak tratu diskriminatzailea ematen diela indarkeria-gertakariengatik deitzen dutenean, eta uste dute jokabide hori prostituzio-egoeran dauden emakumeak izateagatik gertatzen dela, eta horrek arriskuan jartzen dituela. Poliziak prostituzioaren esparruan indarkeria normalizatzea oso larria da; izan ere, badirudi zilegi dela prostituzioan dauden emakumeak beren osotasuna babesteko eskubide txikiagoa duten herritartzat hartzea. (Munduko Medikuek, 2020)

- **Parekoen taldeak eragindako indarkeria**

Prostituzioaren funtzionamenduak emakumeen arteko lehia eskatzen du, bezeroek gainerakoekiko aukera ditzaten. Emakumeen arteko lehia horrek zerikusia du iruzurrak prostituzioan duen garrantziarekin eta emakumeek jarduera hori egiteko duten

motibazio ekonomikoarekin, baina sistema patriarkalaren eta emakumeen subjektibotasunaren eraikuntzaren berezko zatia ere bada. (Munduko Medikuek, 2020)

Gizonak senidetasunean eta gizonen konplizitatean sozializatzen dira edozein egoeraren aurrean, isilpeko ituna balitz bezala, baina emakumeak mesfidantzan eta lehiakortasunean sozializatzen dira. Prostituzioak emakumeen arteko harremanen lehiari buruzko estereotipoak errepikatzen ditu, elkarri laguntzea, enpatia sortzea eta taldeak babestea eragotziz, eta, hedaduraz, sororitatea ere bai. (Munduko Medikuek, 2020)

6. ARAUDIA

6.1. Espainia mailako araudia

Espainian prostituzioan aritzea ez da delitu. Legez kanpokotzat ere ez da jotzen, eta, beraz, ondorioztatu daiteke, formalki behintzat, indarrean dagoen sistema ez dela eredu debekatzailerik. Legez kanpokoak ez diren, jarduerak hori borondatez egiten diren nola egin behar den ere ez da arautzen; beraz, esan daiteke, Espainian jarduerak hori linbo juridiko gisa dei dezakegun horretan dagoela. (Boza Moreno, 2019)

Ez dago politika abolizionista argirik gai horri dagokionez, eta, era berean, ez da bereizgarria politika erregulazionista edo jarduerak legeztatzea. Beraz, araudirik gabeko egoera baten aurrean gaude, hainbat herrialdetan gertatzen den moduan (Argentinan edo Brasilen, adibidez). Horietan, askatasunez eta borondatez gauzatutako prostituzioa ez dago ez baimenduta, ez debekatuta, eta are gutxiago zigortuta; hala ere, nahitaezko prostituzioari dagokionez, zehapenak eta jazarpen juridiko-penala aurreikusten dira. (Boza Moreno, 2019)

Espainian, mendeetan zehar, dauden eredu edo jarrera juridikoen inguruan eztabaidatu da. Eztabaida hori XIII. mendean hasi zen, non prostituzioa botere politiko eta erlijiosoek baimendu, kontrolatu eta arautu baitzuten, guztion ondasunari eustean oinarrituta, hustuketaren mitoa esaten zaionetik abiatuta. Mito hori prostituzioaren legitimazio-sistemen barruan sartzen da, eta, gaur egun ere, esparru askotan, gizon arduratsuen sen kontrolaezina bultzatzen du, emakumea erreprimitu egiten baita, eta indarkeriazko ekintzak egiten dira. (Boza Moreno, 2019)

Penalki 1963an arautu zen lehen aldiz, Zigor Kodearen erreformarekin. Erregulazio horren bidez, Espainiak bete egiten zuen pertsonen salerosketa eta besteren prostituzioaren esplotazioa zigortzeko Nazioarteko Hitzarmena, 1950eko martxoaren 21ekoa, zeinari 1962an atxiki baitzitzaion Espainia. Erreforma horretan, «Ez inkriminatzea» hautatu zen. Prostituzioa, bertan parte hartzeko jokabide guztiak zigorgarritzat hartuta. (Mancebo Sicilia, 2018)

1970eko Arriskugarritasunari eta Gizarte Birgaitzeari buruzko Legearen bidez, prostituitutako edo usteldutako pertsonak sartu ziren egoera arriskutsuen artean, eta

segurtasun-neurriak aurreikusi ziren, hala nola, hiru urtera arteko barneratzeak. (Mancebo Sicilia, 2018)

Geroago, 1995eko Zigor Kodea sortu zen. Kode hori prostituzioari buruzko planteamendu beretik abiatzen da, eta hirugarrenek gauzatutako ekintzetarako zehapenak baino ez ditu aurreikusten. Portaera zigorgarrien kopurua murrizten du, intentsitate txikiagoko esplotazio-jokabideak ezabatuz, hala nola rufianismoa (prostituitutako pertsonen kontura bizitzea), proxenetismo lokatiboa (prostituzioan aritzeko lokalak alokatzea edo lagatzea) eta adingabeen ustelkeria, gerora egindako erreformen ondorioz berriro sartu zena. (Emakumearen Eskubideen eta Aukera Berdintasunaren Batzorde Mistoa 2007 eta Mancebo Sicilia, 2018)

Erregularizatzeko garaian, Espainian ez da argi eta garbi onartu prostituzioaren aurkako jarrera, baizik eta Estatuko abolizionismoaren eta tokiko edo udaleko erregelamentarismoaren artean igarotzen da. Estatuko erakundeek desagerraraztearen aldeko apustua egin dute, emakumearen aurkako indarkeria eta giza duintasunaren aurkako erasoak dela uste baitute, gure herrialdeko prostituzioari buruzko ponentziaren txostenean (Emakumearen Eskubideen eta Aukera Berdintasunaren Batzorde Mistoa 2007) adierazten den bezala.

Hala ere, adierazpen formalez gain, praktikan ez da prostituzioa desagerrarazteko lege-ekimenik egin, prostituzioari buruzko sexu-zerbitzuen eta tokiko zerbitzuen iragarkiak prentsan argitaratzea debekatzeko gobernu-saioa izan ezik, ez baitzen Parlamentuan sartu ere egin (Villacampa Estiarte 2012).

Esan bezala, Espainian, prostituzioa ez da legez kanpoko; beraz, lan sexualaren jarduera ez dago penalki tipifikatuta. Bai, ordea, adingabea edo desgaitasuna duen pertsona denean (Zigor Kodearen 188.1 artikulua), eta indarkeria, larderia edo engainua erabiliz, edo biktimaren nagusitasun-, premia- edo zaurgarritasun-egoera batez abusatuz, adin nagusiko pertsona bat prostituzioan aritzera edo irautera behartzen duenean (Zigor Kodearen 187.1 artikulua), bai eta sexu-esplotaziorako gizakien salerosketa ere (177 bis CP). Kasu horiek guztiak eta borondatezko prostituzioa desberdinak dira, nahiz eta araudi, politika publiko eta gizarte-mugimendu gehiegitan kontzeptualki nahasten diren borondatezko prostituzioa (edo sexu-lana), behartutako prostituzioa edo sexu-esplotaziorako salerosketa eta trafikoa. (Campmajó, 2018)

Laburbilduz, araututa dagoen apurra, lehenik, ez dago araututa prostituzioan aritzen diren emakumeei begira, eta, bigarrenik, arazoaren alderik azalekoena laztandu besterik ez du egiten. Prostituzioaren aurpegiarik ikusgarrienari baino ez dio erantzuten, hura ezkutatzeko helburu bakarrarekin. Aboluzionistek eta legetatzaileek kritikatzan dute Estatuak entzungor egiten duela, ez baitu inolako interesik botere legegilearen aldetik erantzun askoz globalagoa eta sakonagoa emateko, eta, pasibotasun konplize horretan, egoeraren betikotzaile bihurtzen da. (Tapia Ateka, 2017)

Azkenik, 2021eko uztailaren 6an Ministroen Kontseiluak onartutako eta uztailaren 26ko Gorte Nagusien Aldizkari Ofizialean argitaratutako Sexu Askatasunaren Berme Integralari buruzko Lege Organikoaren Proiektuak bultzada politiko berria eman dio Espainiako ordenamendu juridikoaren erreformari, sexu-askatasuna babestu eta bermatzeari dagokionez. (ACALE Sánchez, M., 2021)

Lege proiektu horren arabera, sexu-indarkeriatzat hartzen dira edozein eremu publiko edo pribatutan bizitza sexualaren garapen askea baldintzatzen duten edo baimendu gabeko sexu-izaerako ekintzak, sexu-erasoa, sexu-jazarpena eta besteren prostituzioaren esplotazioa barne. (Lege Organikoa 10/2022, irailak 6koa)

Prostituzioari dagokionez, Sexu Askatasunaren Berme Integralari buruzko Lege Organikoaren egungo proiektuan, hirugarrengotza lokatiboa deritzona zigortzea bilatzen da, prostituzioaren bidez irabaziak lortzeko debeku zorrotza dakarrena, eta hori ideal abolizionistekin bat dator. (Becerra. 2022)

Lokalizazio-hirugarrengotza figura juridiko bat da, prostituitutako pertsonak bere sexu-jarduera egiten duen lekua ematen duenaren irabazia aipatzen duena. Bestela esanda, higiezin bat — etxebizitza, gela, taberna, gimnasio edo hotel bat — prostituzioan aritzeagatik etekinak lortzen dituenaren erantzukizun penalari egiten dio erreferentzia. (Sojo, 2022)

Komenigarria izango litzateke zigor penal posible horren aurrerapena hurbiletik aztertzea, gure ordenamendu juridikoan nola geratzen den ikustea eta prostituzioan aritzen diren pertsonak zein egoeratan uzten dituen ikustea. Onartuz gero, mugarririk historikoa izango litzateke Espainiako Politika Kriminalean, eta hainbat egilerentzat horrek talka egingo luke prostituzioan borondatez aritzen diren emakumeen sexu-askatasunarekin. (Becerra, 2022)

Hirugarrengotza lokatiboaren kontzeptua eztabaidatuenetako bat izan da sexu-askatasunaren berme integralari buruzko legea eztabaidatu duen Kongresuko saioan, 'bai bakarrik da bai' izeneko legea. Azkenik, arauaren lehen zirriborroak ez zuen termino hori jasotzen.(Sojo, 2022)

6.2. Bilbo hiriko araudia

Alde batetik, Bilbon Estatuko prostituzioari buruzko udal-ordenantza zaharrena dago, prostituzioan aritzen diren establezimendu publikoei buruzko tokiko ordenantza, 1999koa. Ordenantza honek, 2002an aldatu zena, 1. artikuluan bertan ezartzen ditu bere bi helburuak: prostituzioan aritzen diren establezimenduen artean gutxieneko distantzia bat ezartzea (500 m, 5. artikulua agintzen duenaren arabera) eta oinarrizko higiene- eta osasun-baldintzak ezartzea. Baldintza horietako edozein hautsiz gero, lokala itxi egingo litzateke. Esan beharra dago, ez dela prostituzioa bera arautzea bilatzen duen ordenantza bat; aitzitik, horrelako establezimenduen gune batean pilaketak saihestea da helburua.(Tapia Ateka, 2017)

Ordenantzak lokalak eremu jakin batean ez pilatzeaz eta gutxieneko higieena izateaz arduratzen da. Puntu horretatik aurrera, prostituzio-jarduerak askoz ere gehiago hartzen duela jakin arren, Udala ez arduratzen kalean edo pisu partikularretan gertatzen denaz (Tapia Ateka, 2017). Ordenantza horrek berariaz baztertzen du espazio pribatuetako (pisuetako) eta kaleko praktikaren arauketa oro (EMAKUNDE, 2007).

Bestalde, Bilbok ere Espazio Publikoari buruzko bigarren Ordenantza bat du 2010az geroztik. Bartzelonako kasuan bezala, nahi ez diren kale-jardueren multzoaren artean (botiloia, jarduera artistiko txikiak, jolasak, kaleko musika) aurkitzen dugu 16. artikulua, prostituzioari buruzkoa.(Tapia Ateka, 2017)

Eta, Bartzelonako Ordenantzaren ildoari jarraituz, prostituten kriminalizaziora itzultzen da; izan ere, arauak berriro mehatxatzen dituzte prostitutak, eta, askotan, ezin izango diete isunei aurre egin. 124. eta 125. artikuluen arabera, zehapen arinak 750 €-ra irits daitezke, eta larriak (ikastetxeetatik gertu edo haurrak eta nerabeak ibiltzen diren lekuetan egiten direnak) 1.500 €-ra. (Tapia Ateka, 2017)

Tapia Atekaren (2017) ikuspuntutik, Bilboko Udalaren jarrera gutxienez bitxia da: lokaletako prostituzio-jarduera erabat babesten du, horren aurrean erabat permisiboa

da, baina gero kaleko jardueraren atzetik doa. Gainera, dio, erakunde horrek argi eta garbi erakusten duela prostituzioa babesten duela modu ezkutuan ematen denean soilik, herritarren gehiengoari gogaitu gabe, prostituzioa bilatzen duten prostituitzaileek bakarrik aurkitzen baitute, prostitutak dauden baldintzetan inolako interesik erakutsi gabe.

B). ALDE PRAKTIKOA

1. AURKEZPENA

Lanaren atal honetan Bilboko prostituzioari buruz hitz egingo da, prostituzioan aritzen diren emakumeak ardatz hartuta, haiekin harreman estua duten elkarteetan lan egiten duten bi pertsonen begietatik. Hurrengo orrialdeetan, elkarte edo erakunde horiek zeintzuk diren ikusteaz gain, egiten duten lanean sakonduko da. Halaber, Bilbon prostituzioan aritzen diren emakumeak nolakoak diren eta azken urteetan profila nola aldatu den azalduko da, eta emakume horiek jasaten duten indarkeria nolako den aztertuko da, Galtungen triangeluan oinarrituta.

Zati hori egin ahal izateko, ondoren azalduko diren urrats hauek jarraitu dira:

Lehenik eta behin, prostituzioan aritzen diren pertsonekin lan egiten duten Bilboko elkarte edo erakundeekin mapa moduko bat egin da. Mapa hori egiteko orduan, GU GAITUN agertzen da, prostituzioan aritzen diren pertsonen estigmatizazioaren eta bazterkeriaren aurka elkarrekin lan egiteko hainbat elkarte batu nahi dituen Federazioa delarik. Federazio hau honako elkarte hauek osatzen dute: ACASAGI, ARRATS, T4 Hiesaren aurkako Elkartea, Askabide, Bizkaisida eta SIDALAVA.

Elkarte horien lana ikertzen hastean, arazo bat sortzen da: gehienak Gipuzkoako elkarteak dira, eta arabako bat ere badago. Lan honen puntu argietako bat Bilboko prostituzioari buruz hitz egitea zen, eta, beraz, uste izan da erakunde horiekin harremanetan jartzeak ez lituzkeela espero ziren erantzunak emango. Beraz, hau kontuan hartuta, GU GAITUNetik Askabide eta Bizkaisida sartu ziren mapa horretan, eta, horietaz gain, Emargi, Euskal Herriko Mugimendu Abolizionista eta Ahizpa Oblatak.

Bigarrenik, zerrenda eginda zegoenean, elkarte horien web orriak banan-banan begiratu ziren. Lan honen esparru teorikoan, horietako bakoitzak egiten duen lanaren laburpen bat eskaini da; izan ere, garrantzitsua da Bilboko erakundeek egiten duten lana testuinguruan jartzea, sakonago sartu aurretik, hemendik aurrera egingo den bezala.

Hirugarren urratsa, elkarte horiekin harremanetan jartzea izan zen, lanaren gaia laburtuz eta azalduz haien partehartzea elkarrizketa baten bidez izango litzatekeela.

Lana azaltzen zen mezu berean, zerrenda bat ere bidaltzen zen elkarrizketan aipatuko ziren gai desberdinekin. Horrela, kontaktatutako pertsonak erabaki zezaketen, alde batetik, parte hartzeko prest ote zeuden, eta, gainera, elkarrizketa egin aurretik datu edo informazio garrantzitsua presta zezaketen. (Ikusi 1. ERANSKINA)

Elkarrizketa hauen helburua, batez ere, Bilboko prostituzioa ezagutzea zen. Datu batzuk egon arren, aurkitu daitekeen informazioa mugatua da, eta, horregatik, elkarte horiekin harremanetan jarri nahi izan da errealitate horretara hurbiltzeko.

Lehenengo ideia, zuzenean, prostituzioan aritzea lehen pertsonan bizitzen ari diren emakumeekin harremanetan jartzen saiatzea izan zen; hala ere, bai horrelako zerbaitetan parte hartzeko zailtasunak, bai bakoitzaren errealitatea oso desberdinak izateak, aukera onena beraiekin hurbiletik lan egiten duten erakundeak elkarrizketatzea eragin dute. Azkenean, hainbeste emakumerekin lan egiten dute, emakume bakoitzak bizi duen errealitate desberdin horri buruz hitz egin dezaketela, eta lan honetarako oso lagungarriak izan daitezkeen datuak dituzte.

Azkenik, azken urratsa parte hartzea onartu zuten elkarteekin elkarrizketak egitea izan zen, hain zuzen ere, honako hauekin: Askabide eta Ahizpa Oblatak. Egin zen elkarrizketa erdi egituratua zen, hau zen aukerarik onena helburu komun bat izan arren lan desberdina egiten duten bi elkarte ezagutzeko, izan ere, bakoitzaren informazioa jasotzeko nolabaiteko askatasuna behar zelako.

Gehiago zehaztuz, elkarrizketatuak izan ziren pertsonak hurrengoak izan ziren:

Alde batetik, Diego Lodeiro Askabide erakundeko kidea. Diego Askabideko harrera zentroko koordinatzailea da, hezitzailea da, eta urte asko daramatza erakundean lan egiten. Harrera-zentroko koordinatzaile gisa, emakumeekin lehen harremana duena da; beraz, lehen eskaerei erantzuten die eta beharrak antzematen ditu. Prestakuntza-tailerretako gaiak ere koordinatzen ditu, emozioak kudeatzeko tailerrak... eta erakundea zabaltzeaz ere arduratzen da, prestakuntzak ematen ditu, hitzaldiak ematen ditu, ikasleei askabidea egiten dien lana aurkezten die... Horregatik oso pertsona egokia da lan honetan parte hartzeko.

Bestalde, María Luisa del Pozorekin hitz egin da, Ahizpa Oblata. Oblatak kongregazio bat dira, hemeretzigarren mendearen erdialdean sortu zena prostituzioan ari ziren emakumeak laguntzeko, eta, Luisak azaltzen duenez, “salerosketaren (trataren)

biktimak ez, orduan ez baitzen horrela hitz egiten”. Gaur egun, Oblatas Lehió Zabalik proiektuaren zuzendaria eta ordezkari legala da, hau da, hain zuzen ere, prostituzioan aritzen diren emakumeekin lantzen duten programa. Urte asko daramatza sektore honetan lan egiten, beraz, esan daiteke Bilboko hirian oso pertsona garrantzitsua dela arlo honetan. Izan ere, bere izan zen Askabide elkarte sortu zuenetako bat, egun jada haren parte ez izan.

2. ERAKUNDEAK: ASKABIDE ETA AHIZPA OBLATAK

Jarraian, elkarrizketatutako bi erakundeak aurkeztuko dira, egiten duten lanean sakontzen. Horretarako, Diego Lodeiro eta Luisa del Pozo-k, erakundeak ondo ezagutzen dituzten pertsonak, azaldukoak hartuko da kontuan. Erakundeek egiten duten lana ulertzeko, elkarte horiek gaur egun egiten dutena ondo ezagutzeko, garrantzitsua da hastapenetara jotzea, noiz eta zergatik sortu ziren jakitea, eta urteekin haien lana nola aldatu den jakitea, hobeto ulertzeko zer egiten duten orain eta nola iritsi diren dauden lekura. Horretaz gain, interesgarria da elkarte horiek etorkizunera begira nola ikusten diren jakitea, horrek elkarteei buruzko informazio asko eman baitezake, hala nola zer helburu dituzten epe labur eta luzera, eta baita jorratzen ari garen fenomenoari buruzkoa ere; izan ere, elkarte horiek prostituzioan aritzen diren emakumeekin hain gertutik lan egiten badute, prostituzioak zer bilakaera izango duen ikusten ere lagun dezakete.

a. Elkarteen sorrera

Ordena kronologikoari jarraituz, Ahizpa Oblatak kongregazioa Madrilen sortu zen 1864. urtean, hasieran gizarte-ekintza gisa sortu zen arren. Kongregazioa Gotzain batek sortu zuen, prostituzioan aritzen ziren emakume batzuen errealitatea ezagutu ondoren (M.L., del Pozo, 2022):

“le llamaron un día del Hospital de San Juan de Dios y se encontró con unas mujeres muy jóvenes que estaban en prostitución y que una vez que estuvieron curadas de salud, de las enfermedades que tenían, no querían volver a prostitución pero no tenían otro remedio” (3. ERANSINA)

Orduan, Mª Luisak (2022) azaltzen duenez, Antonia Mariarekin harremanetan jarri zen, Maria Kristina erreginarenekin alabaren irakasle izandakoa:

“una mujer que rompía un poco esquemas a todos los niveles, muy culta muy preparada dominando 5 idiomas, que tiene una pedagogía especial” (3. ERANSINA)

Eta Antonia Mariak egin zuena, erreginaren alabekin erabili zuen pedagogia berdina, emakume horiekin erabiltzea izan zen. (M.L., del Pozo, 2022)

Geroago, Bizkaiara ekarri zuten, lehenik eta behin, Areetan ezarri zen; funtsean, zaurgarritasun-egoeran zeuden neskatoak zaintzekoa zen. Ondoren, 72an Artxandara joan zen, neskatoekin prebentzioa deitzen zutena egiten. Neskatoen %90a Las Cortes auzoan prostituzioan aritzen ziren emakumeen alabak ziren, horren ondorioz, Las Cortes-en lan egiten hasi ziren prostituzioan aritzen ziren 12 pertsonarekin. Denbora batera Artxandako zerbitzua itxi zuten, administrazioak lan hori era egokian egiten zuela pentsatu baitzuten, beraz, Las Corteseko emakumeekin lanean geratu ziren Lehio Zabalik proiektua sortuz. (M.L., del Pozo, 2022)

“en 1999, las hermanas que estaban aquí crearon el proyecto del piso de acogida, Oblatas Lehio Zabalik. Al principio funcionaba únicamente como piso pero a partir del 2015 decidimos que había que separar lo que era proyecto cogida del proyecto residencia” (3. ERANSINA)

Azpimarratzekoa da Mª Luisak (2022) hainbatetan azaltzen duena baliabideak bikoizteari dagokionez, haien helburua ez da jadanik existitzen den baliabide bat eskeintzea, dauden hutsuneak betetzea baizik, horregatik:

“si Askabide ya está haciendo el trabajo de campo nosotras no vamos a hacer el trabajo de campo” (3. ERANSINA)

Bestalde, Askabide, irabazi-asmorik gabeko elkarte, 1985.urtean sortu zen, prostituzioan aritzen diren emakumeen beharrei erantzuna emateko helburuarekin. Hasiera batean boluntaritzapean sortu zen, auzoko pertsona-talde batek prostituzioan aritzen ziren emakumeekin arazo oso zehatzak ikusi baitzituen (D. Lodeiro, 2022). Garai hartan, prostituzioa kalean egiten zen, beraz:

“con el voluntariado, de hacer rutas por la calle, contactar con ellas, ver qué necesidades nos demandaban y demás, empezamos un poco a funcionar. Luego más tarde se tiene un local, luego nos pasamos a un piso de viviendas

municipales, al final tenemos un centro de acogida y ya poco a poco se van creando otros recursos, con personal, y llegamos al Askabide que hay actualmente. Mucho más personalizado, mucho más personal.” (2. ERANSKINA)

Beraz, esan daiteke prostituzioan aritzen diren emakumeen problematikari dagokionez gizarteak antzeman zituen beharreatatik sortu zirela bi elkarteak, bien helburua berdina dela, emakume horien beharrei erantzutea, baina eskaintzen dutena ez dela gauza bera, hurrengo atalean ikusiko den bezala.

b. Gaur egungo lana

Askabideren kasuan, Diego Lodeirok (2022) azaltzen duenez, gaur egun, 20 langilek osatzen dute Askabide, sektorearen zati txiki bat izan arren, urteekin asko handitu dena erakundeari dagokionez. Haren helburua berdina da gaur egun, baina prostituzioa hain aldakorra denez, elkartearen lanean sartzeko dela aldaketa horietara egokitzea programak eskakizun eta behar berrietara bideratuz.

“Hay programas de Askabide que se crearon en los inicios, o que se han creado a lo largo de la trayectoria, y ya no siguen porque ya no tienen sentido, porque ya no hay esas necesidades, otros que se han ido adaptando con el tiempo y otros que son nuevos o de hace pocos años.” (2. ERANSKINA)

Programa horien bidez lortzen dute emakumeekin kontaktuan jarraitzea, eta egiten duten kaleko lanaren barru kokatzen dira (D. Lodeiro, 2022):

“Están dirigidas tanto a clientes como a las mujeres que ejercen la prostitución y siempre trabajamos un poco eso, por ejemplo, el consentimiento, el uso de preservativo, alguna también de trata para que el cliente aprende a detectar los posibles casos de trata, ...” (2. ERANSKINA)

Era bisualean jaso ahal den informazioa izaten da, bai karteletan, bai edalontzi-aspikoetan... jartzen duten mezua eta gero kaleko lanaren bidez emakumeei ematen dizkiete edo klubetan uzten dituzte (D. Lodeiro, 2022).

Ahizpa Oblaten kasuan, Askabideren kasuan bezala, errealitateari eta gertatzen ari diren aldaketei adi daude, ematen ari diren premiekin bat datozen erantzunak

ziurtatzeko. Une honetan, Lehio Zabalik programan prostituzioan aritzen diren emakumeei eta salerosketaren biktimei arreta ematen ari dira. (M.L., del Pozo, 2022)

Lehio Zabalik programa hiru proiektuk osatzen dute: harrera-proiektua, bizitegi-proiektua eta integrazio sozialekoa.

Harrera-proiektua emakumeekin lehen kontaktua da, horretan arreta pertsonalizatua eskaintzen da, emakume bakoitzaren beharrak lehen aldiz ezagutuz: (M.L., del Pozo, 2022)

“es la atención y el acompañamiento personales, orientación formación y asesoramiento, tramitación de documentación, apoyo al retorno voluntario asistido en caso de que lo soliciten, asesoramiento de cara a recursos de servicios sociales, laborales, jurídicos, informativos y de salud” (3. ERANSINA)

Proiektu honetan garrantzi asko hartzen dute bestelako erakundeek, bai publiko zein pribatuek, baliabideak ez bikoiztearen printzipioa jarraituz, sareko lana ezinbestekoa delako. (M.L., del Pozo, 2022)

“nosotras no tenemos actividades grupales y no creamos recursos para las mujeres sino que lo que hacemos es integrar, es decir si viene una mujer si necesita clases de castellano entonces les integramos depende cual sea su situación administrativa (...) con el resto de población que necesita aprender castellano, pero nunca duplicar servicios.” (3. ERANSINA)

Bizitegi-proiektuari dagokionez, gizarteratzeko eta laneratzeko baliabide bat da, bizileku segurua da, eta beharrezkoa balitz, babestua; betiere, emakumearen ahalduntzea bultzatuz. (M.L., del Pozo, 2022)

Azkenik, gizarteratze proiektua, emakumeak behar duenean kontaktua mantentzea eta erreferentzia izatea, eta prozesuak garatzeko laguntza eta laguntza ematean datza. (M.L., del Pozo, 2022)

Lehio Zabalik programa aurrera eramaten duen taldeari dagokionez, talde interdisziplinarra da: gizarte-integratzailea dago, pisuaren arduraduna, gizarte langilea, administrari bat, kabinete psikologikoa eta zuzendaria, azken hau Mª Luisa izanik. (M.L., del Pozo, 2022)

Beraz, ikusi daitekeenez, bi elkarteek egiten duten lana berdina ez bada ere, badute emakumeen beharrei erantzuteko dinamika komuna.

c. Etorkizunean

Elkarrizketan galdetzean zelan ikusten zuten haien erakundea etorkizunera begira, biek aipatu zuten Lege proiektua, hain zuzen ere, sexu-askatasunaren Berme Integralari Buruzko Lege Organikoaren proiektua. Biek kezka erakutsi dute lege hori onartzeko aukeraren aurrean:

Batetik, legedi berri batek per se suposatzen duen ziurgabetasunagatik,

“un poco a la expectativa de a ver qué pasa con los cambios de legislación. Sobre todo con ese proyecto de ley, ese borrador, sobre todo por si sale a la luz y se aplica... pues va a ser un antes y un después.” (2. ERANSKINA)

eta, bestetik, ondorioa prostituzioa are klandestinoagoa izatea izango delako aurreikuspenagatik.

“Pues porque como prevemos se va a volver muy clandestina y ahí la dificultad para poder acceder.” (3. ERANSINA)

3. BILBOKO PROSTITUZIOA

Behin ezagututa Askabide eta Ahizpa Oblatak, haien historia eta egiten duten lana, lan honen gai nagusian murgiltzeko momentua da, hau da, Bilbon prostituzioan aritzen diren emakumeak nolako bizitza duten ezagutzeko momentua. Horretarako, elkarrizketetan: alde batetik, emakumeen profila eta egoerari buruz galdetu da, azken urteetan eman diren aldaketetan fokoa jarritz; eta, bestalde, emakume hauek jasaten duten edo dituzten indarkeriei buruz ere galdetu da, eta, baita, horren aurrean erakunde, gizarte eta poliziak ematen duten erantzunari buruz.

a. Emakumeak: profila eta egoera

Atal hau, emakumeen errealitateari buruz galdetzean emandako erantzunetan oinarrituko da. Azpimarratzekoa da, emakumeen profila eta egoerari buruz, eta baita horietan eman diren aldaketei buruz galdetzean, biek bi aldaketa

berdinak nabarmendu dituztela: alde batetik, emakumeen jatorria, eta, bestetik, prostituzioan aritzeko moduan gertatu den aldaketa.

Hasteko, profilari buruz galdetzerakoan, bai D. Lodeirok (2022) eta baita M.L. del Pozok (2022), migrazioari buruz hitz egiten dute. Izan ere, gaur egun Bilbon prostituzioan aritzen diren emakume gehienak atzerritarrak direla diote.

“En nuestro caso el 91% de mujeres atendidas en el 2021 eran mujeres inmigrantes Y de este 91 el 71 % estaba en una situación administrativa irregular.” (3. ERANSINA)

Honekin batera, Diegok, zentzu honetan eman den aldaketari buruz hitz egiten du, konparatuz 1985. urteko migrazioa gaur egungoarekin, garai hartan migrazioa estatu barruan egiten baitzen.

“Eran mujeres que, por lo general, emigraban del sur al norte del Estado, de ahí que haya muchas mujeres mayores en el barrio de Las Cortes, que es el enclave donde ha estado siempre la prostitución concentrada en Bilbao. (...) eran mujeres migrantes pero de dentro del estado”. (2. ERANSKINA)

Aldiz, bat dator M.L. Luisarekin gaurko profilari begira:

“No es como la realidad con la que nos encontramos ahora, donde un 90% de las mujeres que nos encontramos son migrantes.” (2. ERANSKINA)

Nazionalitateari dagokionez, kontuan hartu behar den arren *“van cambiando las procedencias”* (2. ERANSKINA), Luisa del Pozok, Ahizpa Oblatekin egon diren emakumeei buruzko jatorrizko herrialdeak konpartitu zituen:

“Colombia, fundamentalmente, Venezuela, Nicaragua, que había sido el número mayor de las mujeres antes de la pandemia, pues ha bajado como a un tercer lugar. De Venezuela 14, Colombia 9, Nicaragua 8, esto víctimas identificadas, es decir, tienen el proceso abierto, 1 de Nigeria, 1 de Rumania, 2 de Marruecos...” (3. ERANSINA)

Emakumeen profilarekin jarraituz, interesgarria da zelan Luisak lotu zituen hezkuntza maila eta maila ekonomikoa. Izan ere, prostituzioari buruz hitz egiten denean

emakumeen egoera ekonomikoari egiten zaio erreferentzia, baina gutxitan haien ikasketei, edo aipatuz gero, hauen maila baxuaz hitz egiteko izaten da.

“Hay otro aspecto que nos llama también mucho la atención que es en torno a los estudios y que rompe todos los imaginarios, entonces, había cinco carreras universitarias, o sea el nivel es alto (...). Nos ha sorprendido en el estudio porque se cree que son analfabetas pobres y a nivel económico puede ser que sí pero luego tiene muchas competencias.” (3. ERANSINA)

Esan bezala, eman den beste aldaketa garrantzitsua, prostituitzeko erarekin du zer ikusia. Izan ere, 80.hamarkadan Bilboko prostituzioa Las Cortes kalean ematen zen, baina gutxinaka zabaltzen joan zen hiriko beste eremu batzuetara.

“se empieza a ampliar, se empieza a diversificar la prostitución, (...) entonces ya empieza a cambiar ese mapa de la prostitucion que teníamos en Bilbao” (2. ERANSKINA)

Gainera, horrekin batera eman zen beste aldaketa bat, prostituzioan aritzeko lekua izan zen:

“lo que ha pasado es que la prostitución de calle ha desaparecido o es residual y (...) los clubs también han reducido pero han cogido más importancia los pisos y los pisos como alquiler de habitaciones.” (3. ERANSINA)

Azaltzen dutenaren arabera, 90.hamarkadan hasi zen eboluzio hori, gaur egun ere jarraitzen duen aldaketa da. Azkenean, esan daiteke, prostituzioa gero eta ezkutuagoa izateko joera duela. Izan ere, Diegok azaltzen duenez, lokalak ixteko eta irekitzeko erreztasun handia dute, eta oso zaila da klubaren erregistroa egitea.

“ahora mismo nos encontramos en un cambio, que la prostitucion, la tendencia esa, que se jerga en pisos, comunidades de vecinos, en cualquier calle de Bilbao, que responde un poco a la invisibilidad que siempre tiene la prostitución.” (2. ERANSKINA)

Horrez gain, aldaketa honi dagokionez, Luisak emakumeen mugikortasunean jartzen du fokoa, azalduz, emakumeak asko mugitzen direla eta horregatik, gaur egun, ezinezkoa dela leku konkretu bateko prostituzioaz hitz egitea, era isolatu batean, denak daudelako, era batean, konektatuta.

“Lo que destacamos nosotros es la gran movilidad de las mujeres, o sea ya no se puede decir Bilbao Bilbao.” (3. ERANSINA)

M. Luisa del Pozok asalten duen beste ezberdintasun bat, prostituzioa emateko moduari buruz, da *“la llegada de los medios audiovisuales”* (3. ERANSINA). Modu honetan emakumeak, Luisak dioenez, ustiapen-modu berri bati egin behar diote aurre, ez baita beharrezkoa etxetik ateratzea "publizitatea" egiteko. Gainera, *“las personas que están al frente de las redes, son mucho más rápidos y ágiles que nosotros, que sale una legislación, inmediatamente hacen la adecuación”* (3. ERANSINA).

Sexu-bermeari buruzko legearen arabera, ezin da prostituzioa sustatzen duen publizitaterik edo iragarkirik egin. Horren aurrean, pertsona horiek web orriak sortzen dituzte *“sala de masajes”* (3. ERANSINA) moduan iragarritz.

Atal honekin amaitzeko, interesgarria da ikustea zein diren elkarteek haien lana egiteko dituzten arazo handienak.

Luisaren kasuan, arazorik handiena, edo hobeto esanda, erronkarik handiena, prostituzioak hartzen dituen aldaketen erritmoari eta emakumeen beharrei jarraitzea da. Are gehiago kontuan hartuta, batez ere COVID-19aren ondoriozko kuarentenaren ondoren, prostituzioa ezkutuagoa bilakatu dela, erakundeentzat oraindik zailagoa egiten emakume horiei laguntza eskaintzea.

“una mayor clandestinidad y una mayor dificultad para las entidades para acceder a ellas y ellas para acceder a las entidades, por falta de confianza porque yo creo que se está minando.” (3. ERANSINA)

Diego, aldiz, emakumeen egoeran zentratzen da. Izan ere, berak dioenez, emakumeak gero eta egoera okerragoetan heltzen dira Askabidera, eta horrek arazo bat suposatzen du:

“uno de los problemas que llevamos viendo desde hace poco es que cada vez vienen en unas situaciones más precarias y eso hace que la respuesta que le puedas dar sea muy limitada o que no se la puedas dar.” (2. ERANSKINA)

Azkenean, berak dioenez, ez da bakarrik Askabide baliabiderik ez duela, askotan, bestelako erakundeek, udaletxeak, legeriak... ere ezin du erantzun bat eman edo ematen duen erantzunak denbora handia hartzen du:

“lleva mucho tiempo, la burocracia cada vez es mayor; y eso también hace que las demandas muchas veces se queden en el camino.” (2. ERANSKINA)

b. Pairatzen duten indarkeria eta erakundeen lana honen aurrean

Prostituzioan aritzen diren emakumeek pairatzen duten indarkeriari buruz galdetzean, bi elkarrizketatuek erantzun berdina ematen dute: emakumeek gehienetan pairatzen duten indarkeria haien lanaren parte bat bezala ikusten dute, beraz, ez dira jabetzen gertatu zaien hori benetan ez dela normala eta ez litzaiekeela gertatu behar:

“Porque uno de los temas que si que vemos y que tenemos que trabajar es que se pueden ver muchas violencias pero que la mujer las naturaliza. Lo importante es hacer conciencia.” (3. ERANSINA)

Horren ondorioz, ez dituzte gertaera horiek konpartitzen eta ez dira inoiz argitara aterako; izan ere, Diegok dioenez:

“en muchísimas ocasiones las situaciones de violencia que se puedan dar en el ejercicio de la prostitución no salen a la luz, de hecho yo me atrevería a decir que la mayoría de ellas no salen a la luz no se visibilizan y no forman parte de las estadísticas incluso no es más incluso hasta te llegaría decir que muchas de las mujeres que ejercen prostitución lo viven como algo implícito ya qué forma parte de ejercicio.” (2. ERANSKINA)

Hala ere, biek ere esaten dute badaudela horretaz oso kontziente diren emakumeak eta kontatzeaz gain salatzeko ere prest daudenak, baina, hauek gutxiengoa izaten da, salbiuespena, halegia.

Emakumeek elkarreei jakinaraztea erabakitzen dutenean, batzuetan nahi gabe gertatzen den zerbait, horiek martxan jartzen dira. Ahizpa Oblaten kasuan:

“Lo primero la escucha, ver qué verbaliza y qué no verbaliza la mujer. (...) y un poco que tome conciencia de que “mira, fijate, son violencias”(...) Sobre todo la escucha y el acompañamiento, buscar la forma de comprender que no pues mira esto no es natural esto se llama violencia” (3. ERANSINA)

“Bueno pues en un primer momento, escucharlas, que suena muy evidente pero es así porque tampoco hay espacios donde ellas puedan y luego una vez que sea

real y que se haya dado una situación y que ella lo traslade y tal pues evidentemente seguir sus planteamientos y lo que ella quiera hacer. (...) nosotros esa posibilidad se la decimos (salaketa jartzeko aukera) ” (2. ERANSKINA)

Laburbilduz, bizitzen dituzten indarkeria egoera asko ez dituzte indarkeria bezala ikusten, edo pentsatzen dute haien lanarekin bat datorrela. Erakundeek, horren aurrean, ezin dituzte emakumeak behartu ez duten erabaki bat hartzera, horregatik prozesuan laguntzen dituzte, dituzten aukera guztiak azalduz.

Azkenik, hona hemen Mª Luisak emandako indarkeria ezberdinen zerrenda bat, indarkeria fisiko zuzena bezain nabariak ez diren indarkeriekin:

“es normal que la mujer esté desde el viernes a la noche hasta el lunes a las 8 de la mañana disponible, eso es violencia. (...) Y luego (...) el hecho de estar en una sociedad patriarcal en la que los roles están definidos como están definidos, eso ya es una violencia, el no reconocimiento de los derechos es una violencia. Porque también es violencia cuando las mujeres no pueden acceder a los recursos. (...) cuando les negamos posibilidades. Cuando las medidas que se adoptan pueden ser muy sabias pero son muy injustas, el hecho de ser inmigrante y estar en una situación irregular, el no tener derechos, eso es una violencia. (...) cuando (...) se ven obligadas (...) a realizar determinadas prácticas en contra de su voluntad, eso es violencia. (...) en el caso que cobre ella, el hecho de que no le pague” (3. ERANSINA)

c. Gizartearen eta poliziaren ikuspuntua

Erakundeek egoera honen aurrean egiten dutena jakin arren, interesgarria da jakitea, haien ikuspuntutik zelan ekiten dioten Bilboko gizarteak eta poliziak.

Gizarteari dagokionez, prostituzioa inguruabar baten ematen da, non gizarteak (haren ideologiak, antolaketak...) oso paper garrantzitsua duen, horregatik prostituzioari buruz hitz egitean ezin da alde batera utzi. Alde batetik, Diego Lodeioren ustez, prostituzioan aritzen diren emakumeek haien gain pairatzen duten indarkeriarekin duten tolerantzia maila altu hori gizarteak ere baduela, bestelako emakumeekin konparatuz:

“creo que existe más tolerancia por parte de la sociedad a las agresiones sufridas por las mujeres que ejercen la prostitución (...) creo que somos menos

tolerantes con ellas, menos empáticos y que incluso es que socialmente la prostitución genera un poco esa doble moral” (2. ERANSKINA)

Aldiz, Luisak era guztietako iritziak daudela uste du. *“yo creo que en la sociedad, como en todos los lugares, hay diferentes posturas” (3. ERANSINA)*: haien lanaren parte bezela ikusten dutenak, iritzirik ez dutenak edota onartezina dela uste dutenak, baita batzuetan ekintza hartzen dutenak ere.

Poliziarri dagokionez, bai Luisak eta baita Diegok ere iritzi berdina dute honen aurrean. Azaltzen dutenez, azken urteetan poliziak heziketa jaso du gai honen inguruan eta agerikoa da prestatuago daudela.

“los subgrupos de las 3 policías tienen grupos especializados para temas de trata. Y en general, el trato que dan a las mujeres es bueno y que tienen una buena coordinación y esa es la experiencia de las propias mujeres, del trato que reciben. Yo creo que en los 3 cuerpos policiales se ha hecho un esfuerzo de preparación y se nota en el trato.” (3. ERANSINA)

“poco a poco se están dotando de muchos recursos y muchas personas que realmente controlan en el tema y saben y bueno se van dando pasos. De hace unos años ahora sería impensable que la policía este dónde está trabajando con ellas” (2. ERANSKINA)

Esan beharra dago aldaketa hori azken urteetan eman dela, aipatutako prestakuntza horregatik, eta prostituzioan aritzen diren emakumeek ere igertzen dutela, eta, gutxinaka bada ere, gero eta harreman hobea ari direla eratzten, Diegok azaltzen duenez.

“Creo que como todo es algo relativamente nuevo que se está poniendo en marcha, pero bueno también cada vez trabajan más con las organizaciones, trabajan más con las mujeres, (...) incluso en la mentalidad de ellas, incluso el vivir la policía como algo que no sea represivo si no más cercano, conlleva mucho tiempo y más en una situación como la de ellas.” (2. ERANSKINA)

Beraz, poliziarri dagokionez, bi erakundeek, haien esperientziatik, lekuko izan dira azken hamarkadetan egon den eboluzioaz, batez ere, diotenez, trata kasuetan, non bereziki ikusten den jaso duten formakuntza.

d. Egoera idilikoa

Elkarrizketaren azkenengo galderak, prostituzioan aritzen diren emakumeen egoera era idilikoan konpontzeko modua azaltzea propositzen zuen, betiere haien ikuspuntu pertsonaletik. Oso deigarria da biak bat datozela esatean egin daitekeen gauzarik onena emakumeak entzutea dela; izan ere, bi aldeek iradokitzen duten lehenengo gauza da.

“creo que lo que deberíamos hacer es escucharlas, a todas ellas” (2. ERANSKINA)

“Lo primero es escucharlas, porque sino nos la pasamos creando leyes y normativas para ellas pero sin ellas.” (3. ERANSINA)

Alde batetik, emakume bakoitzaren errealitatea oso ezberdina da, baita haien nahiak ere, horregatik, Diegoren planteamendua jarraituz, hobereena denak entzutea izango zen, eta ondoren bakoitzaren beharrak kontuan hartuz esku-hartzea, baina *“de una manera mucho más integral”* (Diego); bestalde, Luisak uste du fokoa emakumeetan jarri behar dela, haiek direla erabaki behar dutenak eta profesionalak haiek entzuteko prest egon behar dutela eta baita *“percibir las necesidades que no son verbalizadas pero que también son necesidades”* (3. ERANSINA).

Beraz, biek uste dute oso garrantzitsua dela emakumeak entzutea, hori izan beharko lukeela lehen urratsa edozer egin aurretik, eta behin emakumeen behar eta nahiak jaso direla, orduan hasi beharko liratekeela profesionalak haien lana egiten; bai haiekin zuzenean lan egiten dutenak, bai urrunetik lan egiten dutenak, hala nola, prostituzioan aritzen diren emakumeei dagozkien legeak egiten dituztenak.

Horrez gain, biek ere bereziki azpimarratzen dute emakume guztiak entzun behar direla *“Tanto las que quieren una alternativa laboral como las que no”* (2. ERANSKINA), azken finean emakume bakoitzak bere helburuak dituela eta horiek landu behar direla, abolizionista edo erregulazionista den kontuan hartu gabe, izan ere, *“cuando las mujeres vienen al programa no vienen porque seamos abolicionistas ni porque seamos pro-derechos, vienen con una situación X, vamos a escucharlas”* (3. ERANSINA). Biek dute argi helburua emakume horiek bizi-egoera hobetzea dela, helburu ideologikoetan sartu gabe, behintzat lehen esku-hartze batean.

Azkenik, Luisak beste puntu garrantzitsu bati heltzen dio, emakume hauek ez dira haien egoeraren errudun, eta ezinbestekoa da hori jakinaraztea, ondorio bat izan daitekeelako haien artean antolatzea gauzak hobetzeko.

“hay un elemento, relacionado con lo que te decía antes, tu no eres la culpable de que te pase esto, un elemento que me parece muy importante el tema de la solidaridad. Por ejemplo, en el tiempo de la pandemia es increíble cómo se han organizado. Y eso es una dimensión política, que sean capaces de sentarse, de hablar de sus situaciones, de movilizarse y de organizarse.” (3. ERANSINA)

C) ESKU HARTZE PROPOSAMENA

Lanaren hasieratik aurreratu denez, Bilboko prostituzioaren errealitatearen azterketa honen helburua esku-hartze proposamen egoki eta errealista ematea da. Horretarako, berebizikoa da, alde batetik, prostituzioaren fenomenoaren ezagutzea eta baita prostituzioan aritzeak emakumeentzat ze ondorio izan ditzaken; eta, bestalde, gertuko egoera batera hurbiltzea, emakume horien egoera benetan nolakoa den jakiteko, oraingoan era praktikoa batean. Azken finean, fikzio baten oinarritzen den esku-hartze bat ez duelako erabilpenik izango.

1. SARRERA

Lan honetan zehar ikusi den bezala, prostituzioa mundu osoan zehar, kultura eta gizarte guztietan, ematen den fenomeno da. Azpimarratu behar da komunean dutena gizonak eskatzen dutela eta emakumeek eskaintzen dutela dela, hala izaten baita kasu gehienetan. Beraz, esan dezakegu gizarte patriarkal batean bizitzea, non gizonen pribilegio jakin batzuk mantentzen dituzten emakumeen aurrean, badela prostituzioarekin erabat lotuta dagoen zerbait. Gainera, emakumeen eskaintza hori, gure herrialdean behintzat, emakume migratzaileena da gehienbat, eta egoera ekonomiko oso prekarioak bizi dituzte. Beraz, jatorria eta egoera ekonomikoa ere, nolabait, fenomeno horrekin lotuta daude.

Hori ulertzea garrantzitsua da; izan ere, prostituzioan aritzen diren emakumeen aldeko eta emakumeentzako esku-hartzeak interseksionala izan behar du, ezin da soilik emakumeak direla kontuan hartu, ez bailioke erabat helduko emakume horien errealitateari, eta gutxi batzuentzat bakarrik balioko luke.

Behin hori argi geratu dela, prostituzioaren beste alderdi bati buruz hitz egin behar da: indarkeria. Prostituzioan aritzen diren emakumeek haien egunerokotasunean sufritzen dute indarkeria, beti indarkeria fisikoa ez bada ere, azken hau ere pairatzen dute maiz. Gainera, bestelako indarkeriak, egiturazkoa eta sinbolikoa, egunerokotasunean pairatzen dituzte, eta mingarriagoak izan daitezke, indarkeria normalizatzeko eta ezkutatzeko balio baitute.

Jarraituz, indarkeria sinbolikoari dagokionez, prostituzioan aritzen diren emakumeenganako estigma aipatu behar da. Prostituzioan sartzen diren emakumeak,

prostitutak diren lehen momentutik, etiketa hori jartzen zaie, prostitutarena, eta ordutik oso bestelako tratua ematen zaie. Badirudi ahaztu egiten dela, prostituta izatetik harago, prostituta pertsona bat dela, emakumea dela, eta horrek diskriminazio handiagoa eragiten duela, eta, ondorioz, haiekiko indarkeria.

Prostituzioan aritzen diren emakumeek pairatzen duten indarkeria gehiena estigma horretatik dator, horregatik garrantzitsua da estigma horretatik lan egiten hastea, bai haiekin bai gizartearekin, etiketa hori desegiteko.

Prostituzioa oso fenomeno konplexua da, eta hainbat eremutan landu behar da, emakume horien egoera izugarri hobetu dadin. Hala ere, ezin dira gai guztiak jorratu (osasuna, indarkeria, lan-eskubideak, irregulartasun-egoera...), ezta agente guztiak ere (prostitutak, bezeroak, proxenetak...), ezta, are gutxiago, hainbat erakundetatik ere (udala, elkarteak, polizia, hezkuntza...) esku-hartze bakar batekin.

Egia da egokiena izango litzatekeela esku har dezaketen erakunde guztien artean sare bat sortzea, proiektu bateratu bat sortzea, bakoitzak, bere gaitasunekin, zerbait eman ahal izateko. Hala ere, hurrengo esku-hartzean, baliabide eta informazio faltagatik, esku hartzeko proposamen errazago bat aurkezten da, lehen aipatutako puntu batzuetara iristen dena, eta ez guztietara, baina interesgarria da, egoera errealista batetik hobetzea proposatzen baitu. Eta garrantzitsua da hobetu hitza, konpondu beharrean; izan ere, aipatu bezala, horrelako proposamen isolatu batekin ezinezkoa litzatekeelako horrelako zerbait konpontzea.

2. JUSTIFIKAZIOA

Prostituzioan aritzen diren emakumeek pairatzen duten indarkeria askotan normalizatu egiten da eta prostituzioa gauzatzearen parte bezala ikusten da. Haien gain duten estigmaren ondorioz, tolerantzia handiagoa dago haiek pairatzen duten indarkeriaren aurrean. Gainera, tolerantzia hori, ez dator soilik indarkeria gauzatzen dutenen partez, zeinek prostitutaren figura mespresatzeari ez dioten garrantzi gehiegirik ematen; tolerantzia hori prostituta berberengandik eta gizartearengandik ere existitzen da.

Prostituzioan aritzen diren emakumeek ere etiketa hori onartu dute, berekin dakarren guztiarekin. Horregatik, haiekin landu beharreko funtsezko puntu bat

ahalduntzea da, etiketa horretatik aldentzeko prozesu batean laguntzea eta beraiek ere prostituta izatetik haratago pertsonak direla eta emakumeak direla konturatzea, eta ezin dela onartu jasaten duten indarkeria.

Azken horrekin lotuta, emakumeak kontzientziateaz gain, gizartearekin, orokorrean, ere landu behar da etiketa horrek dakarrena. Izan ere, gizartea da etiketak jartzen eta mantentzen dituen, baina baita horietaz desegiten dena ere. Beraz, emakumeekin ahalduntze lan hori egiten den bitartean, gizartearekin aurreiritziak kentzeko lana egin behar da.

Azkenean, emakumeek eta gizarteak dituzten etiketa horien ondorioz, indarkeria toleratu, normalizatu eta justifikatu egiten da. Hemen dago estigma horren benetako arazoa. Izan ere, normalizate horren ondorioz indarkeria kasu gehienak isilpean geratzen baitira. Alde batetik, prostitutenganako indarkeriari ez zaiolako garrantzirik ematen, haien lanaren parte dela uste delako; eta, bestetik, ez dutelako haienganako indarkeria salatu nahi, epaituak izateko beldurragatik, ez sinesteagatik, sistemaz ez fidatzeagatik... Eta hau lantzea ere ezinbestekoa da emakume horienganako indarkeria agerikoa izaten has dadin.

Eraso horiek oharkabean pasatzeari uzteko, esku-hartze honen helburua da, hasiera batean, emakumeak eurak kontzientziatea eta ahalduntzea, eta, ondoren, gizartea, mahai gainean jarriz indarkeria hori existitzen dela, ez dela onargarria eta amaiera eman behar zaiola.

3. HARTZAILEAK

Esku-hartze honek hainbat azpi-atal ditu, zeinen bitartez hainbat hartzailerik heldu nahi zaie:

Lehen hartzaileak, era zuzenean, prostituzioan aritzen diren emakumeak dira. Haien dira protagonistak eta horregatik espazio bat eman nahi zaie esku-hartze honen bidez kontzientziateko, baina, batez ere, haien iritzia entzuteko eta haien figura ahalduntzeko haien parte hartze aktiboa bultzatuz.

Bestelako hartzaileak, zeharkako bidean bada ere, prostituzioa kontsumitzen dutenak, kontsumitzaile izan daitezkenak eta gazteak dira, azken hauek ere kontsumitzaile izan daitezkeelako. Alde batetik, prostituzioa Bilboko pisu eta klubetan

kontsumitzen dutenak izango dira hartzaile; eta, bestetik, gazteak balizko kontsumitzaile gisa eta gizartearen zati garrantzitsu gisa.

4. DENBORA

Esku-hartzea Bilbon egingo da, baina edozein hiri zein herritan egiteko posibilitatea dago. Bilbo hiri handia izanik eta prostituzioari dagokionez, historial handia duenez, esku-hartzea lehen aldiz aurrera eramateko leku oso aproposa da. Gainera, Bilbon badaude prostituzioan aritzen diren emakumeekin elkarlanean aritzen diren erakunde ugari, eta hori oso garrantzitsua da proiektu honetarako.

Izan ere, prostituzioan aritzen diren emakumeekin lan egiten duen elkarte batek aurrera eramateko prestatuta dago, emakume hauen errealitatea ondo ezagutu behar delako horrelako esku-hartze bat egiteko eta erakunde hauek, printzipioz ondo ezagutzen dituzte. Hala ere, arrazoi beragatik, emakumeak oso protagonista izango dira esku-hartze honetan, izan ere, oso garrantzitsua izango da esan behar dutena entzutea. Horregatik, jada ezagutzen duten espazio baten egitea gomendatzen da, ezagutzen dituzten profesionalekin eta konfidantzazko eta, batez ere, errespetuzko, espazio batean.

Esku-hartzea hiru zatitan banatzen da eta zati bakoitzak ere bere azpi-atalak ditu. Hau da, hiru bloketan banatuta dago, eta bloke bakoitzaren barru hiru jarduera daude. Azpi-atal edo jarduera bakoitzak 2 orduko iraupena izango du gehienez, baina kasu askotan denbora emakumeen parte-hartzean oinarrituko da, horregatik zaila da zehaztea zenbat iraungo duen ekintza bakoitzak. Horrez gain, hiru hilabeteko iraupena edukiko du, irailetik azarora, kontuan hartu behar delako emakume hauek asko mugitzen direla hiri batetik bestera. Beraz, hilabete bakoitzean hiru jarduera eramaten dira aurrera.

5. HELBURUAK

Orokorrak:

- Gizarteari jakinaraztea prostituzioan aritzen diren emakumeek indarkeria pairatzen dutela.
- Gizartea kontzientziatzea, ikustaraziz ez dela prostituzioaren praktikarekin bat datorren zerbait.

- Prostituzioan aritzen diren emakumeak kontzientziatzea eta ahalduntzea, jasaten duten indarkeria onartzeari eta isiltzeari uzteko.
- Bezeroei emakume horiekiko errespetuan hezteak.

Espezifikokoak:

- Emakumeei beren esperientziei buruz hitz egiteko espazioak ematea, epaituko ez diren espazio seguru batean.
- Emakumeei salaketarako urratsa ematen laguntzea, haiek erabakitzen dutenean, eta prozesu osoan laguntzea.
- Bezeroak kontzientziatzea prostituzioan aritzen diren emakumeekin etsaitasunezko gune bat sortzeko izan ditzaketen modu zehatzei buruz.
- Emakumeei tresnak ematea, indarkeria jasaten duten egoerei aurre egin ahal izan diezaieten.
- Emakumeek beren buruarengan eta hainbat elkarterengan duten konfiantza lantzea, bakarrik ez daudela eta sinesten dituen jendea dagoela ikusaraziz.
- Gazteak kontzientziatzea prostituzioan aritzen diren emakumeek jasaten duten indarkeriari buruz, indarkeria hori gertatzen den modu desberdinei buruz eta ez gauzatzearen garrantziari buruz.
- Emakumeei rol aktibo bat eskaintzea lehen pertsonan pairatzen duten arazo bati buruz bezero eta gazteak kontzientziatzeko.

6. METODOLOGIA

Esku-hartze honen metodologiari dagokionez, parte hartzea bultzatzen duten jarduerak dira, talde txikietan (gehienez 10 pertsona) egiteko pentsatuta daude baina malguak dira eta emakumeen taldera egokitzen dira.

Proiektua hiru zatitan banatuko da, non emakume bakoitza libre izango den nahi duenean parte hartzeari uzteko. Hala ere, ordena jarraitzea garrantzitsua izango da, beraz, ezin izango da bigarren blokerak pasatu lehenengoan parte hartu ez dutenentzat, eta horrela hurrenez hurren, salbuespenak salbuespen.

Jarduera guztietan protagonistak emakumeak izango dira, horregatik esan behar dutena entzuteko espazioak izango dira. Profesionalek, esperientzia izan arren, kontuan hartuko dute emakume horien egoera emakumeek beraiek ezagutzen dutela ondoen. Horrez gain, kontuan hartuko da emakume bakoitza ezberdina dela, eta baita bata eta bestearen esperientziak oso ezberdinak izan ahal direla. Emakumeak ahalduntzea lortzeko ezinbestekoa da emakumeei merezi duten espazioa ematea.

Azkenik, kontuan hartuko dira parte-hartzaileen gaitasunak, beraz, profesionalek aldaketak egin ahalko dituzte aurrean duten taldeari egokitzeko.

Metodologia hau jarraituko da aurrera eramango diren 9 jardueretan.

7. JARDUERAK

1. BLOKEA

Lehenengo jarduera: informazio batzarra

Helburuak:

- Emakumeek jasaten dituzten egoera asko indarkeria direla ulertzea.
- Pairatzen dituzten indarkeria mota ezberdinak zeintzuk diren ikastea.
- Pairatzen duten indarkeria detektatzen ikastea.
- Indarkeria prostituzioan aritzeagatiko ondorioa ez dela jakinaraztea.
- Emakumeak ahalduntzea bultzatzea.

Baliabideak

Emakumeentzat ezaguna eta eroso den espazio itxi bat, kriminologo edo psikologo bat.

Denbora

2 ordu

Jarduera

Jarduera honetan hainbat gaiei buruz hitz egingo da, indarkeriarekin harremana dutenak. Parte hartzea erabaki duten emakumeekin bilera bat egingo da. Horretan, profesional baten presentziaz, hainbat gai jorratuko dira:

Lehenik eta behin, indarkeria kontzeptua. Emakume bakoitzarentzat indarkeria zer den komentatuko da. Profesionalak, beharrezkoa ikusten badu, esku hartu ahalko du garrantzitsua den informazioa emateko.

Bigarrenik, prostituzioan aritzean eman daitezkeen, eta oharkabean pasatu ahal diren, indarkeria ezberdinei buruz hitz egingo da, adibide praktikoekin.

Azkenik, emakumeekin estigma landuko da. Atal honetan emakumeei eskatuko zaie haientzat prostituta izatea zer den, baina ez esperientziari buruz, baizik eta zer esan nahi duen, teorikoki, prostituta izatea. Hortik, profesionalaren laguntzaz, atera ahal diren aurreiritzeak landuko dira.

Jarduera osoan zehar emakumeak dira protagonistak, eta profesionalak ahalik eta gutxien parte hartzea bilatzen da.

Bigarren jarduera: tresnak eman

Helburuak

- Indarkeriari aurre egiteko tresna ezberdinak ematea.
- Indarkeriaren aurrean jardutea.
- Emakumeak ahalduntzea bultzatzea.

Baliabideak

Emakumeentzat ezaguna eta eroso den espazio itxi bat, kriminologo edo psikologo bat.

Denbora

2 ordu

Jarduera

Bilera bat egingo da emakumeekin eta profesionalarekin. Jarduera honetan prostituzioan aritzean pairatzen diren indarkeria ezberdinen aurrean erantzuteko era ezberdinei buruz

hitz egingo da. Garrantzitsua izango da profesionalak emakumeei hitz egiten ustea, eta parte hartzekotan, kontuan hartzea emakume horien errealitatea ez dela berea.

Hirugarren jarduera: bateratze-batzarra

Helburuak

- Emakumeak entzunak izateko espazio seguru bat eskaintzea.
- Besteen esperientzietatik ikastea.
- Emakumeen arteko solidaritatea lantzea.
- Bizi izan dutenarekiko, haien errugabetasuna ulertzea.
- Emakumeak ahalduntzea bultzatzea.

Baliabideak

Emakumeentzat ezaguna eta eroso den espazio itxi bat, kriminologo edo psikologo bat.

Denbora

Gehienez 2 ordu

Jarduera

Lehen blokeko azken jarduera honetan, aurreko bietan bezala, emakumeak izango dira figura aktiboena. Batzar moduko honetan bilatuko da emakumeak seguru eta eroso sentitzea haien esperientziak kontatzeko eta besteekin konpartitzeko. Horrez gain, profesionala batzar horretan egongo da, batez ere, bizi izandako esperientziei buruz senti dezaketen erruduntasunari buruz hitz egiteko, errudun ez direla jakinarazteko eta haien diskurtsoetan toleratzen dituzten indarkeriez kontzientziatzeko.

2. BLOKEA

Lehenengo jarduera: kontzientzia-kanpainak

Helburuak

- Emakumeek kanpainak zer diren jakitea.
- Emakumeek kontzientziazio-kanpainen helburuak ezagutzea.

- Haien paper aktiboa bultzatzea
- Emakumeak ahalduntzea bultzatzea.

Baliabideak

Emakumeentzat ezaguna eta eroso den espazio itxi bat, erakundeko profesionalak.

Denbora

2 ordu

Jarduera

Jarduera honetan erakundeko profesionalak, horrelako kanpainetan esperientzia dutenek, zertan datzaten azalduko diete emakumeei. Horrez gain, haiek kanpaina bat prestatzeko proposatuko zaie. Kasu honetan, emakumeek haien esperientzian oinarrituta, ikusi dituzten kanpaina ezberdinei buruz hitz egin ahalko dute, haien iritzia partekatuz.

Bigarren jarduera: kanpaina prestatzea

Helburuak

- Emakumeen jarrera aktiboa bultzatzea, bereziki indarkeriaren aurrean.
- Emakumeen ahalduntzea bultzatzea.

Baliabideak

Emakumeentzat ezaguna eta eroso den espazio itxi bat, erakundeko profesionalak, emakumeek erabaki duten kanpaina egiteko materiala.

Denbora

Gehienez 2 ordu

Jarduera

Jarduera honetan, emakumeek erabakitako eran (kartelak, pegatinak,...), kontzientzia-kanpaina bat prestatuko dute. Jarduera librea izango da, betiere errealista

den bitartean. Haien esku egongo da kanpaina aurrera eramatea, profesionalen laguntzareki.

Hirugarren jarduera: kanpaina kaleratzea

Helburuak

- Emakumeen jarrera aktiboa bultzatzea, bereziki indarkeriaren aurrean.
- Emakumeak ahalduntzea bultzatzea.
- Prostituzio klub eta pisuetan sartzen direnak emakumeenganako errespetuan kontzientziatu.
- Bai emakumeak eta baita klub eta pisuetan sartzen direnak indarkeria ezberdinak detektatzen laguntzea.
- Bai emakumeak eta baita klub eta pisuetara sartzen direnak prostituzioan aritzen diren emakumeek pairatzen duten indarkeriari aurka egitera bultzatzea.
- Klub eta pisuetara sartzen direnei emakumeak indarkeriaren aurrean jarrera aktiboa dutela erakustea.

Baliabideak

Emakumeak, aurrera eraman duten kanpainako materiala (kartelak, pegatinak...)

Denbora

2 ordu

Jarduera

Emakumeek bloke honetan prestatu duten kontzientzia-kanpaina egiteko materiala ezagutzen dituzten prostituzio klub eta pisuetara eramango dituzte horietan uzteko, horrela bertara sartzen direnak ikusi ahal izateko. Taldea bikote edo hirukotetan banatuko da eta bakoitzak erabakitzen lekura edo lekuetara eraman ahalko du prestatutako kanpaina. Emakumeek hala nahi izatekotan profesional batek lagunduko ditu.

3. BLOKEA

Lehenengo jarduera: hitzaldia prestatzea

Helburuak

- Emakumeen jarrera aktiboa bultzatzea, bereziki indarkeriaren aurrean.
- Emakumeak ahalduntzea bultzatzea.

Baliabideak

Emakumeentzat ezaguna eta eroso den espazio itxi bat, erakundeko profesionalak.

Denbora

2 ordu

Jarduera

Gela baten egingo da batzarra. Jarduera honetan, erakundeko profesionalek 3.blokeko helburu orokorra azlduko diete emakumeei, hau da, 16-18 bitarteko gazteentzat hitzaldi bat prestatu beharko dutela aurreko blokeetan landutakoarekin, gazteak kontzientziatzeko eta prostituzioan aritzen diren emakumeenganako errespetuan hezteko. Emakumeak hitzaldian sartu nahi dituzten ideiak pentsatzen hasi ahalko dira.

Bigarren jarduera: hitzaldia prestatu

Helburuak

- Emakumeen jarrera aktiboa bultzatzea, bereziki indarkeriaren aurrean.
- Emakumeak ahalduntzea bultzatzea.

Baliabideak

Emakumeentzat ezaguna eta eroso den espazio itxi bat, erakundeko profesionalak.

Denbora

2 ordu

Jarduera

Bilera bat egingo da emakumeekin eta profesionalekin. Jarduera honetan emakumeek hitzaldia prestatzen jarraituko dute. Profesionalak laguntzeko besterik ez dira egongo, eta behar izatekotan, bilera bideratzeko. Batzar honetan, eskola ezberdinekin edo aisialdi talde ezberdinekin kontaktuan jarri beharko dira, aurrera eramango duten hitzaldia azalduz eta haien gazteei egiteko baimena eskatuz.

Hirugarren jarduera:

Helburuak

- Emakumeen jarrera aktiboa bultzatzea, bereziki indarkeriaren aurrean.
- Emakumeak ahalduntzea bultzatzea.
- Gazteria prostituzioan aritzen diren emakumeenganako errespetuan hezte eta kontzientziatzea.
- Gazteriarik emakume horien errealitatea erakustea.
- Prostituzioaren gaiarekiko dagoen tabua apurtzea gazteriaren artean.

Baliabideak

16-18 urteko gazteak, erakundeko profesionalak.

Denbora

Gehienez 2 ordu

Jarduera

Emakumeak, binaka eta elkarteko profesional batez lagunduta, 16-18 urteko gazteengana joango dira, bai eskoletara edota adin horretako gazteak dauden aisialdi taldeetara, prestatu duten hitzaldia emateko.

8. BALIABIDEAK

Baliabide materialak:

- Espazio itxi bat
- Ordenagailuak

- Boligrafoak
- Kuadernoak

Giza baliabideak:

- Elkarteko profesionalak: psikologo edo kriminologoa, gizarte hezitzailea, ...

9. EBALUAKETA

Proiektu honen ebaluazioa egiteko, bi ebaluaketa eramango dira aurrera: bat proiektua aurrera eramaten duten profesionalek egingo dutena eta bestea parte hartzaileek, bai emakumeek eta baita gazteek ere.

Parte hartzaileen ebaluakerari dagokionez, bloke bakoitzaren bukaeran bloke osoko ebaluaketa eramango da aurrera, zeinaren bidez jakin ahalko da zein den emakumeen iritzia proiektu honi buruz, eta etorkizunerako egin ahal diren hobekuntzak ere ezagutu ahalko dira.

Horretarako, Bloke bakoitzak ebaluaketa metodo ezebrdin bat izango du:

- Lehenengo Blokea amaitzean, emakumeei galdera-sorta bat emango zaie, horretan indarkeriari buruzko informazioa baloratzeaz gain, gustora egon diren eta baita profesionalen papera baloratu ahalko dute. Taldearen arabera hitzen egingo da, edo era anonimoan idatziz.
- Bigarren Blokearen ebaluaketa egiteko, aldiz, talde txikia direnez, emakume bakoitzarekin hitz egingo da, indibidualki, haien iritzia komentatu dezaten.
- Azkenik, hirugarren Blokea emabluatzeko, hitzaldia amaitzean, gazteei galdetegi labur bat pasatuko zaie, galdera batzuekin hitzaldiaren informazioa, iraupena, ... ebaluatu dezaten. Horrez gain, emakumeek ere haien esperientzia ebaluatu ahalko dute Lehenengo Blokeko galdera-sorta moduko batekin.

Profesionalen ebaluaketa, bitan bananduko da: lehenik, proiektuarekin hasi baino lehen ebaluaketa bat egingo da proiektua nola joan beharko litzateke aurreikusiz; bigarrenik, proiektuarekin amaitzean, hau da, eskoletan hitzaldia eman dela, proiektu osoaren ebaluaketa egingo dute, emakume eta gazteen iritziak ere kontuan hartuz.

ONDORIOAK

Azken atal honetan, Gradu Amaierako Lan hau egin ondoren atara diren ondorioak aurkezten dira. Nolabait, informazio azpimarragarriena laburbildu nahi da, azterketa hori egitetik sortutako ekarpen propioekin batera.

Prostituzioa luzaroan existitu den, eta existituko den, fenomeno bat da. Gainera, munduko herrialde guztietan egiten den praktika da, eta, beraz, ohiturekin gertatzen den bezala, ez da erraza hori aldatzea. Azken hamarkadetan, hainbat gizarte-mugimendu ikusi dira, prostituzioa arautzeko modua aldatu edo prostituzioarekin amaitu nahi dutenak.

Nagusiki, feminismoa izan da ildo horretan gehien mintzatu den gizarte-mugimendua, fenomeno horren aurrean bi jarrera ohikoenak proposatzen baititu: abolizioa edo erregularizazioa. Lehenengoak defendatzen du prostituzioa genero-roletan oinarritutako praktika dela, eta emakumea iraintzen duela gizonen sexu-nahiak asetzeagatik, gure gizartea betidanik ezaugarritu duen sistema patriarkalari jarraituz, beraz existitzeari utzi behar diola. Bigarrenak, aldiz, prostituzioa lan bat gehiago dela defendatzen du, eta, beraz, prostituzioan aritzen diren emakumeen egoera hobetuko luketen zenbait baldintza bete behar dituela, gizarte-segurantza dutelako, nazionalitatea lortzeko erraztasun handiagoa dutelako...

Lan honek inpartzialtasuna gorde nahi izan du une oro; hala ere, ondoren azalduko diren ondorioak behar bezala ulertu ahal izateko, lehenik eta behin, ondorio horiek zein posiziotatik planteatzen diren ulertu behar da.

Jarrera hori lan honen lehen ondorioa dela esan daiteke. Izan ere, garrantzitsuena eta aldaketaren ardatza, edozein dela ere, prostituzioan aritzen diren emakumeek nahi eta behar dutena da. Erraza da prostituzioari buruz erabakitzea, fenomenoaren ikuspegi panoramikoa eskaintzen duen pribilegiozko posizio batetik, baina distantziatik. Lege berriak eta araudi berriak egin aurretik, emakume horiekin eseri eta nahi dutena entzun beharko litzateke.

Hala ere, horrek ez du esan nahi prostituzioa ez denik praktika matxista bat – eskaria eta eskaintza bakarrik ikusi behar dira –, ez diona inolako mesederik egiten ekitatearen aldeko borrokari, eta ondo legokeela etorkizunean praktika hori desagertzearen alde lan egitea. Baina, egin nahi den edozein aldaketak, nahiz eta bere

helburuen artean egunen batean prostituzioa desagertzea izan, gaur egungo egoeran jarri beharko luke arreta. Horregatik, lan honen ondorioetako bat da emakumeen egoerari garrantzi handiagoa eman beharko litzaiokeela orain, merezi duten protagonismoa eman ez eta, batez ere, haien iritzia emateko aukera eman.

Prostituzioan aritzen diren emakumeen egoera hobetzeko landu beharreko beste puntu garrantzitsu bat estigma da. "Prostitutaren" irudiak konnotazio negatiboko etiketa batzuk daramatza berekin, eta etiketa horiek, gainera, bizitza osorako dira. Prostituta batengan pentsatzean burura etortzen diren lehen hitz horiek ohikoak dira gizartearen zati handi batentzat, ideia sozial bati baitagozkio. Izan ere, prostituzioan aritzen diren emakumeek berek dute ideia hori. Hala ere, aurreiritzietan oinarritzea da arriskutsuena, eta horixe gertatzen da emakume horiekin. "Prostituta" gisa tratatzen dituzte, pertsonak ez balira bezala.

Gaur egun existitzen den prostitutaren ideia aldatu behar da. Lehenik eta behin, emakumeentzat beraientzat funtsezko puntua litzateke etiketa horiek kentzea haien ahalduntze-prozesurako. Bigarrenik, gizarteak haiekiko enpatia garatuko luke eta ikusiko lituzke, eta, beraz, emakume horiek desberdin tratatuko lituzke, tratua eta, ondorioz, haien egoera hobetuz. Gainera, bigarren aukerak emango litzazkieke; izan ere, gaur egun hori lortzea kostatu egiten zaie, prostituta etiketaren erruz, esan bezala, bizitza osoan laguntzen baitie. Laburbilduz, prostituzioan aritzen diren emakumeak ikusteko modua ez litzateke hain etsaigoa izango, eta indarkeriari dagokionez, ere, hobekuntzak ikusiko lirateke.

Prostituzioan aritzen diren emakumeek indarkeria jasaten dute. Gainera, Galtung-en triangeluan oinarrituz, indarkeria zuzena, egiturazkoa eta sinbolikoa pairatzen dute. Hau oso lotuta dago aurreko paragrafoetan esan denarekin, estigma eta emakume horiek ikusi eta tratatzeko erarekin. Prostitutaren ideario horren barru dago bezeroak eskatzen dion guztia egin behar duela, hau da, ziurtzat jotzen da prostituta izateagatik ezin duela mugarik jarri eta dena onartu behar duela. Gainera, emakumeek beraiek ere hori sinisten dutenez, ez dituzte indarkeriazko pasarteak kontatzen, eta hare gutxiago, salatzen. Horregatik eta baita ere salaketa jartzeak ematen duen beldurragatik: sinetsiak ez izateko beldurra, birbiktimizazioarne beldurra, prozesu judizial batek berez ematen duen beldurra...

Berriz ere galtung-en triangelura bueltatuz, prostituzioaren kasuan, oso erreza da indarkeria mota guztiak detektatzea. Egia da, ezkutuan geratzen bada ere, detektatzeko errezena indarkeria zuzena dela, oso erreza delako ulertzea indarkeria mota horrek zertan datzan. Baina, behin motak ulertu direla oso erreza da egiturazkoa eta sinbolikoa ere ematen direla ikustea. Laburki, egiturazko indarkeria emakumeek dituzten aukera eta alternatiba faltan ikusten da eta sinbolikoa aipatutako ideario sozial horretan oinarritzen da.

Indarkeria-motak bereizten jakitea garrantzitsua da; izan ere, indarkeria mota guztiak konektatuta daude eta bata bestearengan oinarritzen dira gauzatzen jarraitzeko. Hala ere, guztiari zentzua ematen dion eta, batez ere, gainerako indarkeriak justifikatzen dituen indarkeria mota sinbolikoa da. Indarkeria horrek sortu duen irudi horri esker, askoz errazagoa da gainerako indarkeriak oharkabean pasatzea, askotan indarkeria dela kontsideratu gabe ere. Hori arazo larria da; izan ere, etiketa horiek, aukerarik ez ematea edo edozein praktika egitera behartzea, indarkeria direla ez jabetzean, ez da ezer egingo hori aldatzeko. Horregatik oso garrantzitsua da gizarteari honetaz kontzientziaztea, eta ez alde batera begiratzea.

Garrantzi handiagoa eman beharko litzaiokeen beste puntu bat prostituzioan aritzen diren emakumeen interseksionalitatea da. Lehen esan bezala, Bilbon prostituzioari buruz gehien hitz egiten duen mugimendu soziala, feminismoa da. Askotan, prostituzioari erdiko klaseko feminismo zuri batetik heltzeko akatsean erortzen da, eta horrek zerikusi gutxi du prostituzioan aritzen diren emakumeen errealitatearekin. Emakume horietako gehienak beste herrialde batzuetatik etortzen dira hona lan egitera, eta, salbuespenak salbuespen, bizi-maila prekariora izaten dute.

Horregatik ere garrantzitsua da prostituzioan aritzen diren emakumeen iritziaz arduratzea. Askotan, pribilegiozko egoera batetik, konponbidea askoz errazagoa dela ematen du; hala ere, egoera hori ulertu ezin denez, lehenengo pertsonan bizitzen ez bada, ezin da prostituzioari buruzko erabakirik hartu prostitutak kontuan hartu gabe. Hori egiten bada, egiten dela, "irtenbide" horiek beste arazo bat sor dezakete.

Horren adibide izan daiteke Sexu Askatasunaren Berme Integralari buruzko Lege Organikoaren Proiektua. Izan ere, Gobernuak prostituzioaren abolizioan urrats bat aurrera egiteko saiakerak praktika horren klandestinitate handiagoa izan dezake ondorio bezala. Kasu honetan, oraingoz misterioa da zer gertatuko den legea onartzen bada,

baina prostituzioan aritzen diren emakumeen egoera are gehiago okertu liteke legea egitean eta praktikan jartzean emakumeak kontuan hartzen ez badira. Horregatik, beste behin ere, emakume horiekin eseri eta esateko dutena entzuteko beharra agertzen da.

Behar hori asko errepikatu zuten Diegok eta Luisak egindako elkarrizketetan. Interesgarria da ikustea Bilboko elkarteek ideia hori oso barneratuta dutela. Horrez gain, erakunde hauei dagokienez, Bilbon lan oso garrantzitsua egiten dutela esan behar da, errezpetuzkoa eta pertsonala eta beti emakumeen egoeran pentsatuz. Hala ere, batzuetan, baliabide faltagatik, ez dute nahiko luketen inparkua, horregatik, ondo egongo legoke Bilboko Udaletxeak edota Espainiako Gobernuak iniziatiba praktikoa gehiago sortzea, helburuak lortzen ez dituzten lege eta araudien ordez.

Azkenik, esan behar da prostituzioa ez dela desagertuko aplikatzen diren debeku edo lege askorengatik, abolizioa ez dela araudien bidez lortzen. Horrela lortzen den gauza bakarra klandestinitate eta prekarietate handiagoa da. Prostituzioa hainbat arazoirengatik gertatzen da, eta horietako bat ez da Espainian alegala izatea.

Garrantzitsua da kontuan hartzea prostituzioa dagoen bitartean emakumeak egongo direla prostituzioan. Nahi dutelako edo beste aukerarik aurkitzen ez dutelako prostituzioan aritzea aukeratzen duten emakumeak. Eta, beraz, hartzen diren neurri guztiak emakume horien egoera hobetzera, haien bizi-kalitatea hobetzera, gizartearekin duten harremana hobetzera... bideratuta egon beharko lirake, eta, horretarako, beharrezkoa da ideario soziala aldatzea, baina, batez ere, beharrezkoa da horiei entzutea eta prostituzioaren inguruan hartzen diren erabakien partaide bihurtzea, beren etorkizunarekin zerikusia duten erabakietan zeregin aktiboa izan dezaten. Prostituzioan aritzen diren emakumeak izan behar dira beren borrokaren protagonistak.

BIBLIOGRAFIA

Alario Gavilán, M. (2021). Política Sexual de la Pornografía, Sexo, desigualdad, violencia (pp. 25–115). Madrid: Cátedra. Madrid: Cátedra.

Aleixandre Becerra, M. (2022). Política criminal sobre la prostitución en España. Universitat Jaume I. Kriminologia eta Segurtasun Gradu Amaierako Lana. Castellón de la Plana. Hemen berreskuragarri:

https://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/198156/TFG_2022_AleixandreBecerra_Maria.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Askabide – Si ejerces la prostitución, éste es tu sitio. (s. f.). Hemen berreskuragarri:

<https://www.askabide.org/>

Attwood, F. (Ed.). (2014). *Mainstreaming sex: The sexualisation of Western culture*. Bloomsbury Publishing.

Barriga, N. A. (2020). Una aproximación teórica a las olas del feminismo: la cuarta ola. *FEMERIS: Revista Multidisciplinar de Estudios de Género*, 5(2), 121-146. Hemen berreskuragarri:

<https://pdfs.semanticscholar.org/33e4/4e00dc2f09412c06951a245ab98ad8987154.pdf>

Bedia, R. C. (2016). Un ensayo sociológico sobre la prostitución. *Política y Sociedad*, 53(3), 897-914.

Bizkaisida: Hiesaren Aurkako Bizkaiko Herri Batzordea. Hemen bereskuragarri:

<http://www.bizkaisida.com/eu/>

Blázquez-Vilaplana, B. (2017). La trata de personas con fines de explotación sexual en España: elementos para la reflexión. *Revista Espiga*, 16(34), 183-196. Hemen berreskuragarri:

<https://www.redalyc.org/journal/4678/467859131005/467859131005.pdf>

Britos, P. (2009). ¿Por qué la prostitución debe ser un trabajo sexual?. *A Parte Rei: Revista de filosofía*, 66, 1-12. Hemen berreskuragarri:

https://www.researchgate.net/profile/Patricia-Britos/publication/40617812_Por_que_la_prostitucion_debe_ser_un_trabajo_sexual/links/5ef4c68992851c52d6fac2bc/Por-que-la-prostitucion-debe-ser-un-trabajo-sexual.pdf

Brufao Curiel, P. (2011) *Las miserias del sexo*. Catarata, Madrid.

Barcons Campmajó, M. (2018). Las ordenanzas municipales: entre la regulación y la sanción de la prostitución en España. *Revista Crítica Penal y Poder*, 15, 90-190. Hemen berreskuragarri:

<https://revistes.ub.edu/index.php/CriticaPenalPoder/article/view/26785/28088>

Cantabria, M. (2020, 20 julio). La complejidad del triángulo de la violencia. Paz y diversidad cultural. Hemen berreskuragarri:

<http://pazydiversidadcultural.org/2020/08/14/la-complejidad-del-triangulo-de-la-violencia/>

Castro, A. M. R. (2008). La teoría abolicionista de la prostitución desde una perspectiva feminista. In *Prostituciones: diálogos sobre sexo de pago* (pp. 73-94). Icaria Editorial. Hemen berreskuragarri:

<https://libros.unlp.edu.ar/index.php/unlp/catalog/view/215/189/640-1>

Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS). 2009. Distribuciones marginales. Encuesta nacional de salud sexual. Estudio nº 2.780. Noviembre 2008 – Enero 2009. Hemen berreskuragarri:

http://www.cis.es/cis/opencms/-Archivos/Marginales/2780_2799/2780/ES2780.pdf

COMISIÓN MIXTA DE DERECHOS DE LA MUJER Y DE LA IGUALDAD DE OPORTUNIDADES. «Informe de la ponencia sobre la prostitución en nuestro país.» Cortes Generales, 2007. Hemen berreskuragarri:

http://www.congreso.es/public_oficiales/L8/CORT/BOCG/A/CG_A367.PDF

Córdoba, C. R. (2021). La situación actual del Colectivo LGTBI en España.: Un análisis legislativo de los derechos reconocidos y la protección de víctimas de discriminación por orientación sexual y/o identidad o expresión de género. *EHQUIDAD. Revista Internacional de Políticas de Bienestar y Trabajo Social*, (16), 141-164.

Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Identity politics, intersectionality, and violence against women. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299.

De Miguel Álvarez, A. (2012). La prostitución de mujeres, una escuela de desigualdad humana. *Revista europea de derechos fundamentales*, (19), 49-74.

EMAKUNDE (2007). Mujeres que Ejercen la Prostitución en la Comunidad Autónoma del País Vasco. Errekuperazio epea 2022ko Azaroa. Hemen berreskuragarri: https://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/publicaciones_informes/es_emakunde/adjuntos/info_prosti_euskadi_es.pdf

Fondation Scelles. Under the Direction of Ives Chapernel. Deputy General Prosecutor of the Supreme Court of France. President of the Fondation Scelles (2012). *Sexual Exploitation. Prostitution and Organized Crime*, Paris, Economica.

Galtung, J. (1998). Tras la violencia, 3R: reconstrucción, reconciliación, resolución. *Bakeas*. Hemen berreskuragarri: <https://www.gernikagoraturuz.org/wp-content/uploads/2020/05/RG06completo.pdf>

Galtung, J. (2016). La violencia: cultural, estructural y directa. *Cuadernos de estrategia*, (183), 147-168. Hemen berreskuragarri: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5832797>

Gómez Suárez, Á., & Verdugo Matés, R. M. (2021). Prostitución y confinamiento: El Putero 2.0. Hemen berreskuragarri: <https://exaequo.apem-estudios.org/files/2021-07/07-a-gueda-g-sua-rez-e-rosa-m-v-mate-s.pdf>

González García, S. (2006). La prostitución en Bilbao. Último tercio del s. XIX y primeros decenios del XX. *Vasconia*, 35, 221-237. Hemen berreskuragarri: <https://core.ac.uk/download/pdf/11499534.pdf>

Hermanas Oblatas - Región Europa. Errekuperazio epea 2022ko Azaroa. Hemen berreskuragarri: https://oblatas.com/social.php?apto=02&subapt=0202&nom_sub=Proyectos&sbs=si&id_sub=9&n_s_sub=Bilbao

Hofman, C. (1997): “¿Es la prostitución un derecho humano?”

Hubert, Michel, Nathalie Bajos, and Theo Sandfort. (1998). *Sexual Behavior and HIV/AIDS in Europe: Comparisons of National Surveys*. London: UCL Press.

Instituto Nacional de Estadística (INE) y Ministerio de Sanidad y Consumo (2004). *Salud y Hábitos sexuales. Las conductas sexuales desde la perspectiva del sida*. Madrid: Instituto Nacional de Estadística.

Jeffreys, S. (2012): *La industria de la vagina. La economía política de la comercialización global del sexo*. Buenos Aires. Paidós. Hemen berreskuragarri: <https://juancarloslemusstave.files.wordpress.com/2016/02/jeffreys-sheila-la-industria-de-la-vagina.pdf>

Lagarde, M. (2008). Antropología, feminismo y política: violencia feminicida y derechos humanos de las mujeres. En Bullen, M. y Díez Mintegui, C. (Coord.), *Retos teóricos y nuevas prácticas*. Donostia: Ankulegi Antropologia Elkartea. Hemen berreskuragarri: <http://mujeresdeguatemala.org/wp-content/uploads/2014/06/Violencia-feminicida-y-der-echos-humanos-de-las-mujeres.pdf>

La Parra, D., & Tortosa, J. M. (2003). Violencia estructural: una ilustración del concepto. *Documentación social*, 131(3), 57-72.

Linde, M. S. (2012). La trata ilegal de personas: principales aspectos criminológicos. *Quadernos de criminología: revista de criminología y ciencias forenses*, (16), 20-27.

Matês, V., Maria, R., Pérez Freire, S., & Gómez Suárez, Á. (2015). El putero español: quiénes son y qué buscan los clientes de prostitución en España. *Catarata*.

Médicos del Mundo (2020) La prostitución como forma de violencia de género. La percepción de las mujeres en situación de prostitución. 45-55.

Montoya, E. C. (2016). Exploración del concepto de violencia y sus implicaciones en educación. *Política y cultura*, (46), 77-97.

Moreno, E. B. (2019). La prostitución en España: el limbo de la ilegalidad. *Estudios penales y criminológicos*, 39.

Nicolás Lazo, G. (2007). *La reglamentación de la prostitución en el Estado español: Genealogía jurídico-feminista de los discursos sobre prostitución y sexualidad*. Universitat de Barcelona.

OMS (2013b). “Violencia Sexual”, Comprender y abordar la violencia contra las mujeres.

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/98821/WHO_RHR_12.37_spa.pdf;jsessionid=33FC25D05D65A308D2BA4BF2D414EDEA?sequence=

Pucciarello, M. (2007). “Apuntes sobre el tratamiento jurídico de la prostitución”. En: Y. Delgado de Smith y M. C. González (Comps.), *Mujeres en el mundo: historia, revoluciones, dictaduras, trabajo, religión y poesía*. Valencia: Lainet. pp. 55-77.

Rodríguez, M. D. D. (2014). La prostitución de mujeres: fuentes para su legitimación. *Dilemata*, (16), 143-160.

Ruiz, B. O., & Brouardelle, N. (2018). Entre el pecado y la lujuria: La inmoralidad pública durante el franquismo. *RAUDEM. Revista de Estudios de las Mujeres*, 6, 172-197.

Sánchez, M. A. (2021). Delitos sexuales: razones y sinrazones para esta reforma. *IgualdadES*, 3(5), 467-485.

Sánchez, P. (2017) «¿Es neoliberal defender el trabajo sexual?» Colectivo Hetaira. Hemen berreskuragarri:

<http://www.colectivohetaira.org/WordPress/es-neoliberal-defender-el-trabajo-sexual/>.

Sicilia, C. M. Modelos regulativos y políticas públicas sobre la prostitución: un análisis del caso español.

Sojo, J. R. (2022, 26 mayo). Qué es la tercería locativa, el punto más discutido de la ley de libertad sexual. cadena SER. Hemen berreskuragarri:

<https://cadenaser.com/nacional/2022/05/26/que-es-la-terceria-locativa-el-punto-mas-discutido-de-la-ley-de-libertad-sexual-cadena-ser/>

Tapia Ateka, I. (2017). Debate sobre la prostitución: Regulacionismo y Abolicionismo.

Tiganus, A. (2021). *La revuelta de las putas*. EDICIONES B.

Torpedo, M. (2016) Prostitución organizada: género, raza, clase y globalización de la explotación, 2006, pp. 13-14

Villa Camarma, E. (2010). Estudio antropológico en torno a la prostitución. *Cuicuilco*, 17(49), 157-179.

Villacampa Estiarte, C. (2012) «Análisis de las políticas de criminalización de la prostitución.» En Iglesias Skulj, A. (coord.) Sistema penal y perspectiva de género: trabajo sexual y trata de personas, Comares, p. 81-141.

ERANSKINAK

1. ERANSKINA: ERAKUNDEEI MEZUA

Euskeraz:

Kaixo, Idoia Díez naiz, Kriminologiako Gradu Amaierako Lana egiten ari naiz, Juan Aldaz Arreguiren tutoretzapean, Soziologiako doktoretza eta lizentziaduna. Bertan, prostituzioan aritzen diren emakumeekin lan egiten duten erakundeen lanari buruz hitz egiten dut, batez ere emakumeek jasaten dituzten indarkeria desberdinei buruz. Horretarako, kolektibo horrekin harremanetan dauden Bilboko hainbat erakunderekin harremanetan jarri naiz, bertan lan egiten duten erreferenteak elkarrizketatzeko eta egoera hurbilagotik ezagutzeko.

Harremanetan jarri naiz zurekin, elkartearen lana ondo ezagutzeagatik eta lan honen protagonista den kolektiboarekiko gertutasunagatik.

Onartzen baduzu, elkarrizketa telefonoz edo bideo-dei bidez egin dezakegu, eta baimena ematen badidazu, grabatu egingo da, jasotako informazioa lanean erabiltzeko helburu bakarrarekin. Horretaz gain, hala nahi baduzu, zure anonimotasuna gordeko da, bestela eskertuko nizuke zure izenaz eta zure lanaz hitz egiten utziko bazenigu.

Hemen duzu zerrenda bat elkarrizketan sakondu nahiko nituzkeen gaiekin:

Elkartearen sorrera, hasieran nola lan egiten zuen, gaur egun egiten duen lana, eta hemendik urte batzuetara nola funtzionatuko duen.

Indarkeriari dagokionez, indarkeria nork eragiten duen, nola egiten duten. Indarkeria hori jasaten duten pertsonekin lan egiten duten elkarte gisa, zein den haien zeregina, eta noraino iristen den zuen jarduna kasu horietan.

Azkenik, eskertuko nizuke informazio garrantzitsua duten memoria edo dokumentu idatziak baldin badituzu, ahal duzun neurrian partekatuko bazenizkit.

Eskerrik asko,

Idoia Díez

Gaztelera:

Hola, soy Idoia Díez, estoy haciendo un Trabajo de Fin de Grado en Criminología, tutorizada por Juan Aldaz Arregui, Doctorado y Licenciado en Sociología. En él, hablo sobre el trabajo de las instituciones que trabajan con las mujeres que ejercen la prostitución, sobre todo sobre las diferentes violencias que sufren estas. Para ello, me he puesto en contacto con varias entidades de Bilbao que están en contacto con este colectivo, para entrevistar a personas referentes que trabajan en ellas y así poder conocer más de cerca la situación.

Me he puesto en contacto contigo por ser una persona que conoce bien el trabajo de *la asociación* y también por tu cercanía con el colectivo protagonista de este trabajo.

Si aceptas, podríamos hacer la entrevista por teléfono o por videollamada, y si me das el consentimiento, se grabará, con el único fin de utilizar la información contenida en ella en el trabajo. Además de eso, si así lo deseas, se guardará tu anonimato, de lo contrario agradecería que nos permitieras hablar de tu nombre y de tu trabajo.

Aquí te dejo una lista con los diferentes temas en los que me gustaría profundizar en la entrevista:

La creación de la asociación, cómo trabajaba al principio, el trabajo que hace hoy en día, y cómo funcionará de aquí a unos años.

En cuanto a la violencia, quién o quiénes producen la violencia, de qué manera lo hacen. Como asociaciones que trabajan con las personas que sufren dicha violencia, cuál es el papel de éstas, hasta dónde llega vuestra actuación en estos casos.

Por último, agradecería mucho que si dispones de memorias o documentos escritos con información relevante me los compartieras en la medida de lo posible.

Muchas gracias,
Idoia Díez

2. ERANSKINA: DIEGO LODEIRO-REKIN ELKARRIZKETA (ASKABIDE)

Para empezar, cuéntame cuál es el trabajo que haceis en la asociación Askabide:

Askabide es una asociación sin ánimo de lucro. Se crea en 1985, con el objetivo de atender y dar respuesta a las necesidades de las mujeres que ejercen la prostitución. El objetivo general de la entidad, que se mantiene de los inicios hasta el día de hoy. Evidentemente, en estos años la asociación ha cambiado muchísimo, la realidad de la prostitución y sobre todo, el perfil de las mujeres. Un poco la labor de askabide es irnos adaptando y crear programas que se vayan adaptando a esa realidad cambiante y a esas demandas que también son cambiantes, cuando llaman a la puerta del centro de acogida.

Luego evidentemente, en el 85, como la mayoría de organizaciones, se crearon bajo el voluntariado, o un grupo de personas afines al barrio, que veían una problemática muy concreta con las mujeres que ejercían la prostitución, en aquel entonces, sobre todo en la calle, con el tráfico de coche. Había mucha mujer también con toxicomanías. Y entonces, con el voluntariado, de hacer rutas por la calle, contactar con ellas, ver qué necesidades nos demandaban y demás, empezamos un poco a funcionar. Luego más tarde se tiene un local, luego nos pasamos a un piso de viviendas municipales, al final tenemos un centro de acogida y ya poco a poco se van creando otros recursos, con personal, y llegamos al Askabide que hay actualmente. Mucho más personalizado, mucho más personal.

En Askabide somos 20 personas, que al final, es una islita del sector. Ha crecido mucho, se ha personalizado, se han diversificado servicios... Bueno, no tiene mucho que ver con aquella realidad del principio.

Hay programas de Askabide que se crearon en los inicios, o que se han creado a lo largo de la trayectoria, y ya no siguen porque ya no tienen sentido, porque ya no hay esas necesidades, otros que se han ido adaptando con el tiempo y otros que son nuevos o de hace pocos años.

En cuanto a las mujeres que ejercen la prostitución, me podrías hablar un poco sobre el cambio que se ha dado, sobre todo en el perfil?

Uno de los cambios más característicos que se ha dado, es que al principio, cuando se crea Askabide en el 85, y, sobre todo, en los principios de los 90, empiezan a llegar

mujeres migrantes, hasta entonces las mujeres que ejercían la prostitución, eran migrantes, pero eran migrantes nacionales. Eran mujeres que, por lo general, emigraban del sur al norte del Estado, de ahí que haya muchas mujeres mayores en el barrio de Las Cortes, que es el enclave donde ha estado siempre la prostitución concentrada en Bilbao, que sean andaluzas, aunque cada vez menos, porque han pasado muchos años. Entonces, eran mujeres migrantes pero de dentro del estado, por lo tanto, no había la ley de extranjería, que dificulta el trabajo con ellas, ni la barrera del idioma, ni problemas con la documentación o las situaciones irregulares... era otra historia completamente diferente. No es como la realidad con la que nos encontramos ahora, donde un 90% de las mujeres que nos encontramos son migrantes. Luego también van cambiando las procedencias, pero evidentemente ese ha sido uno de los mayores cambios que se dio en prostitución, que es el perfil de las prostitutas.

Luego también otro cambio que se dio es que pasamos de los años 80 a principios de los 90 a estar toda la prostitución de Bilbao concentrada en la calle Cortes, se empieza a ampliar, se empieza a diversificar la prostitución, empieza a haber los primeros pisos, donde se empieza a ejercer la prostitución dentro de comunidades de vecinos, empieza a haber los primeros clubs que ya no están en las Cortes, en la calle de General Concha, entonces ya empieza a cambiar ese mapa de la prostitución que teníamos en Bilbao, ese es uno de los grandes cambios que se han ido dando.

A principios de los años 2000 empiezan a crearse clubs con dimensiones de hotel, albergaban un número mayor de mujeres, también en Euskadi no era muy habitual verlo, en otras partes del estado quizá sí. Y ahí va cambiando también de haber 4 o 5 mujeres en un club de repente en un club de Trápaga que podrías ver a 25-30 mujeres, que eso era muy curioso que por ejemplo ya tampoco está. Entonces, ahora mismo nos encontramos en un cambio, que la prostitución, la tendencia esa, que se jerga en pisos, comunidades de vecinos, en cualquier calle de Bilbao, que responde un poco a la invisibilidad que siempre tiene la prostitución ¿no? con todas las medidas que se van tomando, los pequeños clubs tienden a cerrar, los grandes también, antes cerraban porque abrían grandes ahora los grandes también tienden a cerrar o a abrir con mucha facilidad. Y cada vez es más difícil llevar un registro de los locales que hay, de cuantas mujeres hay, porque también se mueven mucho, cierran y abren con mucha facilidad, eso ha sido como dos grandes cambios que vamos, el tema del perfil de las mujeres y la dispersión de los locales que eso también hace que muchas de las personas que

atendemos ahora en Askabide ya no vivan en el barrio ni formen parte de él. Son mujeres que ejercen la prostitución pero muchas de ellas no tienen ni que saber dónde están las cortes, que antiguamente era de otra manera.

¿Cuál dirías que es el mayor problema con el que os encontráis vosotros en el trabajo que hacéis en Askabide?

Desde mi trabajo aquí en el centro de acogida, uno de los problemas que llevamos viendo desde hace poco es que cada vez vienen en unas situaciones más precarias y eso hace que la respuesta que le puedas dar sea muy limitada o que no se la puedas dar. O sea, que no haya recursos, me explico, por ejemplo, pues una mujer, por el tema de los menores a cargo, con menores a cargo y si todavía es uno bueno, pero como sean dos menores a cargo, con poco tiempo aquí que no pueda acreditar permanencia ni residencia aquí, no hay recursos a los que mandarles.

Estamos hablando de situaciones de calle, de mujeres que viven en calle o una mujer que nos haga una demanda residencial, porque ha dormido en la calle, y que si ha estado ya 3 noches en el albergue, en los últimos 3 meses tampoco tiene opción. Y luego los pisos de acogida que puede haber, la posibilidad de entrar en el mejor de los casos, tampoco es ágil, o sea que en el mejor de los casos y a lo mejor pudiendo entrar, no es inmediata. O sea lleva mucho tiempo, la burocracia cada vez es mayor, y eso también hace que las demandas muchas veces se queden en el camino.

Y yo creo que es eso muchas veces la falta de recursos, no de askabide yo creo que de todas las organizaciones en general o de todas las legislaciones, muchas veces llames donde llames, es que si no tienes padrón de 3 meses entonces no se le puede atender. Una de las cosas que me ha llamado muchísimo la atención, hace poco, te estoy hablando de hace 15 días, de una mujer para solicitar ropa, ropa de abrigo una mujer que viene a clases de castellano, y que vivía en una habitación con un matrimonio que la estaba cogiendo y tal y que nos decía a ver si teníamos ropa, chamarras o así, que venía el frío y tal y llamé al smooth a coopera, a trabajadora social Cáritas... No había manera, tenía que acreditar 3 meses de residencia en Bilbao para poder optar a ropa, que era algo que yo desconocía, yo pensaba que las prestaciones elementales que daban algo tan básico como la ropa o el comedor, era incluso inmediato y no. Pues imagínate el acceso a vivienda si no estás el acceso a la vivienda no tienes contacto con ninguna

entidad no tienes padrón, Pues eso si no tienes padrón no tienes ni cita con la Trabajadora Social del Ayuntamiento entonces es complicado.

¿Y dirías que su situación en este sentido ha mejorado con el paso de los años, ha mejorado con el paso de los Años que lleváis en Askabide o dirías que sigue igual o ha empeorado?

Ahí te diría, la gente llega cada vez en situaciones más precarias pero por otro lado sí que es cierto la otra creo que como te digo una cosa te digo la otra creo que hay muchos recursos que cada vez hay más, y en ese sentido creo que tenemos un tercer sector y unas organizaciones que da respuesta a muchas cosas. Lo que pasa que es verdad es que la gente viene cada vez en situaciones más precarias y cada vez para atenderles necesitamos más burocracia y se exigen mayores requisitos por parte de las administraciones o incluso para hacer un taller en una entidad está normalizado que te pidan un empadronamiento. Llegan aquí no conocen a nadie, no tienen una red social, no tienen un padrón, No pueden acceder a nada sin embargo es verdad que una vez que tienes eso pues bueno hay más cobertura que antes, pero para quién tiene eso para quien no llega ni tan siquiera eso, pues no hay nada.

Es como que la gente que esté en situaciones muy muy precarias no tienen acceso a nada pero luego en el momento en el que el Ayuntamiento de Bilbao te dice yo no le tengo que atender claro porque si has estado en calle y has estado en Barakaldo la competencia es de Barakaldo pero Barakaldo te dice que... entonces al final esa gente se queda sin nada pero sin embargo bueno cuando tienes una pequeña o tienes un padrón de determinado tiempo pues ya tienes acceso a recursos que ya te da una cobertura social.

Y luego la situación de las prostitutas, ya fuera de la Asociación, en general en Bilbao cómo la describirías es una pregunta bastante general, pero ¿cómo viven las prostitutas en Bilbao?

Pues mira de todo eso que estamos hablando por lo general yo te diría que viven muy al margen de esta historia, me explico, al final ellas su día a día la realidad que vemos aquí en Askabide, es una situación económica precaria entonces su día a día pues trabajar para tener ingresos y ya está vale luego es cierto que también a ver Bilbao es una ciudad pequeña donde muchas mujeres que ejercen la prostitución tienen aquí su

residencia establecida y trabajan y viven en Bilbao. Luego un número importante de mujeres que hacen plaza, la plaza es la movilidad geográfica la rotación de las mujeres por los diferentes locales dónde ejerzan. eso también hace muy complicado para las entidades para empezar el contacto con ellas y, y luego un vínculo más estable, En el que poder conocer su situación poder trabajar más cosas etc... sí que te diría que ahora, por el borrador ese de ley que hay para la abolición de la prostitución Que está encima de la mesa que nadie sabe muy bien lo que va a pasar, sí que diría que hay un número muy importante de ellas que están un poco ahí viéndolo venir un poco a ver por dónde va A caer toda esta historia. si realmente se persigue y de qué manera se adapta porque al fin y al cabo la prostitución se va adaptando a lo que la sociedad le va generando. es como un poco la historia de las nuevas tecnologías pues al final también ya no se anuncian en páginas de periódico, en Internet no hay internet pues en aplicaciones... van adaptándose a los cambios que la sociedad les vamos generando. entonces pues respecto a eso están un poco ahí expectativas a la expectativa, pero yo sobre todo diría eso que ellas, por lo general, luego hay mujeres que su vida no gira las 24 horas del día en torno al ejercicio de la prostitución, Pero hay muchas otras que sí que su vida gira en torno a eso, Y que estás muy al margen de toda esta historia de lo que a veces hablamos tanto las entidades o grupos políticos administraciones y demás.

Luego en mi trabajo hago como una especial mención o me centro bastante en la violencia que pueden sufrir estas mujeres, de diferentes tipos, entonces no sé hasta qué punto vosotros como asociación que trabajáis con ellas, ¿qué contacto tenéis con la violencia que pueden sufrir ellas?

Te entiendo perfectamente porque además esa es muy buena pregunta, por qué a ver cómo te diría en muchísimas ocasiones las situaciones de violencia que se puedan dar en el ejercicio de la prostitución no salen a la luz, de hecho yo me atrevería a decir que la mayoría de ellas no salen a la luz no se visibilizan y no forman parte de las estadísticas incluso no es más incluso hasta te llegaría decir que muchas de las mujeres que ejercen prostitución lo viven como algo implícito ya qué forma parte de ejercicio. Yo lo he escuchado varias veces “ bueno, ya sabía que me dedicaba a esta historia ya sabes que te puede pasar ¿no?”.

A veces te lo cuentan o te lo cuentan por casualidad. Estás hablando de cualquier cosa y de repente sale una historia y te están contando una verdadera barbaridad, ellas te lo

cuentan como algo cotidiano. Vale entonces no suele ser habitual que salgan a la luz, si salen a la luz pues bueno, que lo cuenten entre ellas entre compañeras pues bueno con Askabide un día así si sale el tema y tal. Luego también hay veces también es verdad que vienen y que realmente lo que quieren es contarlo y hay otras que contarlo incluso denunciarlo, eso ya es lo que no es tan habitual. Pero bueno también se dan esas situaciones pero muchas veces incluso visibilizar los ya no es lo habitual pues denunciarlo todavía menos.

Y por muchas razones yo creo, pues porque al final, porque yo creo que por falta de confianza muchas veces en qué la justicia de alguna manera vaya a reparar la violencia sufrida al final como tampoco voy a... no me van a reparar ni voy a tener nada pues paso. Otras veces también por el miedo a ser creída, ser cuestionadas al final pues no dejas de tener que reconocer abiertamente qué ejerces la prostitución Sabes que eso va a ser cuestionado, entonces bueno, luego el miedo a estar en una situación administrativa irregular, inmigrante pues bueno, eso también lo he escuchado mucho aquí “cuanto menos me pase por juzgados y comisarías pues mejor” independientemente de que sepan que pueden poner una denuncia. yo creo que son cosas que van sumando y al final pues suele ser habitual el no poner denuncia o no hacer nada al respecto.

Askabide cómo asociación que trabaja con ellas, ¿qué hace en estos casos?

Bueno pues en un primer momento, escucharlas, que suena muy evidente pero es así porque tampoco hay espacios donde ellas puedan y luego una vez que sea real y que se haya dado una situación y que ella lo traslade y tal pues evidentemente seguir sus planteamientos y lo que ella quiera hacer. Yo siempre les digo lo mismo que no tiene que ser hoy ni ser mañana se puede hacer un relato, y describiendo cómo pasó, poner una denuncia se puede trabajar y hacerlo bien, no es ir a la comisaría aquí te pillo aquí te mato, o sea hacer una buena declaración y podemos trabajar en ello. Pero todo es siempre dependiendo de lo que ellas quieran y de lo que ellas nos vayan contando pero evidentemente nosotros esa posibilidad se la decimos claro que sí porque entendemos que tiene que pasar por ahí pero hay que respetar los procesos de cada mujer no todas quieren denunciar o no todas en el mismo momento, pues que sepan que aquí cuando quieran pueden hacerlo y que tiene derecho.

Esto qué hace askabide, de escucharlas y seguir un poco la demanda de cada mujer ¿cómo crees que hace eso la sociedad? Es decir, ¿ante está violencia que sufren las prostitutas la sociedad que respuesta da?

Mira pues yo te diría Idoia, que creo que existe más tolerancia por parte de la sociedad a las agresiones sufridas por las mujeres que ejercen la prostitución y me explico creo eh y que posiblemente eso sea otra de las cuestiones por las que muchas veces no se animan a denunciar ¿no? creo que el hecho de que una mujer denuncie una situación de violencia es más tolerable socialmente que una mujer que ejerce la prostitución denuncia una situación de violencia ¿no? Posiblemente surjan los interrogantes de “bueno bueno ¿qué negoció con el cliente? ¿qué le dijo? ¿le engaño?¿ no le engaño?” creo que hay diferente vara de medir, en ese sentido creo que somos menos tolerantes con ellas, menos empaticos y que incluso es que socialmente la prostitución genera un poco esa doble moral. yo creo que este es otro de los ejemplos dónde se ve claramente.

Ya para acabar con este tema, la policía ¿ cómo dirías que responde?

Pues mira, actualmente yo creo que la policía está muy metida en esta historia, sí que creo que realmente existe una preocupación, que hay mucha gente liberada para ello, sobre todo en casos de detecciones de trata. Creo que como todo es algo relativamente nuevo que se está poniendo en marcha, pero bueno también cada vez trabajan más con las organizaciones, trabajan más con las mujeres, las mujeres están cada vez más habituadas a que por ejemplo la ertzaintza entre en los locales, en los clubs, y que no sea un rollo de redadas. Bueno, creo que poco a poco, incluso en la mentalidad de ellas, incluso el vivir la policía como algo que no sea represivo si no más cercano, conlleva mucho tiempo y más en una situación como la de ellas. La policía en un primer momento va generar rechazo. Pero bueno poco a poco se están dotando de muchos recursos y muchas personas que realmente controlan en el tema y saben y bueno se van dando pasos. De hace unos años ahora sería impensable que la policía esté dónde está trabajando con ellas . Con el tema de la trata están haciendo un trabajo muy interesante.

Por lo que he podido ver en vuestra página web, en askabide, aparte del trabajo directo con las mujeres, he visto que también hacéis diferentes campañas. ¿Me podrías comentar un poco sobre eso?

Sí bueno esas campañas las llevamos a cabo con el trabajo de calle Qué es lo que nos permite establecer el contacto con ellas Y son campañas que intentamos que sean contenidos visibles y bueno son campañas donde trabajamos diferentes aspectos. Tenemos también dirigidas a clientes, donde trabajamos el tema de la violencia, bueno a ver son campañas muy humildes, dónde utilizamos los medios que hay y que no dejan de ser con posavasos, pegatinas, carteles... Están dirigidas tanto a clientes como a las mujeres que ejercen la prostitución y siempre trabajamos un poco eso, por ejemplo, el consentimiento, el uso de preservativo, alguna también de trata para que el cliente aprende a detectar los posibles casos de trata, Intentamos hacer cada año una Campaña diferente qué son materiales que llevamos a las rutas de calle y les damos a las mujeres o ponemos por los clubes .

Hemos hablado de los inicios de askabide y de cómo funciona en la actualidad, pero, mirando hacia el futuro, ¿cómo lo ves?

Pues mira Te diría que por un lado Cómo te hablaba de las propias mujeres un poco a la expectativa De a ver qué pasa con los cambios de legislación Sobre todo con ese proyecto de ley, ese borrador Sobre todo por si sale a la luz y se aplica Pues va a ser un antes y un después. Y luego también porque los cambios que hacen las mujeres a veces son cambios que vienen para quedarse, como por ejemplo cuando en la pandemia Empezaron a cerrar las persianas los locales y decíamos no sé si será un cambio temporal o si es un cambio que ha venido para quedarse. Entonces en ese sentido un poco a verlas venir a ver por dónde vienen los tiros. y luego askabide yo creo que está en un momento en el que no tenemos mucha más pretensión que mantener lo que tenemos, Intentar ofrecer mayor calidad en lo que hacemos y en ese sentido poco más. no sería yo muy pretencioso con la situación actual. Con mantener todo y poder seguir llevando nuestro trabajo a cabo pues más qué contento.

Ya como última pregunta, poniéndonos en una situación idílica ¿ qué crees que se podría hacer para mejorar la situación o la calidad de vida de las prostitutas?

Eso es complicado porque es una realidad muy diversa, muy heterogénea, entonces muchas veces lo que beneficia a una mujer que ejerce la prostitución a otra no la beneficia. Entonces yo creo que lo que deberíamos hacer es escucharlas, a todas ellas, escuchar qué quieren ellas, que planteamiento de vida tienen, y En base a eso, Intervenir pero de una manera mucho más integral, no solo de las que lo quieran dejar o

quieran una alternativa laboral ... Yo creo que una solución, hablando de soluciones, aunque no la haya porque no hay una varita mágica, es el abordaje complejo, que de alguna manera, se vean representadas tanto las que quieren una alternativa laboral como las que no, haciendo por ejemplo una mejora las condiciones y siempre mirando por y para ellas. Yo por lo menos la conclusión que sacó de todos estos años cuando escucho siempre a los dos bandos enfrentados en un posicionamiento u otro que esto es muy complicado y que tanto unos como otros tienen razón, creo que habría que aunar e incluso hablar de responsabilidad, porque ya es una responsabilidad llegar a pequeños acuerdos y consensos que hagan que se mejore la vida de ellas. Eso te diría.

3. ERANSKINA: Mª LUISA DEL POZO-REKIN ELKARRIZKETA (AHIZPA OBLATAK)

Lo primero, Luisa, háblanos un poco de tí.

Buenos días soy María Luisa del Pozo, Soy religiosa, oblata, una congregación que surgió a mediados del siglo diecinueve para atender a mujeres que estaban en prostitución, y bueno víctimas de trata no porque entonces no se hablaba así. Y ahora en este momento pues soy la directora y representante legal del proyecto Oblatas Leiho Zabalik en Bilbao. Ya con muchos años de experiencia a las espaldas pues porque bueno la congregación, si algo la ha caracterizado es estar atenta a la realidad para ir viendo si realmente las respuestas que estamos dando responden las necesidades de las mujeres. Y entonces en este momento nosotras nos centramos fundamentalmente en la atención a las mujeres que ejercen la prostitución y a las víctimas de trata. Aquí en el programa de Bilbao.

En la práctica, ¿qué es lo que hacéis?

El programa lo componen tres proyectos:

Uno que es el proyecto de acogida, y en el proyecto de acogida un poco lo que ofrecemos es la atención personalizada, un poco el primer diagnóstico de las necesidades, Entonces es la atención y el acompañamiento personales, orientación formación y asesoramiento, tramitación de documentación, apoyo al retorno voluntario asistido en caso de que lo soliciten, asesoramiento de cara a recursos de servicios sociales, laborales, jurídicos, informativos y de salud. Los normalizados, porque uno de nuestros planteamientos es no duplicar servicios si no utilizar los recursos que existen.

Después sí que tenemos la observación sistemática de la realidad para ir adecuando los servicios que tenemos a las necesidades que presentan Y luego un trabajo que es muy importante para nosotras es el trabajo en red con asociaciones afines, públicas o privadas.

Después está el proyecto residencial que es un recurso de integración social y laboral, es un lugar de residencia seguro, y si fuese necesario protegido. Y luego la tensión es interdisciplinar favoreciendo sobre todo el empoderamiento de las mujeres en todas las áreas.

Y luego el tercero es el de integración social, que es mantener el contacto y servir de referencia cuando la mujer lo necesite y el apoyo y acompañamiento para el desarrollo de los procesos.

Me has comentado cuándo se creó la congregación pero, ¿me podrías hablar más sobre sus inicios?

Si mira la congregación surgió en Madrid en 1864, Bueno que en realidad en principio no surgió como congregación , Surgió como obra social. Entonces los fundadores, pues fíjate tú, eran un obispo que se dio cuenta, le llamaron un día del Hospital de San Juan de Dios y se encontró con unas mujeres muy jóvenes que estaban en prostitución y que una vez que estuvieron curadas de salud, de las enfermedades que tenían, no querían volver a prostitución pero no tenían otro remedio. Entonces se puso en contacto con Antonia María, que había sido institutriz de las hijas de la Reina María Cristina, una mujer que rompía un poco esquemas a todos los niveles, muy culta muy preparada dominando 5 idiomas, que tiene una pedagogía especial, y que esa pedagogía que tiene con las infantas lava utilizar básicamente con las mujeres que están en prostitución. Entonces son dos personajes que realmente fueron rompedores en su época.

¿Cómo llegó la Congregación de Madrid a Bilbao?

Primeramente se estableció en las Arenas y era fundamentalmente de atender a niñas que estaban en un estado de vulnerabilidad. Y después en el 72 se trasladó a Artxanda En Artxanda se empezó a trabajar la mayor parte de la niña y se hacía lo que se llama prevención y las niñas como el 90% procedían de las mujeres ejercicio prostitución en las Cortes. Entonces de ahí fue te dejo trabajar un grupo de personas a ver cómo se podía trabajar porque nuestro planteamiento siempre es que ante una realidad tan

compleja cómo es el mundo de la prostitución no podemos trabajar solas, sino que es necesario trabajar en red y con otras personas y otras entidades. Entonces a partir de ahí pues con 12 personas que tenían relación con la prostitución pues empezamos a trabajar en las Cortes. Por 1985 se trabajaba tanto Las Cortes como con las menores en Artxanda. Después ya se cerró Artxanda como centro de protección la verdad es que porque pensábamos que la administración ya lo estaba asumiendo, entonces cuando una entidad empieza a hacer eso que estás haciendo tienes que pensar en una necesidad que no esté cubierta. Desde ahí bueno en 1999, las hermanas que estaban aquí crearon el proyecto del piso de acogida, Oblatas Leiho Zabalik. Al principio funcionaba únicamente como piso pero a partir del 2015 decidimos que había que separar lo que sería el proyecto de acogida dónde se realizarán las entrevistas iniciales dónde las mujeres incluso pudieran asistir. Separar lo que era proyecto cogida del proyecto residencia . Así que teníamos claro de no duplicar servicios, entonces si Askabide ya está haciendo el trabajo de campo nosotras no vamos a hacer el trabajo de campo.

Después sí que tenemos un poco tema, ya te digo duplicar recursos pero sí optimizar recursos, Entonces nosotras no tenemos actividades grupales y no creamos recursos para las mujeres sino que lo que hacemos es integrar, es decir si viene una mujer si necesita clases de castellano entonces les integramos depende cual sea su situación administrativa por eso se incluye entidades privadas o si no en el CEPA con el resto de población que necesita aprender castellano pero nunca duplicar servicios.

Y luego pues no sé el equipo es un equipo interdisciplinar entonces está la integradora social, está la responsable del piso qué es de mediana intensidad justamente como planteamiento. Entendemos que la estancia en el proyecto residencial tiene que ser mínima Entonces desde ahí es como una preparación para la autonomía Con lo cual la presencia de la responsable del piso es un rato por la mañana y al final del día. Después en el equipo está La trabajadora social la responsable del piso estoy yo como directora Una Administrativa y después trabajamos con un gabinete Psicológico, qué hasta hace como un año en el Gabinete Incorpora, pero se jubiló la terapeuta y ahora estamos trabajando con Pasma. Es un equipo y trabaja con una mujer y un hombre porque sorprendentemente hay varias mujeres que lo que solicitan es psicólogo masculino, con lo cual nos rompe un poco esquemas. Dices “yo no sé porqué” pues porque hay aspectos por los que algunas eligen varón: hay cuestiones de la pareja que quieren saber desde el punto de vista de un hombre si es normal o no. Cuando decimos observación

sistemática de la realidad nos referimos a ver todas las necesidades y ver si podemos responder. Luego también se trabaja las relaciones de poder, de lo que es la mujer y de las situaciones de dependencia, pero inicialmente, hay que responder a su demanda.

¿Cómo dirías que es la realidad de las mujeres que ejercen la prostitución en Bilbao?

Nosotros los últimos años, sobre todo, trabajamos con mujeres de trata y ¿sabes lo que pasa? qué muchas vienen de todo el estado. Entonces, ¿cuál es la situación? A ver, la prostitución de calle, porque nosotras desde 2015 empezamos a hacer trabajo conjunto con Gizarterako en Vitoria. Entonces, lo que ha pasado es que la prostitución de calle ha desaparecido o es residual y a raíz de la Paz de enviar los clubs también han reducido pero han cogido más importancia los pisos y los pisos como alquiler de habitaciones.

Un poco rompe los esquemas también es de un piso organizado que tiene una mami pues eso también está desapareciendo. Entonces a raíz de esto, y viendo que la mayor parte de mujeres que llegan de la desarticulación de redes utilizaban las páginas web. Habíamos detectado 32 páginas, de estas se seleccionaron 14 y de las 14 empezamos a trabajar con 2. Lo que destacamos nosotros es la gran movilidad de las mujeres, o sea ya no se puede decir Bilbao Bilbao. En nuestro caso el 91% de mujeres atendidas en el 2021 eran mujeres inmigrantes y de este 91 el 71 % estaba en una situación administrativa irregular. Hay otro aspecto que nos llama también mucho la atención que es en torno a los estudios y que rompe todos los imaginarios, entonces había cinco carreras universitarias o sea el nivel es alto y es posible también que al venir de redes los clientes exija unas determinadas condiciones. Nos ha sorprendido en el estudio porque se cree que son analfabetas pobres y a nivel económico puede ser que sí pero luego tiene muchas competencias.

Son jóvenes, te podría dar las edades y nacionalidades de las mujeres atendidas aquí. Dentro de todas las que hemos atendido, hay 28 en las que nosotras podemos observar que hay una situación de posible trata. Nosotras trabajamos con algunos indicadores y estas 28 los mostraban. Las edades, pues mira, entre 18-25 fueron nueve, 26-35 13 y mayores de 35 4. Después pues no constaba la edad de dos. Después como víctimas de trata identificadas fueron 41 pero de ellas no son todas del año, sino que siguen con la causa abierta de años anteriores. Y en la edad lo mismo, entre 18 y 25 años 8, y entre 26 y 35 treinta, mayores de 35 una y no consta 2.

Las nacionalidades, Colombia, fundamentalmente, Venezuela, Nicaragua, que había sido el número mayor de las mujeres antes de la pandemia, pues ha bajado como a un tercer lugar. Esto siempre de las mujeres que nosotras hemos atendido. De Venezuela 14, Colombia 9, Nicaragua 8, esto víctimas identificadas, es decir, tienen el proceso abierto, 1 de Nigeria, 1 de Rumania, 2 de Marruecos... Osea mira tú qué variopinto. Son diferentes nacionalidades, pero a ver, el colectivo de mujeres es multicultural, pero no solamente cultural, sino también religioso.

Este es un tema para nosotras, que aunque a veces se interpreta de hablar de la interioridad es de monjas. Hay una realidad que es común de todas las religiones, entonces, desde hace unos años, hemos visto que la religión es muy importante, porque es un elemento común trabajar la interioridad. La interioridad supone quién soy yo, cuál es el sentido de mi vida, cuales son mis capacidades, y desde ahí descubrir que ella es mucho más de lo que le ha pasado. Que dentro tiene unas capacidades y es a partir de esas necesidades donde hay que empoderarla. Esto con independencia. Decidimos Trabajar esto dependiendo de algunos cultos Porque asisten, si la intervención es integral hay que trabajar también este aspecto, Porque sino podemos estar trabajando en una línea de empoderamiento mientras que igual a nivel de culto se camina en dirección contraria, “te ha pasado esto porque estás en pecado. Estás ahí porque estabas en una situación de vulnerabilidad que no tuviste otro remedio que someterte al abuso y además luego se te hizo imposible.”

Entonces eso la intervención es integral pero también es sistémica, es decir, la mujer no es un ente solo, sino forma parte de una familia y forma parte de un contexto social cultural... y que hay unas causas por las que ella está ahí que se escapan, es decir, ella no es la culpable de estar en esa situación sino que hay causas que ella no controla y que además no está sola, sino que hay otras mujeres en la misma situación.

¿Dirías que con los años ha cambiado mucho la prostitución o la realidad de las mujeres que vais viendo?

El cambio, si, por el lugar y la forma de ejercicio. Fundamentalmente, como se ha pasado hacia la prostitución deslocalizada.

La utilización de los medios para ejercer prostitución. Si que hemos observado desde lo que ellas comentan, claro, con la llegada de los medios audiovisuales, sí que ha

aumentado, claro te estoy hablando de casos de trata ahora mismo, aunque pueden ser otras mujeres también, hombre de 274, han sido 41 víctimas de trata. Pues como se maneja todo el tema de internet. No solamente, nosotras que habíamos mantenido siempre que se pueden mover con libertad, a raíz de las últimas desarticulaciones hemos percibido que no, que no tienen libertad de movimiento, que la explotación es mayor. Y la explotación es mayor porque fijate, está en relación a las páginas, el que hace las fotos, la persona que mantiene los anuncios, la forma de trabajar que en lugar de estar únicamente en el piso, donde normalmente viven y trabajan, tienen la salida a domicilio, con lo cual es una persona más la que entra que es el transportista, no hablan de taxista. Hubo a principios del 21 una situación que nos llamó mucho la atención porque vinieron 3 de las mujeres que vinieron al proyecto de acogida, que les habían dicho que había habido una desarticulación de redes y entonces ¿qué mejor para todos firmar un documento diciendo que son ellas las que solicitan que se les anuncie en las páginas?, pero no solo eso sino que luego se les obligaba a darse de alta en el epígrafe tres de autónomas, que es lo que hace referencia a espectáculos, entretenimiento y demás.

Lo que está claro es que de las personas que están al frente de las redes, son mucho más rápidos y ágiles que nosotros, que sale una legislación, inmediatamente hacen la adecuación. Entonces, la forma de trabajar, sí ahora mismo con la Ley de Garantía Sexual, en el artículo 11, pues prohíbe todo lo que sea publicidad que aliente todo lo que sea prostitución, pues *pasion.com* y *eroticosvip* anunció con tiempo que a partir del 30 de septiembre que desaparecían y desaparecieron, pero se han abierto nuevas, pero además con consignas. Que se podían anunciar como sala de masajes, que la ropa que llevaran que no supusiera que era para atraer al tema de la prostitución. Es que los cambios son muy rápidos. ¿Qué es lo que prevalece? El ejercicio de la prostitución. Cambian las formas.

Cambian las formas que incluso yo diría que por los casos que nosotras hemos visto, cambia el nivel de explotación.

La red y el movimiento está en torno a las mujeres, que ya te digo, es que hace las páginas, es el que cuelga la foto en las páginas, es el transportista, es la que les arregla las uñas, y las cejas, y la ropa. Hay cantidad de negocio que se mueve alrededor de la prostitución, es una realidad muy compleja y además muy cambiante. Y ahora pues

cada vez, con la normativa, la proposición de ley que está ahí en tramitación en el Parlamento, pues se va a dificultar porque se prevé que sea más clandestina.

A ver, en la pandemia no desapareció la prostitución, incluso tuvimos un incremento de mujeres. Entonces esto puede ser una mayor clandestinidad y una mayor dificultad para las entidades para acceder a ellas y ellas para acceder a las entidades, por falta de confianza porque yo creo que se está minando.

Yo en mi trabajo me centro en las diferentes violencias que pueden sufrir estas mujeres, entonces, ¿cómo abordais esto desde la congregación?

Lo primero la escucha, ver qué verbaliza y qué no verbaliza la mujer. Porque uno de los temas que sí que vemos y que tenemos que trabajar es que se pueden ver muchas violencias pero que la mujer las naturaliza. Lo importante es hacer conciencia. Con un ejemplo práctico se ve mejor: es normal que la mujer esté desde el viernes a la noche hasta el lunes a las 8 de la mañana disponible, eso es violencia. Pero “es que yo pensé que aquí se hacía así”. Y luego violencia a nivel teórico, el hecho de estar en una sociedad patriarcal en la que los roles están definidos como están definidos, eso ya es una violencia, el no reconocimiento de los derechos es una violencia. Porque también es violencia cuando las mujeres no pueden acceder a los recursos. Eso también es ejercer violencia, cuando les negamos posibilidades. Cuando las medidas que se adoptan pueden ser muy sabias pero son muy injustas, el hecho de ser inmigrante y estar en una situación irregular, el no tener derechos, eso es una violencia. Pero que ni siquiera nosotros le ponemos nombre. Después sorpresivamente lo que nosotros podemos considerar violencia ellas quizá no lo consideran porque igual un insulto de un cliente no lo consideran violencia. Nosotros pues cuando hicimos el proyecto como un lugar seguro, decimos que es seguro de todo tipo de violencia, física, psicológica, verbal, ... entonces en ese sentido, ya te digo, el escuchar a la mujer y un poco que tome conciencia de que “mira, fijate, son violencias”. Sobre todo la escucha y el acompañamiento, buscar la forma de comprender que no pues mira esto no es natural esto se llama violencia y hay otras que sí que vienen ya de entrada diciendo que determinadas prácticas que no las permití nunca.

Claro, luego habrá algunas con más conciencia sobre lo que es violencia que otras. Unas que ponen los límites más hacia un lado, otras hacia otro...

Claro, el maltrato sobre todo cuando las que pueden estar obligadas y se ven obligadas, valga la redundancia, pues a realizar determinadas prácticas en contra de su voluntad, eso es violencia. En el caso de que ella cobre, porque a veces cobran fuera y ellas no ven el dinero, pues en el caso que cobre ella, el hecho de que no le pague, eso es violencia.

Luego el tomar conciencia de que efectivamente, si la relación que mantiene con el cliente, se niega a realizar determinadas prácticas, y el cliente la fuerza, eso es agresión sexual, es violación.

¿Cómo crees que ve eso la sociedad? Porque tú ves muy claramente que eso es violación o percibes la violencia que sufren, pero ¿crees que la sociedad lo ve igual?

A ver yo creo que en la sociedad, como en todos los lugares, hay diferentes posturas. Hay quién realmente piensa, y ahora lo estamos viendo con la ideologías que hay entorno, pues que puede haber un sector que diga, “pues esto es un trabajo como cualquier otro y tiene pues los efectos colaterales”. Te estoy diciendo de gente con la que puedes hablar. Hay gente que dice, “no esto es inadmisibles, no puede ser”; hay quien, pues como se suele decir, no sabe no contesta, le trae un poco al aire. Yo creo que últimamente, con la normativa que está en tramitación, la sociedad con relación a la prostitución si que ha predominado el “pues están ahí porque quieren”. Pero luego también hay otro sector que dice que esto no puede ser y que se activa pero activamente. Que puede ser desde un voluntariado o una contratación laboral, que pudiendo estar en otro lado dicen “no, yo quiero estar aquí y quiero apoyar”. Entonces, de la misma forma que la prostitución es diversa y cambiante pues la postura de la sociedad tampoco es única.

Para acabar con este apartado, ¿cómo aborda la policía esa violencia?

Nosotros hablamos desde nuestra experiencia de trabajo y nosotros formamos parte de la mesa de Emakunde. Y si que hay que decir que los subgrupos de las 3 policías tienen grupos especializados para temas de trata. Y en general, el trato que dan a las mujeres es bueno y que tienen una buena coordinación y esa es la experiencia de las propias mujeres, del trato que reciben. Yo creo que en los 3 cuerpos policiales se ha hecho un esfuerzo de preparación y se nota en el trato. Nosotros ahora mismo estamos haciendo un estudio justamente a estos niveles, lo hemos llamado “tenemos la palabra”. Y es

como decir, deja que hable yo, no hables por mí. Uno de los puntos de los que estamos hablando es cómo ellas se han sentido o como han sido tratadas por la policía, por los órganos judiciales, por las entidades sociales, en el centro de salud, en el entorno donde ellas han estado allí en contacto. Ahí nos van a dar un poco la clave, nos hablan sobre cómo han sido tratadas y qué imagen creen que tiene el resto sobre ellas. Son personas, tratarlas como personas adultas y que saben lo que quieren, y que no podemos decidir por ellas pero desde nuestra visión creo que se ha avanzado mucho en esos niveles y que la relación es buena.

Ya para ir acabando, te voy a preguntar cómo ves la congregación hacia el futuro.

Pues difícil, sí, la verdad es que se ve complicado. Pues porque como prevemos se va a volver muy clandestina y ahí la dificultad para poder acceder. Sí que es cierto que hay mujeres que se ofrecen como diciendo “Vosotras nos apoyasteis a nosotras cuando lo necesitábamos, igual ahora somos nosotras las que tenemos que hacer ese ejercicio de acercamiento y de que las mujeres tengan confianza para acercarse”. Con las mismas estamos haciendo el estudio. Pero sino hay muchos interrogantes porque si realmente, el tema de la abolición aunque no se quiera llamar abolición, salga adelante, pues nuestro papel no sé cuál va a ser. Sí tenemos clara una cuestión, que las mujeres van a seguir ahí. Qué va a suceder, si la proposición sale adelante, con el 71% que está en situación irregular ¿se va a aplicar la ley de extranjería? Se van a crear medidas no de reducción de daño, sino de alternativa real, porque sino se va a compaginar una actividad con otra.

Nos surgen muchos interrogantes, no sé cómo va a ser.

La última pregunta, por mi parte. Poniéndonos en una situación idílica, ¿qué crees que habría que hacer para mejorar esta situación?

Lo primero es escucharlas, porque sino nos la pasamos creando leyes y normativas para ellas pero sin ellas. Desde nuestro planteamiento para que un proyecto o un programa realmente tenga éxito, tiene que responder a las necesidades de las mujeres. Esto lo primero de todo, escucharlas ¿ellas qué dicen? Esto sería lo primero de todo, y en base a esto vamos a ir trabajando.

Es cierto que las mujeres pueden expresar una serie de necesidades, pero la profesional tiene que percibir las necesidades que no son verbalizadas pero que también son necesidades. Que habrá que ir trabajando y será la mujer la que tenga que ir decidiendo.

Pero, en el fondo, no son diferentes a nosotras, nuestra experiencia es que cuando se nos vienen dado algo, impuesto, pues no lo asumimos, entonces pues vamos a escucharlas. Y si las escuchamos, sin intentar pasar filtros, porque también podemos correr riesgos, si yo tengo una determinada ideología voy a pasarlo por, ¡no! cuando las mujeres vienen al programa no vienen porque seamos abolicionistas ni porque seamos pro-derechos, vienen con una situación X, vamos a escucharlas. Al menos inicialmente vamos a escucharlas, a ver lo que dicen, porque nos vamos a encontrar unas mujeres que efectivamente dicen quiero dejar esto, pero otras dicen que tienen unos objetivos y que hasta que no cumplan esos objetivos no van a parar y otras que dicen yo la dejaría, pero la alternativa que tengo no me da para vivir.

Entonces escucharlas me parece que es el primer paso. Después otro tema que me parece importante es el empoderamiento que pasa por reconocer las propias capacidades que tienen y trabajar desde las capacidades no desde las carencias. Y esto a nosotras también nos sirve, quien nos valora nos anima, quien nos machaca, pues no. Entonces la escucha y el empoderamiento, yo diría que son dos elementos que son fundamentales y el dejar que la propia mujer, pues eso, hacer un proyecto personalizado con ellas. ¿Cuáles son tus sueños? ¿Qué es lo que quieres conseguir? ¿Cuáles son tus objetivos? Pues a, b y c, vale cual es tu situación de partida. Pues tenemos que dar para ir cumpliendo estos objetivos y de verdad que da resultados, porque de hecho, las mujeres salen adelante.

Luego sí que hay un elemento, relacionado con lo que te decía antes, tu no eres la culpable de que te pase esto, un elemento que me parece muy importante el tema de la solidaridad. Por ejemplo, en el tiempo de la pandemia es increíble cómo se han organizado. Y eso es una dimensión política, que sean capaces de sentarse, de hablar de sus situaciones, de movilizarse y de organizarse.

TXOSTEN EXEKUTIBOA

A) MARKO TEORIKOA

Prostituzioa mundu mailan ematen den praktika da, momentu historiko edota lekuaren arabera, ezberdin eman ahal dena (Bedia, 2016). Indibidualki aurrera eramaten den jarduera izan arren, prostituzioa fenomeno sozial bat kontsideratzen da, gizartean duen eraginagatik. Hitzaren jatorri etimologikoa bera, prostituzioa "prostituere" latinezko ahotsetik dator, "Salmentarako erakutsi" esan nahi duena, presentziaren eta eskaintzaren dimentsio publikoa, pribatuarekin, kontratazioaren edo zerbitzuaren erosketaren esparruari dagokionez, bateratzen duena (Emakunde, 2007).

Prostituzioan zentratuz, aurkitu daitezken datuei erreparatuta, 2007an *Espainiako Gobernuako Diputatuen Kongresuko Emakumeen Eskubideen eta Aukera Berdintasunaren Batzorde Mistoak* egindako ikerketa batean, ikusi zen, Espainia mailan, prostituzioan aritzen diren 300.000 emakume existitzen direla, gehienak pobreak, immigranteak eta dokumentu gabeak izanik, eta bezeroen %99,7a gizonezkoak zirela (Matés, et al., 2015), mundu mailako prostituzioaren antzera, oferta eta demanda subjektuei dagokienez.

Prostituzioarekin lotutako mugimendu sozialei dagokienez, XIX. mendean entzun ziren lehen aldiz prostituzioaren aurkako ahotsak. Anarkistak, sozialistak eta feministak izan ziren agertu zirenak, emakumeen muturreko zapalkuntza modu bat zela uste baitzuten, horregatik sortu zuten diskurtso abolizionista. Baina, XX. mendeko azken hamarkadatik aurrera, LGTB eta Queer mugimenduek erregulazioaren diskurtsoa defendatzen hasi ziren. Hortik aurrera, zatiketa handia gertatu zen feminismoaren barruan, bi talde handitan banatuz: erregulazionistak eta abolizionistak. (Delgado Rodríguez, 2014)

Eredu abolizionistak, Mariana Pucciarellok (2007) dioenez, prostituzioak mundu juridikoan inolako aitortzarik ez izatea aldarrikatzen du, jarduera desadoretzeko eta desagerrarazteko, pertsonen duintasunaren defentsarekin lotuta dago, ez du prostituitzen den pertsona zigortzen, baina bai bere sexu-esplotazioarekin etekina ateratzen duena.

Teoria erregulazionista feministaren oinarritzko argudioa, aldiz, gizabanako bakoitzak nahi duen ofizioa askatasunez aukeratzeko duen eskubidea da. (Tapia Ateka, 2017) Pentsatzen da, zapalkuntza-egitura edo errealitate material jakin batzuek

baldintzatzen dutela lanbide batean edo bestean aritzeko erabaki oro. Edozein erabaki, ezinbestean eta hasteko, zapalkuntza-egiturek eta baldintza materialek baldintzatzen dute. Gainera, pertsona bakoitza zeharkatzen duten egituren eta elkargunearen arabera, erabaki bakoitzaren aukera gutxi gorabehera mugatua izango da. Nahiz eta ez den guztiz beharrezkoa aukeraz hitz egitea (inor ez baita aske), bai erabakiaz eta agentzia-gaitasunaz (Sanchez, 2017).

Munduan zehar ematen diren prostituzioak berdinak ez badira ere, badaude fenomenoak, orokorrean, inguratzen duten zenbait gai. Izan ere, prostituzioaren fenomenoak testuinguru jakin batean gertatzen da, eta sistema zehatz baten barruan garatzen da. Sistema horrek, ezinbestean, sistema horretan parte hartzen duten kide sozialen jokabidea mugatuko du. Hori guztia ordena soziokultural hierarkiko eta matxista misogino batean gertatzen da, kontsumo-logika kapitalistaren eta, aldi berean, ideologia patriarkal indartsu baten mende, zeina egoera prostitutiboetan larriago agertzen baita. (Gómez Suárez eta Verdugo Matés, 2021)

Fenomeno interseksionala dela alde batera usten badugu, generalizazioaren akatsean erortzea legoke, hau da, gizarte-sektore batzuen arazoak orokortzea (hala nola, klase ertain edo altuko emakume zuriak) eta arazo horiek unibertsaltzat jotzea, identitatearen ikuspegi esentzialista erakutsiz. Hautemate-akats hori mugimendu iraultzaile askok partekatu dute, eta hemeretzigarren mendeko eboluzionismoan oinarritzen da. Bilakaera historiko bakar bati buruz hitz egiten du, eta bilakaera horrek aurrerabidea du helburu, neokolonialismoari, etnozentrismoari eta arrazakeriari ere estu lotutako interpretazio eboluzionista unilineala izanik. (Juliano, 2016)

Prostituzioa ez da sexualitatearen edo plazeraren beste adierazpen bat, ezta sexualitatearen arloko malgutasun moralaren ondorio logikoa ere. Praktiken bilakaerak eta prostituzioaren aurpegi berriak sexualitatea baino zerbait gehiago dagoela esaten digute. Prostituzioko eskariaren hazkundera, alde batetik, gizartearen aldetik legitimazioa duten erakundeek herritarren behar erotik-afektiboak estaldura emateko duten ezintasunagatik eta, bestetik, sexu-askatasunari ezarritako muga zaharrak hausteagatik gertatzen dela argudiatzen bada ere, kontua da prostituzioaren hedapena arrazoi ekonomiko eta teknologikoen ondorio dela batez ere. (Castro, 2008)

Fenomeno hau genero-desberdintasunarekin zuzenean lotuta dago, eta gizartean onarpen handia duela ikus daiteke, bai sexu-gosea normalizatzen duten gizonen aldetik,

bai kontsumitzaile izatea naturalizat jotzen duten emakumeen aldetik. Erabateko onarpena du ideologia guztietan, liberaletan zein kontserbadoreetan, baita munduko ia leku guztietan ere.(Rodríguez, M. D. D., 2014)

Prostituzioa ideologia hegemonikoaren interes politiko eta ekonomikoekin bat datorren eraikuntza sinboliko eta soziala da. Ez da beti indarkeria fisikoarekin egiten, baina beti da agindu patriarkala eta emakumeen aurkako indarkeria sinbolikoa eragiten du. (Matés et al, 2015)

Espanian prostituzioan aritzea ez da delitu. Legez kanpokotzat ere ez da jotzen, eta, beraz, ondorioztatu daiteke, formalki behintzat, indarrean dagoen sistema ez dela eredu debekatzailea. Legez kanpokoa ez denez, jarduera hori borondatez egiten denean nola egin behar den ere ez da arautzen; beraz, esan daiteke, Espainian jarduera hori linbo juridiko gisa dei dezakegun horretan dagoela.(Boza Moreno, 2019)

Ez dago politika abolizionista argirik gai horri dagokionez, eta, era berean, ez da bereizgarria politika erregulazionista edo jarduera legezkatzea. Beraz, araudirik gabeko egoera baten aurrean gaude, hainbat herrialdetan gertatzen den moduan (Argentinan edo Brasilen, adibidez).

Azkenik, 2021eko uztailaren 6an Ministroen Kontseiluak onartutako eta uztailaren 26ko Gorte Nagusien Aldizkari Ofizialean argitaratutako Sexu Askatasunaren Berme Integralari buruzko Lege Organikoaren Proiektuak bultzada politiko berria eman dio Espainiako ordenamendu juridikoaren erreformari, sexu-askatasuna babestu eta bermatzeari dagokionez. Prostituzioari dagokionez, Sexu Askatasunaren Berme Integralari buruzko Lege Organikoaren egungo proiektuan, hirugarrengotza lokatiboa deritzona zigortzea bilatzen da, prostituzioaren bidez irabaziak lortzeko debeku zorrotza dakarrena, eta hori ideal abolizionistekin bat dator. (Becerra. 2022)

B) ALDE PRAKTIKOA

Lan honen alde praktikoa egiteko, Bilboko prostituzioan aritzen diren emakumeekin lan egiten duten bi erakunderen parte hartzea erabili da. Hain zuzen ere, Askabide eta Ahizpa Oblatak. Erakunde horietako pertsona erreferenteekin egindako elkarrizketei esker, Bilboko prostituziaren ideia errealago eta gertuko bat lortu da.

Esan daiteke prostituzioan aritzen diren emakumeen problematikari dagokionez gizarteak antzeman zituen beharregatik sortu zirela bi elkarteak, bien helburua berdina dela, emakume horien beharrei erantzutea.

Hasteko, profilari buruz galdetzerakoan, bai D. Lodeiok (2022) eta baita M.L. del Pozok (2022), migrazioari buruz hitz egiten dute. Izan ere, gaur egun Bilbon prostituzioan aritzen diren emakume gehienak atzerritarrak direla diote.

Prostituzioan aritzen diren emakumeek pairatzen duten indarkeriari dagokinez, emakumeek gehienetan pairatzen duten indarkeria haien lanaren parte bat bezala ikusten dute, beraz, ez dira jabetzen gertatu zaien hori benetan ez dela normala eta ez litzaiekeela gertatu behar. Prostituzioan aritzen diren emakumeek haien gain pairatzen duten indarkeriarekin duten tolerantzia maila altu hori gizarteak ere badu. Poliziarik dagokionez, azken urteetan poliziak heziketa jaso du gai honen inguruan eta agerikoa da prestatuago daudela.

Emakume bakoitzaren errealitatea oso ezberdina da, baita haien nahiak ere, horregatik, hoberena denak entzutea izango zen, eta ondoren bakoitzaren beharrak kontuan hartuz esku-hartzea. Helburua emakume horiek bizi-egoera hobetzea dela, helburu ideologikoetan sartu gabe, behintzat lehen esku-hartze batean.

C) ESKU-HARTZE PROPOSAMENA

Justifikazioa

Prostituzioan aritzen diren emakumeen aldeko eta emakumeentzako esku-hartzeak interseksionala izan behar du, ezin da soilik emakumeak direla kontuan hartu, ez bailioke erabat helduko emakume horien errealitateari, eta gutxi batzuentzat bakarrik balioko luke.

Prostituzioan aritzen diren emakumeek haien egunerokotasunean sufritzen dute indarkeria, beti indarkeria fisikoa ez bada ere, azken hau ere pairatzen dute maiz. Gainera, bestelako indarkeriak, egiturazkoa eta sinbolikoa, egunerokotasunean pairatzen dituzte, eta mingarriagoak izan daitezke, indarkeria normalizatzeko eta ezkutatzeko balio baitute.

Prostituzioan aritzen diren emakumeenganako estigma aipatu behar da. Prostituzioan sartzen diren emakumeak, prostitutak diren lehen momentutik, etiketa hori

jartzen zaie, prostitutarena, eta ordutik oso bestelako tratua ematen zaie. Prostituzioan aritzen diren emakumeek pairatzen duten indarkeria gehiena estigma horretatik dator, horregatik garrantzitsua da estigma horretatik lan egiten hastea, bai haiekin bai gizartearekin, etiketa hori desegiteko.

Esku-hartze honen helburua da, hasiera batean, emakumeak eurak kontzientziaztea eta ahalduntzea, eta, ondoren, gizartea, mahai gainean jarriz indarkeria hori existitzen dela, ez dela onargarria eta amaiera eman behar zaiola.

Hartzaileak

Lehen hartzaileak, era zuzenean, prostituzioan aritzen diren emakumeak dira. Bestelako hartzaileak, zeharkako bidean bada ere, prostituzioa kontsumitzen dutenak, kontsumitzaile izan daitezkenak eta gazteak dira, azken hauek ere kontsumitzaile izan daitezkeelako.

Helburuak

OROKORRAK:

- Gizarteari jakinaraztea prostituzioan aritzen diren emakumeek indarkeria pairatzen dutela.
- Gizartea kontzientziaztea, ikustaraziz ez dela prostituzioaren praktikarekin bat datorren zerbait.
- Prostituzioan aritzen diren emakumeak kontzientziaztea eta ahalduntzea, jasaten duten indarkeria onartzeari eta isiltzeari uzteko.
- Bezeroei emakume horiekiko errespetuan hezte.

ESPEZIFIKOAK:

- Emakumeei beren esperientziei buruz hitz egiteko espazioak ematea.
- Emakumeei salaketarako urratsa ematen laguntzea.
- Bezeroak kontzientziaztea prostituzioan aritzen diren emakumeekin etsaitasunezko gune bat sortzeko izan ditzaketen modu zehatzei buruz.
- Emakumeei tresnak ematea, indarkeria jasaten duten egoerei aurre egin ahal izateko.
- Emakumeek beren buruarengan eta hainbat elkarterengan duten konfiantza lantzea.

- Gazteak kontzientziatzea prostituzioan aritzen diren emakumeek jasaten duten indarkeriari buruz.
- Emakumeei rol aktibo bat eskaintzea lehen pertsonan pairatzen duten arazo bati buruz bezero eta gazteak kontzientziatzeko.

Metodologia

Esku-hartze honen metodologiari dagokionez, parte hartzea bultzatzen duten jarduerak dira, talde txikietan (gehienez 10 pertsona) egiteko pentsatuta daude baina malguak dira eta emakumeen taldera egokitzen dira. Proiektua hiru zatitan banatuko da eta ordena jarraitzea garrantzitsua izango da. Bloke bakoitzak, gehienez 2 orduko hiru jarduera izango ditu eta jarduera guztietan protagonistak emakumeak izango dira.

Jarduerak

<p>1. BLOKEA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Jarduera</u>: Jarduera honetan hainbat gaiei buruz hitz egingo da, indarkeriarekin harremana dutenak 2. <u>Jarduera</u>: Jarduera honetan prostituzioan aritzean pairatzen diren indarkeria ezberdinen aurrean erantzuteko era ezberdinei buruz hitz egingo da. 3. <u>Jarduera</u>: Emakumeek bizitako indarkeria esperientziak konpartituko dituzte.
<p>2. BLOKEA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Jarduera</u>: Haiek kanpaina bat prestatzeko proposatuko zaie. 2. <u>Jarduera</u>: Emakumeek erabakitako eran (kartelak, pegatinak,...), kontzientzia-kanpaina bat prestatuko dute. 3. <u>Jarduera</u>: Egindako kanpaina prostituzio klub eta pisuetara eramango dituzte.
<p>3. BLOKEA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Jarduera</u>: 16-18 bitarteko gazteentzat hitzaldi bat prestatu beharko dute. 2. <u>Jarduera</u>: Jarduera honetan emakumeek hitzaldia prestatzen jarraituko dute. 3. <u>Jarduera</u>: 16-18 urteko gazteengana joango dira, bai eskoletara edota adin horretako gazteak dauden aisialdi taldeetara, prestatu duten hitzaldia emateko.

Baliabideak

- Baliabide materialak: espazio itxi bat, ordenagailuak, boligrafoak eta kuadernoak.

- Giza baliabideak: elkarteko profesional ezberdinak.

Ebaluaketa

Proiektu honen ebaluazioa egiteko, bi ebaluaketa eramango dira aurrera: bat proiektua aurrera eramaten duten profesionalek egingo dutena eta bestea parte hartzaileek, bai emakumeek eta baita gazteek ere.

D) ONDORIOAK

Prostituzioa luzaroan existitu den, eta existituko den, fenomeno bat da. Gainera, munduko herrialde guztietan egiten den praktika da, eta, beraz, ohiturekin gertatzen den bezala, ez da erraza hori aldatzea. Azken hamarkadetan, hainbat gizarte-mugimendu ikusi dira, prostituzioa arautzeko modua aldatu edo prostituzioarekin amaitu nahi dutenak.

Garrantzitsuena eta aldaketaren ardatza, edozein dela ere, prostituzioan aritzen diren emakumeek nahi eta behar dutena da. Erraza da prostituzioari buruz erabakitzea, fenomenoaren ikuspegi panoramiko eskaintzen duen pribilegiozko posizio batetik, baina distantziatik. Lege berriak eta araudi berriak egin aurretik, emakume horiekin eseri eta nahi dutena entzun beharko litzateke.

Prostituzioan aritzen diren emakumeen egoera hobetzeko landu beharreko beste puntu garrantzitsu bat estigma da. Gaur egun existitzen den prostitutaren ideia aldatu behar da. Prostituzioan aritzen diren emakumeak ikusteko modua ez litzateke hain etsaigoa izango, eta indarkeriari dagokionez, ere, hobekuntzak ikusiko lirateke.

Guztiari zentzua ematen dion eta, batez ere, gainerako indarkeriak justifikatzen dituen indarkeria mota sinbolikoa da. Indarkeria horrek sortu duen irudi horri esker, askoz errazagoa da gainerako indarkeriak oharkabean pasatzea, askotan indarkeria dela kontsideratu gabe ere. Hori arazo larria da; izan ere, etiketa horiek, aukerarik ez ematea edo edozein praktika egitera behartzea, indarkeria direla ez jabetzean, ez da ezer egingo hori aldatzeko. Horregatik oso garrantzitsua da gizarteari honetaz kontzientziaztea, eta ez alde batera begiratzea.

Garrantzi handiagoa eman beharko litzaiokeen beste puntu bat prostituzioan aritzen diren emakumeen interseksionalitatea da. Askotan, prostituzioari erdiko klaseko feminismo zuri batetik heltzeko akatsean erortzen da, eta horrek zerikusi gutxi du

prostituzioan aritzen diren emakumeen errealitatearekin. Horregatik ere garrantzitsua da prostituzioan aritzen diren emakumeen iritziaz arduratzea.

Interesgarria da ikustea Bilboko elkarteek ideia hori oso barneratuta dutela. Horrez gain, erakunde hauei dagokienez, Bilbon lan oso garrantzitsua egiten dutela esan behar da, errezpetuzkoa eta pertsonala eta beti emakumeen egoeran pentsatuz. Hala ere, batzuetan, baliabide faltagatik, ez dute nahiko luketen inparkua, horregatik, ondo egongo legoke Bilboko Udaletxeak edota Espainiako Gobernuak iniziatiba praktikoa gehiago sortzea, helburuak lortzen ez dituzten lege eta araudien ordez.

Esan behar da prostituzioa ez dela desagertuko aplikatzen diren debeku edo lege askorengatik, abolizioa ez dela araudien bidez lortzen. Horrela lortzen den gauza bakarra klandestinitate eta prekaritate handiagoa da.

Garrantzitsua da kontuan hartzea prostituzioa dagoen bitartean emakumeak egongo direla prostituzioan. Beraz, hartzen diren neurri guztiak emakume horien egoera hobetzera, haien bizi-kalitatea hobetzera bideratuta egon beharko lirateke. Horretarako, beharrezkoa da ideario soziala aldatzea, eta prostituzioaren inguruan hartzen diren erabakien partaide bihurtzea. Prostituzioan aritzen diren emakumeak izan behar dira beren borrokaren protagonistak.